

Nr.	Bestandsnaam import	Datum	Afzender	Ontvanger	Oordeel	Weigeringsgrond	Bron
Doc nr. 001	tot 160121 WhatsApp-chat met NKC Desinfo en Nepnieuws.txt	Divers; chat	Divers; chat	Divers; chat	Deels openbaar	5.1.2.e, BR	
Doc nr. 002	_chat.txt	Divers; chat	Divers; chat	Divers; chat	Deels openbaar	5.1.2.e, BR	
Doc nr. 003	RE onze woo-verzoeker heeft gepubliceerd - bijlage 1 - 221103 WVL algemeen interdepartementale werkgroep desinformatie.docx	3-11-2020	BZK	BZK	Volledig openbaar	N.v.t.	
Doc nr. 004	Omgevingsanalyse 13-01 09.15 uur.pdf	13-1-2021	NCTV, VWS	Divers	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/04/26/openbaarmaking-omgevingsbeelden-opgesteld-door-het-nationaal-kernteam-crisiscommunicatie-covid-19-nkc-c19-en-de-directie-communicatie-van-het-ministerie-van-vws
Doc nr. 005	FW Nota voorlopige uitslagen Midterms + gewelddadig extremisme - bijlage 1 - Uitslagen Midterms VS.docx	9-11-2022	BZK	BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 006	Analyse NOOIT.nl 10-01.pdf	11-2-2020	NCTV	Divers	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 007	FW Nota voorlopige uitslagen Midterms + gewelddadig extremisme.pdf	9-11-2022	BZK	BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 008	RE Onzw woo-verzoeker heeft gepubliceerd.pdf	3-11-2020	BZK	BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 009	RE [Ter informatie] vragen - Woo verzoeken desinformatie .pdf	3-11-2022	BZK	BZK	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.1.2.f	
Doc nr. 010	RE Informatieverstrekking commissie Brouwer.pdf	3-10-2022	BZK	DEF, BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 011	Kennisupdate desinformatie 1501-0902 .pdf	10-2-2022	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 012	Kennisupdate desinformatie 15 januari 2022 - 09 februari 2022.pdf	10-2-2022	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Deels openbaar	gederubriceerd	
Doc nr. 013	Kennisupdate 712-141.pdf	19-1-2022	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 014	Kennisupdate desinformatie 7 december 2021 - 14 januari 2022.pdf	19-1-2022	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Deels openbaar	gederubriceerd	
Doc nr. 015	RE Discussion COVID-19 and disinformation.pdf	1-11-2021	VWS	VWS, BZL	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.1.2.i	
Doc nr. 016	Onderzoek Utrecht Data School relatie protest en sociale media.pdf	5-3-2021	BZK	BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/media-en-publieke-omroep/documenten/publicaties/2023/07/03/documenten-bij-besluit-woo-verzoek-over-online-mediaplatformen Doc nr. 8.
Doc nr. 017	Van scherm naar straat - Eindrapport.pdf	29-1-2021	Universiteit Utrecht	Divers	Reeds openbaar	N.v.t.	https://dataschool.nl/wp-content/uploads/sites/425/2021/03/20210318_Van-scherm-naar-straat.pdf
Doc nr. 018	IWG 11-2.pdf	9-2-2021	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.1.2.i	
Doc nr. 019	fenomeenstudie_definitief v2 08022021.pdf	8-2-2021	NCTV	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Niet openbaar	5.1.2.i, concept	
Doc nr. 020	Agenda interdepartement overleg desinformatie 11-02-2021.docx	9-2-2021	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 021	Verslag interdepartementale werkgroep desinformatie 14-01-2021.docx	14-1-2021	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Niet openbaar	Volledig buiten reikwijdte	
Doc nr. 022	Kamerbrief ontwikkelingen maatregelen om desinformatie richting de Tweede Kamerverkiezingen tegen te.docx		BZK	TK	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/02/09/kamerbrief-voortgang-maatregelen-tegen-desinformatie-richting-tweede-kamerverkiezing

Doc nr. 023	Bijlage Gedragscode transparantie online politieke advertenties.pdf		BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Reeds openbaar VWS, BZ, BZK	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/richtlijnen/2021/02/09/nederlandse-gedragscode-transparantie-online-politieke-advertenties
Doc nr. 024	wk01783.en21.pdf	8-2-2021	Europese Commissie	Lidstaten	Niet openbaar	Volledig buiten reikwijdte
Doc nr. 025	Flitsbericht RWG Media 8 februari 2021.pdf	8-2-2021	BZ	BZ, OCW, BZK	Niet openbaar	Volledig buiten reikwijdte
Doc nr. 026	Agenda Directeurenoverleg desinformatie 04-02-2021.pdf	2-2-2021	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Deels openbaar VWS, BZ, BZK	5.1.2.e, 5.1.2.i	
Doc nr. 027	Agenda directeurenoverleg desinformatie 04-02-2021.docx	2-2-2021	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Reeds openbaar VWS, BZ, BZK	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie, DO.046
Doc nr. 028	Bijlage 1 Concept verslag DO 1 oktober 2020.docx	1-10-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Reeds openbaar VWS, BZ, BZK	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie, DO.047
Doc nr. 029	Bijlage 2 Presentatie Media Pluralisme European Democracy Action Plan_DO desinfo.pdf	1-10-2020	OCW	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Reeds openbaar VWS, BZ, BZK	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie, DO.048
Doc nr. 030	Bijlage 3 Voorstel oprichting projectgroep monitor informatie domein.pdf	1-10-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Reeds openbaar VWS, BZ, BZK	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie, DO.049
Doc nr. 031	Agenda en stukken IWG desinfo 26-11-2020.pdf	24-11-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Deels openbaar VWS, BZ, BZK	5.1.2.e	
Doc nr. 032	Agenda interdepartement overleg desinformatie 26-11-2020.docx	26-11-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Niet openbaar VWS, BZ, BZK	Volledig buiten reikwijdte	
Doc nr. 033	Verslag interdepartementale werkgroep desinformatie 5-11-2020.docx	24-11-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Deels openbaar VWS, BZ, BZK	5.1.2.e	
Doc nr. 034	Communication on European Democracy Action plan.docx		Europese Commissie	Lidstaten	Niet openbaar	Concept, 5.1.2.i
Doc nr. 035	Samenvatting EDAP.docx	24-11-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Niet openbaar VWS, BZ, BZK	Volledig buiten reikwijdte	
Doc nr. 036	DSA en desinfo highlights EDAP.docx	24-11-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Niet openbaar VWS, BZ, BZK	Volledig buiten reikwijdte	
Doc nr. 037	MID 10-11-2020.pdf	10-11-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Deels openbaar VWS, BZ, BZK	5.1.2.e	
Doc nr. 038	MID 10-11-2020.pdf	10-11-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, Deels openbaar VWS, BZ, BZK	gederubriceerd	
Doc nr. 039	https://nos.nl/artikel/2354202-klachten-over-reclame-tijdschrift-gezond-verstand-in-ster-blok-op-radio-1.html .pdf	30-10-2020	OCW	BZK, VWS, OCW	Deels openbaar	5.1.2.e

Doc nr. 040	Trouw.nl Minister verkoop van complotblad mag, wel graag naast Fabeltjeskrant.pdf	28-10-2020	BZK	BZK	Volledig openbaar	N.v.t.	
Doc nr. 041	Instructie HWP Hybrid - thema disinformation.pdf	21-10-2020	NCTV	BZ, NCTV, JenV, DEF, BZK, EZK, OCW	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 042	Instructie HWP hybrid 22 oktober 2020 Thema disinformation.docx	22-10-2020	NCTV	BZ, NCTV, JenV, DEF, BZK, EZK, OCW	Deels openbaar	gederubriceerd	
Doc nr. 043	wk11388.en20.pdf	20-10-2020	Council of the European Union	Lidstaten	Niet openbaar	Volledig buiten reikwijdte	
Doc nr. 044	wk08228.en20.pdf	4-8-2020	Council of the European Union	Lidstaten	Niet openbaar	Volledig buiten reikwijdte	
Doc nr. 045	PCY Flash 221020.pdf	17-10-2020	Council of the European Union	Lidstaten	Niet openbaar	Volledig buiten reikwijdte	
Doc nr. 046	RE Een goede reactie op Gezond Verstand.pdf	14-10-2020	BZK	BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/media-en-publieke-omroep/documenten/publicaties/2023/07/03/documenten-bij-besluit-woo-verzoek-over-online-mediaplatformen Doc nr. 6.
Doc nr. 047	FW Weekly update LIMC des- misinformatie van 11 augustus 2020.pdf	11-8-2020	NCTV	NCTV, BZK, JenV	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.1.2.i	
Doc nr. 048	20200811-DV-LIMC-Weekly_Update_Desinformatie.pdf	11-8-2020	DEF	Divers	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/05/07/bijlage-bij-beantwoording-kamervragen-over-inlichtingenwerkzaamheden-door-de-krijgsmacht
Doc nr. 049	FW Weekly update LIMC desinformatie van 21 juli 2020.pdf	21-7-2020	NCTV, DEF	Divers	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.1.2.i	
Doc nr. 050	20200721-DV-LIMC-Weekly_Update_Desinformatie.pdf	21-7-2020	DEF	Divers	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/05/07/bijlage-bij-beantwoording-kamervragen-over-inlichtingenwerkzaamheden-door-de-krijgsmacht
Doc nr. 051	MID 17-07.pdf	17-7-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 3e deelbesluit docnr31; https://wobcovid19.rijksoverheid.nl/publicaties/6811b2ed27cb8d066944a3ad0424ee3e/
Doc nr. 052	MID 17-07-2020.pdf	17-7-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 3e deelbesluit docnr30; https://wobcovid19.rijksoverheid.nl/publicaties/6811b2ed27cb8d066944a3ad0424ee3e/
Doc nr. 053	RE MID input 17-06.pdf	17-7-2020	DEF	BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 3e deelbesluit docnr2; https://wobcovid19.rijksoverheid.nl/publicaties/6811b2ed27cb8d066944a3ad0424ee3e/
Doc nr. 054	MID 17-07-2020 (DEF).docx	17-7-2020	DEF	BZK	Niet openbaar	Concept, 5.1.2.i	
Doc nr. 055	RE MID input 17-06.pdf	16-7-2020	NCTV	BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 3e deelbesluit docnr1; https://wobcovid19.rijksoverheid.nl/publicaties/6811b2ed27cb8d066944a3ad0424ee3e/
Doc nr. 056	MID 17072020_DZ.docx	16-7-2020	NCTV	BZK	Niet openbaar	Concept, 5.1.2.e, 5.2.1	
Doc nr. 057	MID input 17-06.pdf	16-7-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 3e deelbesluit docnr1; https://wobcovid19.rijksoverheid.nl/publicaties/6811b2ed27cb8d066944a3ad0424ee3e/
Doc nr. 058	MID 17-07-2020.docx	16-7-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Niet openbaar	Concept, 5.1.2.e	
Doc nr. 059	RE reacties Ninefornews en Cafe Weltschmerz op actieplan EU .pdf	14-7-2020	NCTV	BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 3e deelbesluit docnr3; https://wobcovid19.rijksoverheid.nl/publicaties/6811b2ed27cb8d066944a3ad0424ee3e/
Doc nr. 060	FW HERZENDING LIMC 20200707-Weekly Update Desinformatie.pdf	8-7-2020	BZK	BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/05/07/bijlage-bij-beantwoording-kamervragen-over-inlichtingenwerkzaamheden-door-de-krijgsmacht
Doc nr. 061	20200707-DV-LIMC-Weekly_Update_Desinformatie.pdf	7-7-2020	DEF	Divers	Reeds openbaar	N.v.t.	https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/05/07/bijlage-bij-beantwoording-kamervragen-over-inlichtingenwerkzaamheden-door-de-krijgsmacht

Doc nr. 062	Agenda Directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020 Z22-32 Curaçao Zaal (Turfmarkt 147).pdf	26-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.1.2.i	
Doc nr. 063	Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020.docx	28-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek directeurenoverleg desinformatie docnr. 032; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie
Doc nr. 064	Bijlage 2 Oplegmemorandum - uitwerking tabel top exercise.pdf	25-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek directeurenoverleg desinformatie docnr. 035; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie
Doc nr. 065	Bijlage 3 Uitwerking tabel top tabel.pdf	25-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek directeurenoverleg desinformatie docnr. 036; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie
Doc nr. 066	RE Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020.pdf	25-5-2020	BZK	BZK	Deels openbaar	5.1.2.e	
Doc nr. 067	Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020.docx	28-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Reeds openbaar	5.1.2.e	WOO-verzoek directeurenoverleg desinformatie docnr. 032; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie
Doc nr. 068	Bijlage 1 Concept verslag DO 21 november 2019.docx	21-11-2019	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Niet openbaar	Concept, 5.1.2.e, 5.2.1	
Doc nr. 069	Bijlage 2 Oplegmemorandum - uitwerking tabel top exercise.pdf	25-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek directeurenoverleg desinformatie docnr. 035; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie
Doc nr. 070	Bijlage 3 Uitwerking tabel top tabel.pdf	25-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek directeurenoverleg desinformatie docnr. 036; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie
Doc nr. 071	Bijlage 4 MID berichten.pdf	1-5-2020	BZK	BZK, NCTV, JenV, DEF, OCW, VWS, AZ	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek directeurenoverleg desinformatie docnr. 037; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/11/01/besluit-op-woo-verzoek-over-directeurenoverleg-desinformatie
Doc nr. 072	FW Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV.pdf	18-5-2020	NCTV	SZW, BZ, BZK, DEF, EZK, Politie, AZ, FIN, IenW, OCW, VWS, NCTV, JenV	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.1.2.i	
Doc nr. 073	DEFINITIEF Statelijke dreigingen - activiteiten, doelwitten en kwetsbaarheden (versie 1.0 DepV).pdf	1-3-2020	NCTV	SZW, BZ, BZK, DEF, EZK, Politie, AZ, FIN, IenW, OCW, VWS, NCTV, JenV	Niet openbaar	5.1.2.i	
Doc nr. 074	Meeus en informatiebommen.pdf	16-5-2020	BZK	BZK	Deels openbaar	5.1.2.e, 5.2.1	
Doc nr. 075	RE MID 15-5.pdf	14-5-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 1e deelbesluit docnr. 144; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/10/27/1e-deelbesluit-op-wob-woo-verzoek-over-interdepartementale-werkgroep-desinformatie
Doc nr. 076	MID 15-05-2020.docx	14-5-2020	BZK	EZK, BZK, DEF, OCW, JenV, NCTV, VWS, BZ, BZK	Reeds openbaar	N.v.t.	WOO-verzoek 1e deelbesluit docnr. 147; https://www.rijksoverheid.nl/documenten/woo-besluiten/2022/10/27/1e-deelbesluit-op-wob-woo-verzoek-over-interdepartementale-werkgroep-desinformatie
Doc nr. 077	RE Actie op onjuiste informatie over relatie tussen Covid-19 en 5G.pdf	7-4-2020	BZK, EZK	BZK, DEF, JenV, NCTV, BZ, VWS, OCW, EZK	Deels openbaar	5.1.2.e	

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.1.2a

5.1.2.e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

Volkskrant 21 oktober 2020

Ruim een miljoen proefexemplaren van een tijdschrift vol complottheorieën over corona en veel meer zaken belandden onlangs ongevraagd in brievenbussen door het hele land. Wie en wat zit er achter Gezond Verstand?

profiel gezond verstand

Duizenden mensen keken de afgelopen weken gek op toen het blad Gezond Verstand ongevraagd op hun deurmat plofte. 'Oplage 1 miljoen exemplaren', prijkt er op de voorpagina.

Nietsvermoedend bladerden zij door de bladzijden waar de coronacrisis steevast 'een schijnpandemie' wordt genoemd. Ook andere onderwerpen komen aan bod. Klimaatopwarming door menselijk handelen? 'Een mythe.' De aanslagen op de Twin Towers? 'Een voorgeschreven verhaal.' De moordpoging op de Russische dissident Aleksej Navalny? 'Een sluipmoordfantasie.'

'Wat is dit voor blad?', vroegen meerdere lezers bezorgd aan de Volkskrant. En abonnees van De Limburger keken raar op toen ze het blad tegelijk met hun krant op de deurmat zagen vallen. De hoofdredacteur van de regionale krant nam er via Twitter snel afstand van en benadrukte dat De Limburger niets met de verspreiding te maken heeft.

Wie enigszins bekend is met de coronascepsis die op sociale media zo gretig aftrek vindt, ziet het onlinedebat hier één-op-één terug op papier. Van een betoog tegen de coronamaatregelen tot een artikel over het omstreden geneesmiddel hydroxychloroquine, het komt allemaal aan bod.

Het is precies die vertaling van online naar papier die hoofdredacteur Karel van Wolferen met zijn blad voor ogen heeft. Bij Café Weltschmerz, een YouTube-kanaal met lange interviews met 'andersdenkenden', doet de 79-jarige Van Wolferen, oud-NRC-journalist en emeritus hoogleraar, zijn plannen al in augustus uit de doeken. Interviewer Ramon Bril reageert enthousiast: 'We beginnen onze eigen kranten, zijn ook zelf burgerjournalisten, we richten onze eigen instituties op.'

Van Wolferen is een bekende naam in het medialandschap. Tussen de jaren zeventig en negentig was hij een autoriteit op het gebied van Japan. Zijn boek *The Enigma of Japanese Power* had wereldwijd invloed op de beeldvorming over het land. Van Wolferen roept graag in herinnering dat hij jarenlang correspondent was voor NRC Handelsblad. Het is dan ook pas sinds het begin van deze eeuw dat het volgens hem misging bij de dagbladjournalistiek. 'Ik was er natuurlijk al uit toen dit begon', benadrukt hij bij Café Weltschmerz.

Verborgene zaken

Weinig mensen zijn zo zeker van hun zaak als Van Wolferen. Volgens hem is de lockdown het product van een 'gefabriceerde pandemie' die in stand wordt gehouden door de media. 'Ik geloof in complotten. Het verschil tussen mij en journalisten van de Volkskrant en NRC is dat ik denk dat de overheid in staat is ze te smeden.'

Met zijn nieuwe tweewekelijkse blad Gezond Verstand wil hij nu aandacht voor datgene dat volgens hem 'verborgen blijft'. Met een eerste oplage van naar eigen zeggen één miljoen wil hij het medialandschap binnenstormen. Ter vergelijking: De Telegraaf, de grootste krant van Nederland, komt volgens de laatste cijfers gemiddeld nauwelijks nog boven de 400 duizend papieren abonnees uit. Het is niet duidelijk hoeveel mensen de eerste editie van het nieuwe blad daadwerkelijk in de bus hebben gekregen.

Gezond Verstand verschijnt terwijl de spanningen in de samenleving oplopen. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) concludeerde afgelopen donderdag dat ongenoegen over de coronamaatregelen steeds vaker tot intimiderende acties leidt. Een 'radicale onderstroom' van activisten maakt zich schuldig aan het belagen van 'politici, journalisten en het intimideren van politiemensen'. De NOS kondigde vorige week aan het logo van alle satelliet- en straalwagens te verwijderen vanwege aanhoudende bedreigingen en intimidaties. In beide gevallen speelt de verspreiding van complottheorieën een onmiskenbare rol.

Tegen die achtergrond is dit een 'ideaal instapmoment' voor een blad als Gezond Verstand, denkt Sander van der Linden, universitair hoofddocent sociale psychologie aan de Universiteit van Cambridge. 'Er is vraag naar alternatieve verklaringen, complottheorieën en anti-elitestandpunten.' De komst van een dergelijk blad kan de beweging zelfs versterken.

'Gemeenschapsvorming is heel belangrijk. Mensen willen zich met de groep kunnen identificeren en een vast blad draagt daaraan bij.'

Dat is ook de hoop van Van Wolferen. Video's op sociale media zijn leuk, maar ze 'beklijven niet', zegt hij. 'Het moet iets zijn met een lange levensduur. Iets dat je op je nachtkastje kunt leggen of doorgeven aan bekenden. Iets waarmee je kunt zwaaien tijdens ruzies op verjaardagen.'

Hoewel de verspreiding van complottheorieën volgens de NCTV bijdraagt aan de radicalisering van antilockdowndemonstranten neemt Van Wolferen afstand van de intimiderende acties en dreigementen. 'Protesten moeten gebaseerd zijn op duidelijke argumentatie. Het moet niet uit de hand lopen', zegt hij. 'Maar mensen mogen protesteren tegen elke politieke aangelegenheid', voegt hij daar snel aan toe. 'Daar kan ik alleen maar positief over zijn.'

Met teksten als 'We zijn in oorlog' lijken de auteurs van de eerste editie de boel in ieder geval niet te sussen. Een van de stukken is van de hand van Tom Zwitser, drijvende kracht achter uitgeverij De Blauwe Tijger. Deze 'ultraconservatieve' uitgeverij wordt in het rapport van de NCTV specifiek 'een doorgeefluik voor anti-overheidspropaganda, nepnieuws en complottheorieën' genoemd. De Blauwe Tijger, dat ook een YouTubekanaal heeft (ruim 30 duizend volgers), zou onder meer geld doneren aan boerenactiegroepen en daarmee bijdragen aan de 'verharding' van de protesten.

Financiers

Het drukken van Gezond Verstand is een prijzige aangelegenheid. Het door het blad genoemde aantal van één miljoen proefexemplaren vergt een flinke kapitaalinjectie. Dat roept de vraag op wie in staat is zo'n grote oplage te financieren.

Volgens Van Wolferen is er niks geheimzinnigs aan het initiatief. Hij wijst voor de financiering naar medeoprichter en ondernemer Jan van Aken, die investeerde in het blad. Volgens Van Aken hebben daarnaast 'drie Nederlandse ondernemers' vooraf een financiële garantie gegeven. 'Daardoor durfden we te starten.' Het drukken van de één miljoen exemplaren heeft volgens hem tussen de 55- en 65 duizend euro gekost. De bedoeling is dat het blad uiteindelijk gefinancierd wordt uit jaarabbonnementen van maximaal 120 euro.

Voor de verspreiding maakt Gezond Verstand gebruik van het netwerk van De Andere Krant, een vergelijkbaar initiatief dat is opgericht in 2018. Die krant heeft de afgelopen jaren een landelijk netwerk van sympathisanten opgebouwd die de exemplaren verspreiden. Ook in de gratis edities van De Andere Krant verschijnen de afgelopen tijd stukken waarin het coronabeleid wordt aangevallen. 'Redactioneel hebben we niks met hen te maken', zegt Van Wolferen. 'Maar we kennen elkaar.'

Het Kremlin

Nog meer dan de kritische stukken over het coronabeleid valt de pro-Russische inhoud van beide bladen op. Waar in Gezond Verstand onder meer de 'demonisering van Poetin' door het Westen wordt uitgelicht, werd in eerdere edities van De Andere Krant de officiële lezing van de MH17-ramp met scepsis tegen het licht gehouden.

De Andere Krant raakte recentelijk in opspraak vanwege banden met 'propagandafiguren van het Kremlin', bleek uit onderzoek van NRC Handelsblad. Zo was Aleksandr Malkevitsj, betrokken bij de Russische desinformatiecampagne tijdens de Amerikaanse presidentsverkiezingen van 2016, te gast als spreker op een bijeenkomst van de krant. Bewijs dat die krant met Russisch geld is gefinancierd, is er niet.

Van Wolferen ontkent dat zijn blad wordt gefinancierd met buitenlands geld. Het zijn 'uitsluitend Nederlanders' die het initiatief steunen.

Sociaal psycholoog Van der Linden denkt dat Gezond Verstand de komende tijd meer mensen het anti-lockdownkamp kan binnentrekken. 'Wat mensen geloven hangt erg af van hoe iets is gepresenteerd', zegt hij. 'Een blad dat door de bus valt, voelt echt. Je kunt het aanraken, ruiken. Zeker als iets lijkt op de kranten of tijdschriften die bij ons vertrouwd voelen, kan het mensen overtuigen.'

21-10-20 11:24 - 51.2e Dank je @51.2e

OF	51.2e	51.2e
51.2e	51.2e	
51.2e		51.2e

22-10-20 12:07 - [5.12e] Bezorgers Gezond Verstand krijgen klappen.
https://www.noordhollandsdagblad.nl/cnt/dmf20201019_94653178/bezorgers-blad-gezond-verstand-krijgen-klappen-in-hoorn-als-je-die-krant-niet-wil-dan-gooi-je-hem-toch-gewoon-in-de-prullenbak?utm_source=google&utm_medium=organic
 22-10-20 12:20 - [5.12e] Er zijn meerdere factchecks gedaan door DPA. Zie volgende appjes.
 22-10-20 12:20 - [5.12e] PTFE zit inderdaad in sommige mondmaskers, maar is niet giftig

20/10/2020, 10:49 AM (CEST)

Weet dat wanneer je een mondmasker gebruikt waar de stof PTFE in zit, dit ook wordt gebruikt in de antiaanbaklaag van Teflon/Tefal pannen. Dat staat in een afbeelding die rondgaat op Facebook. "Je wordt vergiftigd," beweert een vrouw die de afbeelding op Facebook deelt. (archief)

BEOORDELING: De gedeelde afbeelding klopt. De chemische stof PTFE wordt inderdaad gebruikt in sommige mondmaskers en in pannen met een antiaanbaklaag. De context waarin de afbeelding wordt gedeeld klopt daarentegen niet. De stof is namelijk niet giftig voor mensen, zoals de persoon die de afbeelding deelt beweert. <https://dpa-factchecking.com/netherlands/201020-99-08012/>

22-10-20 12:20 - [5.12e] Minister mag niet "per decreet" gaan regeren, ook niet na "spoodwet"

20/10/2020, 08:58 PM (CEST)

In een post op Facebook wordt beweerd dat de nieuwe "coronawet" of "spoodwet" minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) het recht zou geven om "per decreet te gaan regeren", "zonder het parlement erin te betrekken". Op het wetsontwerp kwam onder meer daarom veel kritiek nadat het half juli naar de Tweede Kamer was gestuurd. Maar de tekst is toch maar "gering aangepast", aldus de post. De minister zou op eigen gezag een algemene mondkapjesplicht, een verbod op reizen naar het buitenland of een vaccinatieplicht kunnen invoeren.

BEOORDELING: De post is fout. Na een storm van kritiek is het wetsontwerp juist onder meer op dit beslissende punt aangepast. Het parlement houdt altijd inspraak. <https://dpa-factchecking.com/netherlands/201020-99-15035/>

22-10-20 12:21 - [5.12e] Politie: Verhaal over dode kinderen door mondmaskers is "fake-news"

20/10/2020, 01:21 PM (CEST)

In een post op Facebook van donderdag 15 oktober 2020 wordt gesteld: "Twee kinderen uit Purmerend zijn dit weekend overleden door verstikking. Ze kregen afgelopen vrijdag op school door het verplichte dragen van een mondmasker plots ademhalingsproblemen". De twee jongens van 8 en 9 zouden hersenschade hebben opgelopen en na twee dagen in coma zijn overleden. Bij de post is een foto geplaatst van drie politieagenten die kan suggereren dat zij op een incident zijn afgekomen.

BEOORDELING: De post is fout. Bij de politie van Noord-Holland en op het stadhuis van Purmerend is over een dergelijk incident niets bekend. Volgens experts leiden mondkapjes niet tot zuurstofgebrek of zelfs verstikking. <https://dpa-factchecking.com/netherlands/201020-99-09582/>

22-10-20 12:47 - [5.12e] "De internationale samenwerking van corona-activisten krijgt steeds meer structuur. Schöning heeft vorige week in Berlijn een Europese alliantie van medici opgericht, waar De Klerk deel van uitmaakt. Ook de Amerikaan Robert F. Kennedy Jr. haalt de banden aan met Europese coronademonstranten. De neef van John F. Kennedy is bekend vanwege zijn verzet tegen vaccins, die hij verantwoordelijk houdt voor allerlei aandoeningen onder kinderen. Activisten van Viruswaarheid ontmoetten Kennedy en zijn medewerkers tijdens een demonstratie in Berlijn. Jurist Charlie de Vreede van Viruswaarheid werkt sindsdien mee aan de oprichting van de Europese tak van Kennedy's organisatie."

Hoe het Duits coronaprotest naar Nederland overwaaid

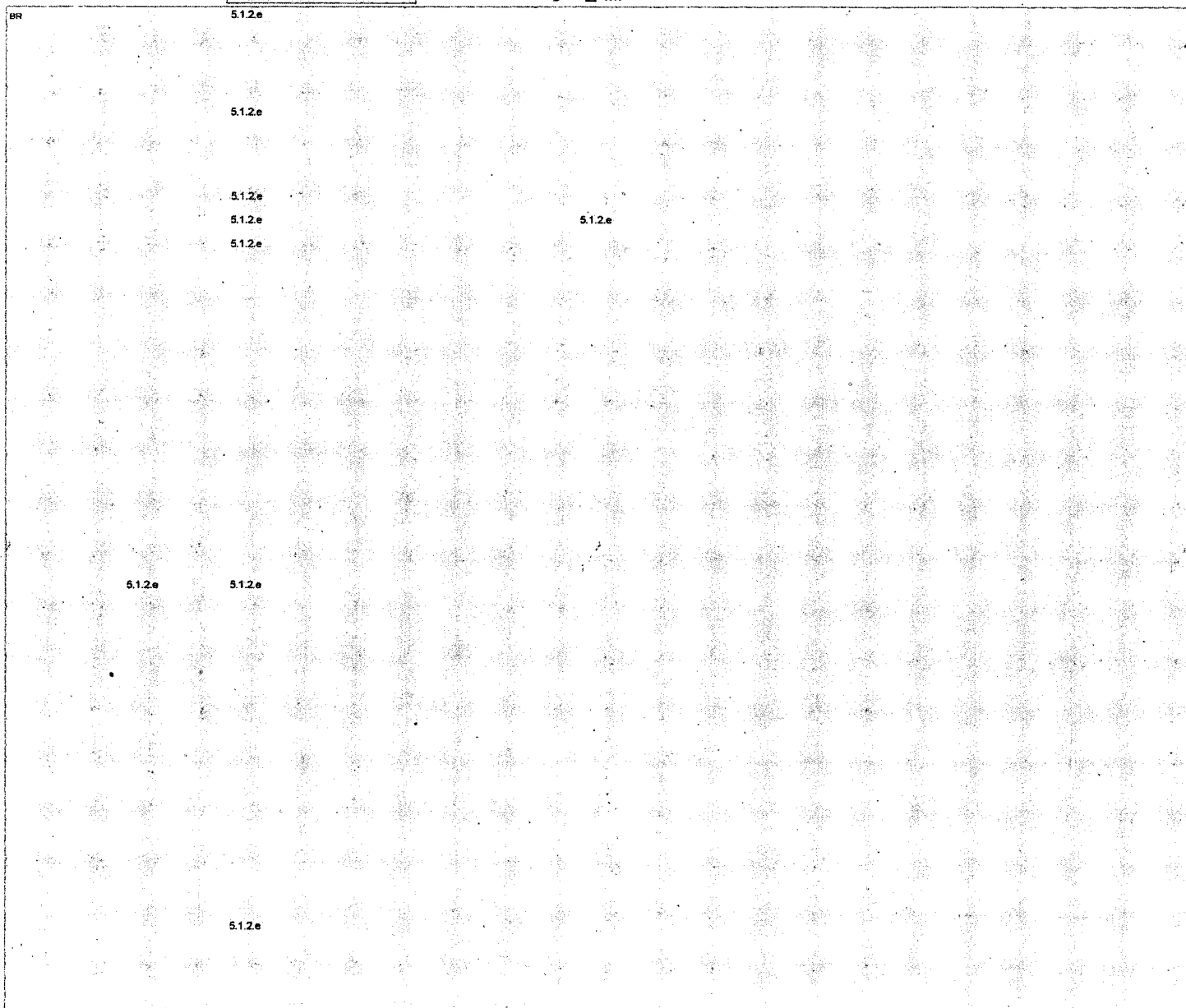
<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/10/21/hoe-het-duits-coronaprotest-naar-nederland-overwaaid-a4016809>

22-10-20 15:41 - 5.12e AKO en Bruna gaan coronasceptisch blad verkopen
Winkelketens Bruna en AKO gaan volgende week de krant Gezond Verstand verkopen, bevestigt een woordvoerder tegenover de NOS. De krant, waarin informatie van de overheid over het coronavirus wordt betwist, leidde vorige week tot ophef omdat die ongevraagd bij mensen in de brievenbus lag. De krant kondigt al enige tijd aan vanaf 28 oktober ook in de winkels te liggen.

In een verklaring aan de NOS laat moederbedrijf Audax weten: "De vrijheid van meningsuiting is een 5.12e goed in Nederland en Audax onderschrijft dat. Dit brengt een pluriform medialandschap met zich mee. In onze winkels bieden we dan ook een breed assortiment boeken, kranten en tijdschriften aan. We zijn ons ervan bewust dat dat daar ook titels tussen zitten met controversiële en gevoelige onderwerpen en inhoud."

"Wij gaan niet over de inhoud van wat er in de schappen ligt", licht een woordvoerder toe.
"We gaan ervan uit dat mensen zelf een mening kunnen vormen over wat we verkopen. Dus zolang iets niet verboden is, kunnen wij het in principe verkopen."

22-10-20 15:41 - 5.12e NOS weblog

BR

5.12e

26-10-20 22:36 - 5.12e MEDIAWATCH: Meerderheid wil tijdschriften met
complottheorieën uit winkels
MAANDAG 26 OKTOBER 2020 | 22:19 | MEDIANET BIN | PRIORITEIT: 3 | 1 | WOORDEN: 199

MEDIAWATCH - Een meerderheid van de Nederlanders vindt dat het nieuwe tijdschrift Gezond Verstand niet in winkels thuishoort. Dat blijkt uit representatief onderzoek van het Hart van Nederland-panel onder ruim 2750 mensen.

Gezond Verstand, dat de coronacrisis "een kunstmatige pandemie gefabriceerd met frauduleuze modellen" noemt, wordt er onder andere van beschuldigd complottheorieën te verspreiden.

Zes op de tien Nederlanders vinden dat boekhandels tijdschriften en boeken over complottheorieën niet meer moeten verkopen.

55 procent van de Nederlanders vindt het verspreiden van het tijdschrift gevaarlijk. "Het brengt alleen maar meer twijfels. Laat de overheid haar werk doen", laat een ondervraagde weten. Een kleine 30 procent zegt het prima te vinden als winkels dit soort tijdschriften en boeken wel verkopen. Een van de deelnemers oppert een middenweg: "Ik vind censuur te ver gaan, maar misschien een waarschuwingsbordje erbij?"

Iets meer dan een kwart van de deelnemers (27 procent) vreest de verspreiding van complottheorieën niet. "Vrijheid van meningsuiting is een groot goed in Nederland. We leven nog niet in een dictatuur", stelt iemand.

MediaWatch (Disclaimer)

ANP MediaWatch is alleen een signaleringsdienst. Het ANP is niet verantwoordelijk voor de inhoud.

Tip het ANP. Bel naar 070 - 41 41 411 of mail naar mediawatch@anp.nl

27-10-20 08:20 - 5.12e "Bij nader inzien blijkt Gezond Verstand inderdaad geen bijster betrouwbare bron van informatie te zijn; en toch duikt er een serieuzere kwestie in op dan de reacties doen vermoeden. Ja, de inhoud is pro-Russisch, zoals de kranten al schreven, en als kritische lezer moet je de vraag stellen of de Russen erachter zitten. Het is alleen wel zo interessant wanneer je je ook afvraagt waarom - en welke Russische belangen dan worden gediend. Het antwoord is waarschijnlijk: gas."

Is Gezond Verstand gratis uit mensenliefde?

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/10/26/is-gezond-verstand-gratis-uit-mensenliefde-a4017477>

27-10-20 14:08 - 5.12e UVA neemt afstand van 'desinformatie' door oud-hoogleraar
DINSdag 27 OKTOBER 2020 | 14:01 | MEDIANET BIN | PRIORITEIT: 3 | 1 | WOORDEN: 219

CORONAVIRUS

AMSTERDAM (ANP) - De Universiteit van Amsterdam (UvA) distantieert zich in een verklaring van emeritus-hoogleraar Karel van Wolferen, omdat hij volgens de universiteit "bijdraagt aan desinformatie over grote problemen als het coronavirus en klimaatverandering". Van Wolferen is hoofdredacteur van het omstreden blad Gezond Verstand.

In het onlangs opgerichte blad, dat volgens de makers een oplage heeft van 100.000 en in diverse plaatsen als huis-aan-huisblad is verspreid, wordt ruim baan gegeven aan

alternatieve theorieën die volgens Van Wolferens vroegere werkgever "afbreuk doen aan betrouwbaar wetenschappelijk onderzoek en verspreiden van feitelijke informatie, bijvoorbeeld als het gaat om corona".

Over het virus stelde het eerste nummer van Gezond Verstand onder meer dat het Nederlandse coronabeleid neerkomt op "een machtsovername door buitenlandse partijen". De virusuitbraak is volgens de makers van het blad "een kunstmatige pandemie gefabriceerd met frauduleuze modellen".

In een ander artikel schrijft het blad dat het "niet waar" is dat de mens door CO2 uit te stoten het klimaat beïnvloedt. Over de klimaatverandering bestaat weliswaar grote consensus onder klimaatwetenschappers, maar het blad schrijft over "een van de ernstigste gevallen van corruptie van wetenschapsbeoefening in de geschiedenis".

Journalisten die de inhoudt van Gezond Verstand afdoen als complotdenken "lijken niet te beseffen dat zij daarmee een opdracht van de CIA uitvoeren", aldus de 79-jarige Van Wolferen, die in 2006 met emeritaat ging.

28-10-20 12:01 - 512e Minister: verkoop complotblad mag, wel graag naast Fabeltjeskrant

WOENSDAG 28 OKTOBER 2020 | 11:57 | MEDIANET BIN | PRIORITEIT: 3 | 1 | WOORDEN: 276

CORONAVIRUS

DEN HAAG (ANP) - Boekhandelaren als AKO en Bruna mogen gewoon een 'complotblad' als het tijdschrift Gezond Verstand verkopen. "Dat is ook niet iets dat je wil censureren", zegt minister Kajsa Ollongren van Binnenlandse Zaken. Maar de winkels moeten wel opletten hoe ze zo'n blad presenteren. Het past immers eerder naast de Fabeltjeskrant dan tussen de medische literatuur, zegt de bewindsvrouw.

"Ik vind het aan bedrijven zelf wat zij wel en niet aanbieden, zolang er niet sprake is van een strafbare inhoud", zegt Ollongren. Verschillende Kamerleden vroegen tijdens een debat met de minister over nepnieuws naar het besluit van enkele boekhandelaren om Gezond Verstand te verkopen. GroenLinks en D66 wijzen op de verantwoordelijkheid van verkopers. Volgens D66'er Kees Verhoeven is het "naïef en kortzichtig" om te doen alsof winkeliers niet over de inhoud gaan.

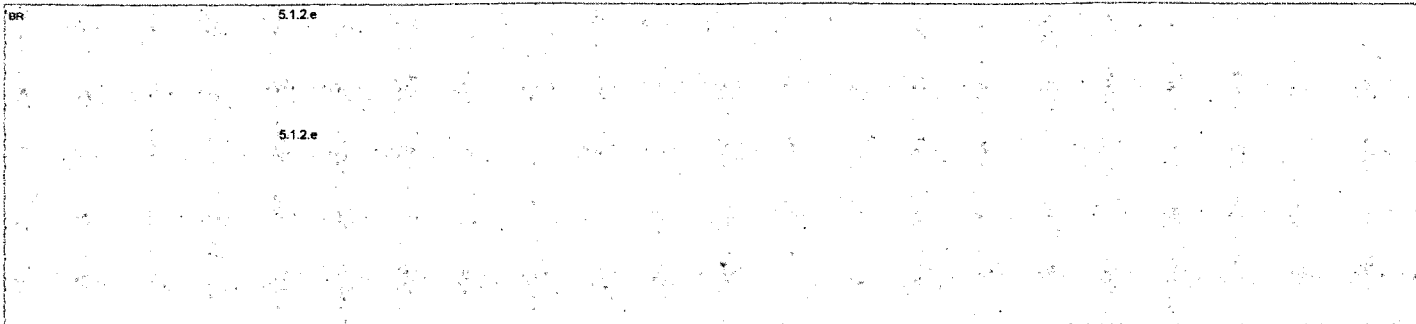
"Deze discussie gaat natuurlijk over een blad dat gewoon gedrukt kan worden, maar de vraag is of het nou wijsheid is om het te gaan verkopen", zegt Ollongren op haar beurt. "Daar ga ik niet over. Maar als je het aan mij vraagt, zou ik zeggen: let wel even op waar je het in het schap ligt." In de boekwinkel wordt immers ook onderscheid gemaakt tussen fictie en non-fictie. Daarom is het ook belangrijk "dat klanten weten dat er in zo'n blad geen feitelijke informatie staat".

Haar opstelling kwam Ollongren op flinke kritiek van PVV'er Martin Bosma te staan. Bosma vindt het niet aan een minister om boekhandels te adviseren hoe zij hun winkel moeten inrichten. In zo'n blad staat misschien wel onzin, maar volgens het Kamerlid geldt dat net zo goed voor andere bladen. Hij waarschuwt voor een "hellend vlak".

BAUKE SCHRAM (BVZ) | ANPX-281020-093-V1 | © 2020 ANP ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN

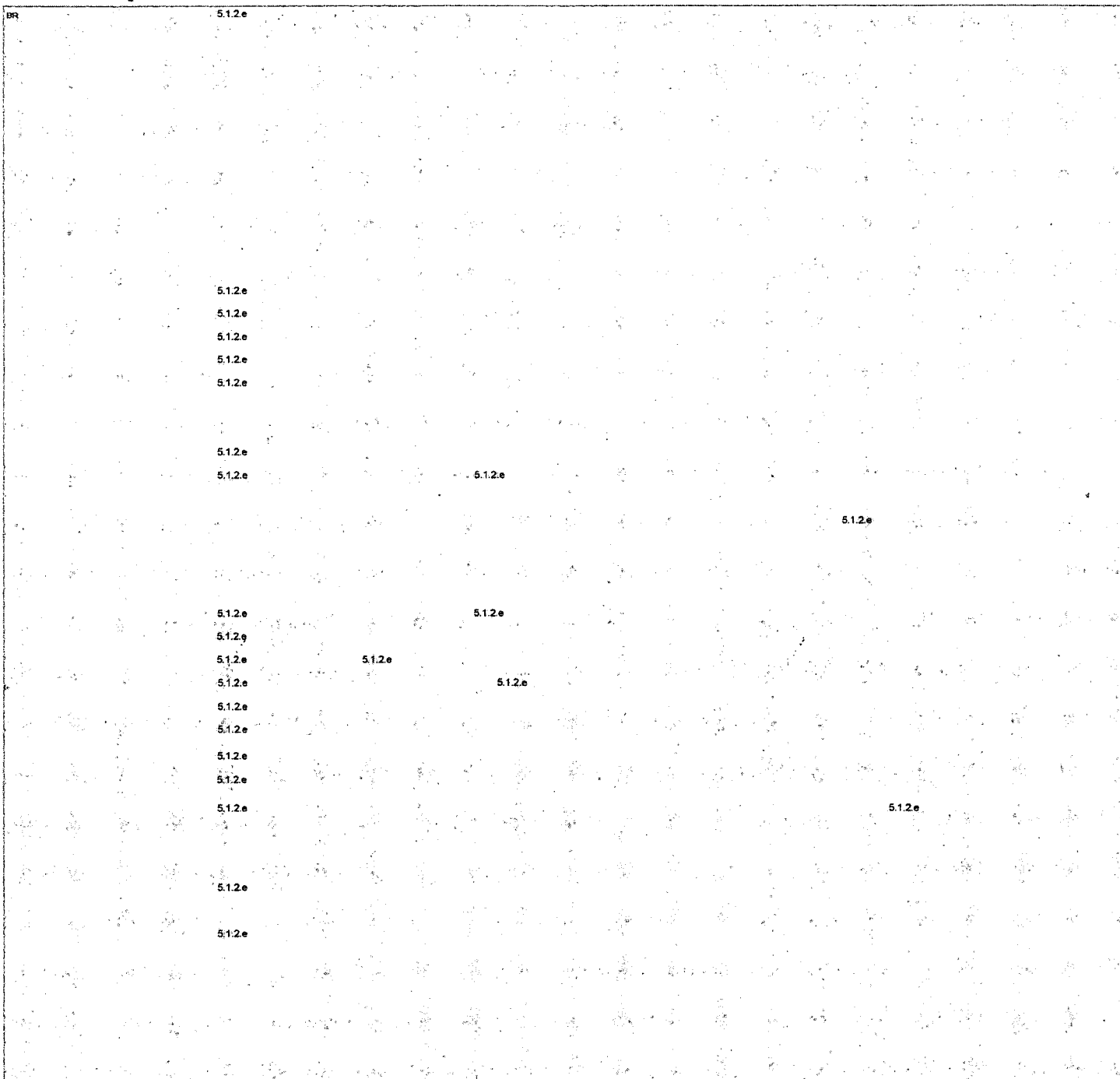
28-10-20 12:51 - 5.1.2e Reclame Code Commissie krijgt klachten over reclame
tijdschrift Gezond Verstand - <https://nos.nl/1/2354202>

[illegible]

02-11-20 18:32 - 5.12e Ongeveer twee derde van de Primera-winkels heeft besloten om het omstreden tijdschrift Gezond Verstand niet aan te bieden. Een woordvoerder van de boekhandelketen laat aan NU.nl weten deze afweging te respecteren.

<https://www.nu.nl/media/6087761/twee-derde-van-primera-gaat-omstreden-blad-gezond-verstand-niet-verkopen.html>

BR

5.12.e

24-12-20 13:46 - 5.12.e Goed artikel van Pointer. Nederlandse complotgroepen zoals Viruswaarheid, Café Weltschmerz, Gezond Verstand en de artsen die in juli een brandbrief tegen de coronawet schreven, worden beïnvloed door een Amerikaanse lobby-organisatie: de John Birch Society. Onder meer Viruswaarheid werkt nauw met zogenoemde 'Birchers' samen om coronamaatregelen en het COVID-19-vaccin tegen te houden, blijkt uit onderzoek van Pointer, Platform Authentieke Journalistiek en De Groene Amsterdammer. <https://pointer.kro-nrcv.nl/artikelen/complotdenkers-strijden-met-amerikaanse-lobbyclub-en-kennedy-telg-tegen-coronamaatregelen>

BR

5.12.e

5.12.e

5.12.e

5.12.e

5.12.e

5.12.e

5.12.e

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

02-01-21 09:30 - Interview met Karel van Wolferen van de publicatie Gezond Verstand.
Professor van de paranoia
<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/01/02/professor-van-de-paranoia-a4025928>

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

BR

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

[20-01-2021 09:35:36] 5.12e Factcheck DPA: mRNA-vaccins leidden niet tot auto-immuunziekten

In een video van BLCKBX doet prof. 5.12e meerdere uitspraken over de mRNA-vaccins van Pfizer/BioNTech en Moderna tegen Covid-19. De vaccins zouden volgens de professor tot auto-immuunziekte kunnen leiden. Daarbij zouden volgens Schetters de meeste mensen toch al immuun zijn, waardoor ze helemaal geen Covid-19 ontwikkelen. Schetters beweert ook dat een vaccin meer dan 90 procent bescherming moet bieden om goedgekeurd te worden door de Europese Medicijnautoriteit. Het Pfizer-vaccin zou volgens de professor maar 75 procent beschermen. De video met Schetters wordt veel gedeeld op sociale media. (video hier gearchiveerd) (Facebookpost hier gearchiveerd)

BEOORDELING: de uitspraken 5.12e zijn onjuist. Het mRNA-vaccin kan niet zomaar tot een auto-immuunziekte leiden. De meeste mensen zijn daarnaast helemaal niet immuun tegen Covid-19. Ook is er geen beschermingsondergrens voor goedkeuring door de Europese Medicijnautoriteit.

FEITEN: "Dat een mRNA-vaccin zomaar tot auto-immuniteit kan leiden omdat er een eiwit wordt gepresenteerd, is onzin," zegt immunoloog Marjolein van Egmond in het Reformatorisch Dagblad, naar aanleiding van de uitspraken van Schetters. "Cellen laten altijd na een infectie of een vaccinatie stukjes eiwitten zien. Op die manier maken ze kenbaar aan het afweersysteem dat ze zijn geïnfecteerd." Het feit dat er eiwitten te zien zijn in spiercellen, zoals Schetters in het gesprek op een foto laat zien, is niets vreemds. <https://dpa-factchecking.com/netherlands/210118-99-72127/>

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

[06-05-2021 13:07:43] 5.12e Factcheck DPA: Onbetrouwbaar artikel is geen bewijs voor link tussen Pfizer vaccin en prionziekten
05/05/2021, 03:22 PM (CEST)

Een artikel in het tijdschrift Microbiology & Infectious Diseases zou aantonen dat het Pfizer vaccin tegen COVID-19 kan leiden tot zogenaamde prionziekten. Het vaccin zou op lange termijn neurodegeneratieve ziekten zoals ALS en Alzheimer kunnen veroorzaken. Dat schrijft de website Frontrnews, aan de hand van deze vermeende studie. Ook op Facebook wordt de publicatie van het tijdschrift gedeeld.

BEOORDELING: Er is geen bewijs en het is biologisch extreem onwaarschijnlijk dat het mRNA-vaccin van Pfizer leidt tot ALS, Alzheimer of prionziekten. Het onderzoek waarin deze claim wordt gedaan is volledig onbetrouwbaar. De schrijver van het artikel legt niet uit hoe hij tot zijn conclusies is gekomen. Deze uitleg is een vereiste voor een betrouwbaar wetenschappelijk artikel. Diverse wetenschappers ontkrachten de beweringen. Deze studie kan daarom worden gezien als onjuist. <https://dpa-factchecking.com/netherlands/210504-99-466654/>

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

BR

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

5.12e

BR

5.12e

[17-05-2021 10:36:21] 5.12e Factcheck Nu.nl: In Israël zou het sterftecijfer onder jongeren sinds de vaccinatiecampagne dramatisch hoog zijn. Dit staat in een bericht dat wordt verspreid door onder andere het Belgische Artsen Voor Vrijheid, Frontnieuws en Niburu. In de maanden dat er in Israël volop tegen COVID-19 werd gevaccineerd, zouden er 30 procent meer twintigers zijn overleden dan normaal. Dit zou zijn gebaseerd op cijfers van het Israëlische statistiekbureau CBS, maar dat blijkt helemaal niet uit de data van dit bureau. <https://www.nu.nl/uitleg-over-het-coronavirus/6132936/nuclecht-bericht-over-sterfte-onder-jongeren-na-vaccinatie-in-israel-klopt-niet.html>

BR

5.12e

5.12e

DR

5.1.2e

5.1.2e

[19-05-2021 10:07:50] 5.1.2e Factcheck DPA: Kleinschalige labstudie is niet genoeg bewijs voor werking van plantenextract tegen COVID-19
18/05/2021, 12:26 PM (CEST)

Een vaccinatie is niet de enige optie om te beschermen tegen COVID-19, beweren meerdere artikelen die in België, Nederland en Duitsland rondgaan. Ook een zogenaamd 'cistuspreparaat', een extract van een plant, zou voor 100% tegen het coronavirus helpen. In Nederland schreef de website Frontnieuws hierover. In België verscheen het bij Artsen voor Vrijheid. Ook op Facebook werden de artikelen gedeeld.

BEOORDELING: De artikelen missen context. Er werd inderdaad een studie gedaan naar het effect van Cystus Pandalis op COVID-19, waarbij het plantenextract een remmende werking leek te hebben op het virus. Dit was echter een kleinschalig laboratoriumonderzoek. Volgens het onderzoeksinstituut waar de proef werd uitgevoerd, is dit absoluut niet voldoende om hier medische conclusies uit te trekken. <https://dpa-factchecking.com/netherlands/210518-99-641369/>

[19-05-2021 10:08:43] 5.1.2e Factcheck DPA: Duitse casus met hersenvochtverlies na coronatest is wel degelijk een losstaand incident
18/05/2021, 08:22 PM (CEST)

"Die PCR testen zijn zeer gevaarlijk!" Dat concludeert een man op Facebook bij een artikel van de website Frontnieuws. In dat artikel wordt een incident beschreven waarbij een Duitse vrouw hersenvocht verloor, nadat zij een coronatest had gehad. Volgens het artikel zouden artsen bevestigen dat zo'n hersenvochtlek na een test geen alleenstaand geval is.

BEOORDELING: Het gaat hier wel degelijk om een alleenstaand geval. Naast deze casus, zijn er wereldwijd nog maar twee andere gevallen van hersenvochtverlies na een coronatest te vinden in de wetenschappelijke literatuur, met verschillende oorzaken. Gezien er wereldwijd honderden miljoenen coronatests zijn afgenomen, is dit een ongelooflijk klein aantal. Bij deze Duitse vrouw ontstond het probleem door een fout bij het afnemen van de test. Volgens diverse artsen was dit extreem zeldzaam en is er geen grond tot zorgen. <https://dpa-factchecking.com/netherlands/210518-99-649226/>

BR

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

WVL algemeen interdepartementale werkgroep desinformatie
3 november 2022

- De interdepartementale werkgroep desinformatie is een groep van beleidsmedewerkers onder voorzitterschap van BZK. De werkgroep is begin 2019 opgericht.
- Als coördinerend ministerie op het onderwerp desinformatie, is het van belang om alle betrokken ministeries en de diensten samen te brengen.
- Zo stemmen we o.a. Kamerstukken af, praten we elkaar bij over ontwikkelingen op het gebied van desinformatie en bespreken we mogelijk handelingsperspectief.
- [Optioneel] de werkgroep is geen besluitvormend orgaan, maar een informele werkgroep.

Wat is dat voor een stuk waar het artikel over gaat?

- Dit is een van de adviezen die vanuit de werkgroep is gedaan aan het Nationaal Kernteam Crisicommunicatie gedurende de coronapandemie.

Was er tijdens de coronapandemie een newsroom die zich bezighield met het bestrijden van nepnieuwsberichten?

Wat is er uiteindelijk met dit advies gedaan?

Wat zijn escalatiekanalen?

Inderdaad heeft het ministerie van BZK de status van "trusted flagger" bij facebook, google en twitter. Trusted flaggers' meldingen worden door de genoemde social media kanalen met prioriteit behandeld. Meer informatie hierover kun je het beste bij hen opvragen. Dit middel wordt met grote terughoudendheid ingezet: **wanneer er een vermoeden bestaat van de verspreiding van desinformatie waarvan de inhoud als gevolg heeft dat vitale onderdelen van de democratie belemmering ondervinden; bijvoorbeeld desinformatie over het verkiezingsproces. Of wanneer een gemeente rondom verkiezingen een vraag had voor Meta en zelf geen gehoor kreeg. Daarbij kan het ministerie dergelijke casussen enkel ter beoordeling aandragen bij facebook, google en twitter.** De bedrijven maken hierbij nog steeds hun eigen onafhankelijke afweging of er sprake is van de gebruikersvoorwaarden en dus of verwijdering of een andere actie gerechtvaardigd is.

Inderdaad heeft het ministerie van BZK de status van "trusted flagger" bij facebook, google en twitter. Trusted flaggers' meldingen worden door de genoemde social media kanalen met prioriteit behandeld. Meer informatie hierover kun je het beste bij hen opvragen. Dit middel wordt met grote terughoudendheid ingezet. De bedrijven maken hierbij nog steeds hun eigen onafhankelijke afweging of er sprake is van de gebruikersvoorwaarden en dus of verwijdering of een andere actie gerechtvaardigd is.

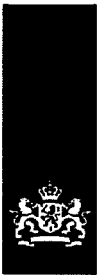
Het ministerie van BZK heeft hier viermaal een casus voorgedragen, steeds wanneer het verkiezingen betrof:

Twee melding gedaan van fact-checks/mogelijke desinfo:

- Stemmen op twee partijen/twee hokjes inkleuren: naar Twitter en FB. Deze factcheck: [Stem is ongeldig bij inkleuren van meerdere vakjes op stembiljet \(dpa-factchecking.com\)](#) . Daar zelf een tweet over uitgestuurd: [\(1\) Ministerie van BZK op Twitter: "Op social media gaan berichten rond met het advies om twee vakjes rood te kleuren. Doe dat uiteraard niet, want dat levert een ongeldige stem op. Voor meer informatie over het uitbrengen van een geldige stem: \[#ElkeStemTelt #TK2021\]\(https://t.co/Yp9bWvkdnw\)" / Twitter](#)
- Stempassen zouden link hebben met vaccineren: naar FB gemeld, n.a.v. deze factcheck: [Met stempas kun je alleen stemmen, geen link met vaccinatie \(dpa-factchecking.com\)](#)

Twee keer namens een gemeente een vraag gesteld rondom verkiezingen, die zelf geen reactie kregen van Meta:

- Lokale stemwijzer link werd geblokkeerd als de gemeente Dijk en Waard die op haar pagina wilde posten kort voor de herindelingsverkiezingen.
- raadslid uit Beek kwam op de lijn dat lokale CDA pagina was geblokkeerd, een paar dagen voor de GR verkiezingen. En ze kregen zelf geen gehoor bij Meta, dus dat verzoek nogmaals overgebracht te kijken wat er mis ging.

TER INFORMATIE

Nota actief openbaar
Nee

Onze referentie
2023-0000348031

Datum
9 november 2022

Opgesteld door
5120 BO/KIEM
T 5120

Samengewerkt met
OIV, D&B

Bijlage(n)
0

Aan
Van
MinBZK, MinVRO, StasBZK, BR
KIEM, OIV, D&B

nota

Uitslagen *midterm elections* VS,
duiding gewelddadig extremisme

Aanleiding

- Op dinsdag 8 november vonden de *2022 Midterm elections* plaats. Kiezers hebben gestemd voor alle **435 zetels van het Huis van Afgevaardigden** en **35 van de zetels van de Senaat**.
- In aanloop naar de verkiezingen hebben meerdere gewelddadige aanvallen plaatsgevonden, voornamelijk vanuit rechts-extremistische hoek. Veiligheidsdiensten (*DHS, FBI, NCTC, USCP*) spreken van **'verhoogde dreiging'**.
- Amerikaanse autoriteiten waarschuwen dat de officiële uitslagen nog dagen of zelfs weken op zich kunnen laten wachten, mede vanwege de geuite dreigingen. Tot op heden verlopen de verkiezingen **zonder substantiële verstoringen**.
- In deze nota geven we op verzoek van MinBZK een overzicht en duiding van **dreigingen in de context van onze democratische rechtsstaat**. Bovenaan de nota een korte toelichting op de voorlopige uitslagen.
- MinBZK heeft op 16 november een kennismakingsgesprek met de nieuwe **Amerikaanse ambassadeur Shefali Razdan Duggal**.

Voorlopige uitslagen (7.30 uur):

- Om 7:30 uur deze ochtend was de uitslag voor zowel het Huis van afgevaardigden als het Senaat **'too close to call'**.

	Democraten	Republikeinen
Huis (218 zetels nodig voor meerderheid)	170 zetels	193 zetels
Senaat (51 zetels voor meerderheid)	48 zetels	47 zetels

- Hoewel de verwachting is dat de **Republikeinen een meerderheid in het Huis** zullen krijgen, lijkt een grote 'rode golf' van Republikeinse winst in het huis zoals eerder verwacht niet uit te komen.
- In de **Senaat is er een nek-aan-nek race** gaande waarbij voor de strijd zich vooral concentreert in de staten Georgia, Pennsylvania, Wisconsin en Nevada.
- De verwachting is dat de **opkomst hoger uitvalt** dan in 2018 en 2014. Ruim 5 miljoen meer kiezers hebben vroegtijdig hun stem uitgebracht en naar verwachting stemmen ook meer jongeren. Dit is een interessante

ontwikkeling. Onderzoek wijst namelijk uit dat voornamelijk jongeren niet stemmen. Een kwart van de niet-stemmende jongeren zegt het Amerikaanse kiesstelsel te complex te vinden om hun stem uit te brengen¹.

Onze referentie
2023-0000348031

Datum
9 november 2022

Eerste duiding uitslagen:

Senaat

- Sinds 2020 zijn de zetels in **de Senaat** gelijk verdeeld (50/50). Vicepresident Kamala Harris, tevens voorzitter van de Senaat voert de doorslaggevende stem wanneer stemmen staken. Republikeinse winst in de Senaat zal betekenen dat Mitch McConnell senaatsleider wordt.
- Mochten de Republikeinen de meerderheid in de Senaat krijgen, is de **presidentiële veto** de enige optie van president Biden om beleid te blokkeren. Ook benoemingen van bijvoorbeeld nieuwe rechters is dan in het voordeel van de Republikeinen.

Huis van Afgevaardigden

- Democraten hebben nu een krappe meerderheid van 221 zetels in het Huis van Afgevaardigden. In de peilingen is de verwachting dat de **Republikeinen een meerderheid** zullen krijgen.
- Republikeinse winst betekent dat Speaker Nancy Pelosi haar positie moet afstaan, naar verluid aan **Kevin McCarthy**. Hoewel zijn positie nog niet volledig zeker is, zullen de Republikeinen hun stevigere positie in eerste instantie aangrijpen om immigratiekwessies aan de kaak te stellen. Verwacht wordt dat er voorstellen worden ingediend om de zuidelijke grens met Mexico opnieuw strenger te bewaken.
- Bij winst van de Republikeinen in het Huis van Afgevaardigden krijgen zij het initiatief bij wetsvoorstellen en de leiding over alle commissies. De **beleidsagenda van Biden zal grotendeels vastlopen** als de Republikeinen een stevigere positie innemen op gebied van migratie en misdaadbestrijding. Ook heerst er onder Republikeinen scepsis over de financiële steun aan Kiev en de oorlogsvoering tegen Rusland.

Presidentsverkiezingen 2024

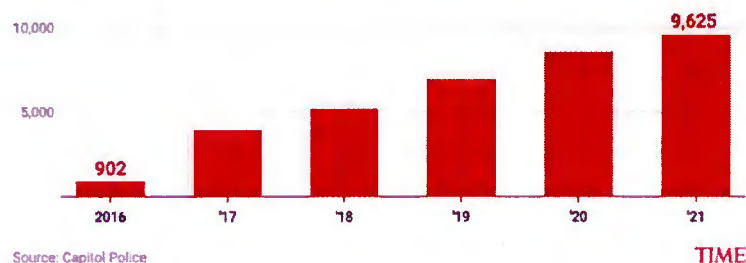
- De race voor de **kandidaatstelling voor het presidentschap** bij de Republikeinen is begonnen. **Trump** zal zich naar verwachting op 15 november kandidaat stellen.
- **Ron DeSantis** heeft in Florida met een overgrote meerderheid gewonnen. DeSantis wordt gezien als een belangrijke tegenkandidaat van Trump, maar moet zich nog kandidaat stellen. Belangrijk hierbij is in hoeverre door Trump gesteunde kandidaten winnen in de verkiezingen. Trump heeft met 'onthullingen' gedreigd, als DeSantis zich kandideert.

¹ <https://www.economist.com/graphic-detail/2022/11/08/why-young-americans-are-not-voting-in-the-midterms>

Binnenlands extremisme: wanorde als politiek middel

- Doelwit van geweld en intimidatie zijn met name **politieke ambtsdragers**, maar het gaat ook om **verkiezingsmedewerkers en -vrijwilligers**. Veiligheidsdiensten waarschuwen voor geweldpleging bij onder meer het tellen en vaststellen van de stemmen én voor een toename van bedreigingen en geweld van extremisten in de periode na de verkiezingen².
- In aanloop naar de midterms zijn *representatives* en hun families tijdens campagne-events aangevallen en/of geïntimideerd. In 2021 waren er **meer dan 9.600 geregistreerde bedreigingen tegen Congresleden**, bijna tien keer zoveel als in 2016. Ook het aantal bedreigingen tegen federale rechters en ambtenaren is fors toegenomen³.

Onze referentie
2023-0000348031
Datum
9 november 2022

- De verkiezingen verdelen het Amerikaanse politieke veld in twee gepolariseerde kampen: enerzijds het '**MAGA-Trumpisme**', anderzijds **Bidens 'hervormingspolitiek'**. Deze polarisatie werkt door in het ervaren vertrouwen in het verkiezingsproces. 31% van de Republikeinse kandidaten bij deze *midterms* zegt de uitslagen van de afgelopen presidentsverkiezingen te accepteren.
- Enkele Republikeinse kandidaten hebben aangegeven dat zij mogelijk, in navolging van Trump, zullen weigeren hun verlies toe te geven. Vanwege de gezaaide twijfel over verkiezingen, kan bij *races* met uitslagen van kleine meerderheden onvrede over de uitslag niet alleen **leiden tot hertellingen, maar ook tot conflicten en rechtszaken**. President Biden stelt dat kandidaten die de verkiezingsuitslag niet accepteren, de VS 'op een pad van chaos' zullen brengen⁴.
- Bij de stembussen zitten meer '*poll watchers*' dan bij eerdere verkiezingen. Dit zijn vrijwilligers die namens door de Republikeinse of Democratische partij zijn aangewezen om het verkiezingsproces te bewaken. In verschillende kiesdistricten hebben zich ook andere groeperingen gemeld die 24 uur per dag de stembussen als 'waarnemers' willen 'bewaken'. Leden van deze groepen dragen kogelvrijevesten en maskers of zijn bewapend.

² <https://www.washingtonpost.com/politics/2022/11/02/biden-warning-democracy-midterms-election-gop/>

³ <https://www.nlc.org/post/2021/11/10/new-report-harassment-threats-and-violence-directed-at-local-elected-officials-rising-at-an-alarming-rate/> & <https://time.com/6227754/political-violence-us-states-midterms-2022/>

⁴ <https://edition.cnn.com/videos/politics/2022/11/03/biden-speech-ahead-midterms-nr-lee-vpx.cnn>

- Aanleiding voor hun aanwezigheid is de **angst voor verkiezingsfraude** door manipulatie van stemmen of foutieve tellingen. Deze ideeën worden versterkt door **samenzweringstheorieën** die zijn ontstaan bij de presidentsverkiezingen in 2020 en de daaropvolgende bestorming van het Capitool in januari 2021. Uit onderzoek blijkt dat 3 tot 5 miljoen Amerikanen – een substantiële minderheid van de bevolking – bereid zijn te overwegen politiek geweld te plegen⁵.
- Ook in Nederland is volgens de veiligheidsdiensten sprake van een **groei van het aantal rechts-extremistische groepen**⁶. De meeste groepen concentreren zich op het in diskrediet brengen van de huidige rechtsstaat. Zij vergroten daarmee hun aanhang en maken meer geesten rijp voor hun (politieke) agenda.
- Ondermijning van de rechtsorde legt een basis onder chaos, haat en geweld. Dit creëert een **voedingsbodem voor radicalisering van rechts-extremistische- en anti-overheidsgroepen**. Gevolg is dat geweld als politiek/ideologisch instrument niet slechts door marginale groeperingen wordt geaccepteerd, maar dat dit onderdeel wordt van het *mainstream* politieke klimaat.

Onze referentie
2023-0000348031

Datum
9 november 2022

Democratieën staan wereldwijd onder druk

- Uit rapporten van NGO Freedom House uit 2021 en 2022 over de stand van de democratie blijkt dat de **democratie wereldwijd steeds meer onder druk staat**.⁷ De gevolgen daarvan zijn niet alleen te merken in dictaturen, maar ook in 'oude, gevestigde democratieën'.
- Voor het zestiende jaar op rij constateert Freedom House in 2022 een afname van vrijheid in de wereld, en stelt vast dat de marge tussen landen die zich in 'goede' of 'slechte' richting bewegen nog nooit zo groot is geweest. In het recente verleden waren er **nog nooit zoveel onvrije landen**.
- In totaal hebben 60 landen het afgelopen jaar te maken gehad met een daling van de democratische vrijheid, terwijl de vrijheid in slechts 25 landen steeg. Ongeveer 38% van de wereldbevolking woont in onvrije landen, het hoogste percentage sinds 1997. Slechts 20% woont in vrije landen. Kortom: er is **wereldwijd gezien sprake van een democratische terugval**.

⁵ <https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2022.07.15.22277693v1.full>

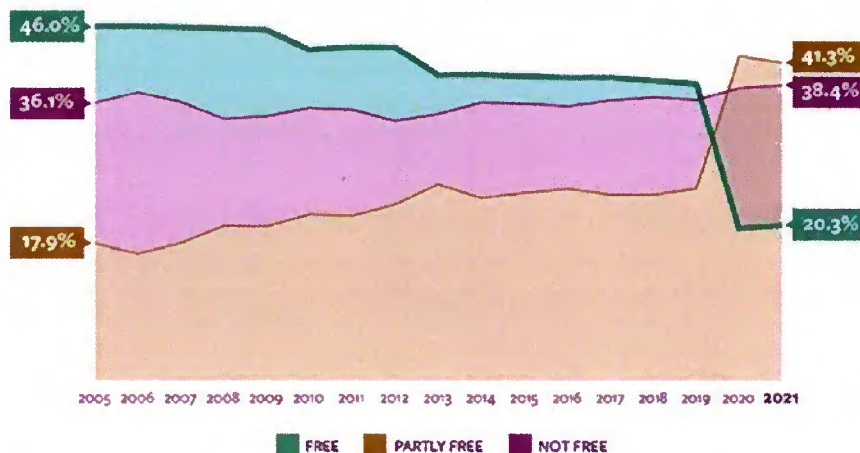
⁶ Bron: AIVD-jaarslag 2021, NCTV Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 57

⁷ <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2021/democracy-under-siege>;
<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2022/global-expansion-authoritarian-rule>

Living in a Less Free World

The share of the world's population living in Free environments has fallen as authoritarian practices proliferate.

8 in 10 people live in a Partly Free or Not Free country in 2021.

Freedom House

This infographic is from the Freedom in the World 2022 report by Freedom House.

- **Nederland** scoort goed in de rangschikking van Freedom House (score van 97 op een schaal die loopt tot 100) en behoort internationaal gezien tot de landen waar het vertrouwen in het verkiezingsproces het hoogst is. Aandachtspunten zijn volgens Freedom House o.a. de **antidiscriminatie aanpak, transparantie en openheid van de overheid en de uitbuiting van arbeidsmigranten**.
- Tegelijkertijd is zichtbaar dat ook in Nederland het **vertrouwen ten opzichte van voorgaande jaren licht is gedaald**.⁸ Het minste vertrouwen in verkiezingen hebben kiezers van FVD, gevolgd door de kiezers van PVV en JA21. Stemmen in een stembokje wordt het meest vertrouwd, briefstemmen wordt het minst vertrouwd.⁹
- In Nederland zijn er groeperingen die het betrouwbare verloop van het **verkiezingsproces bij eerdere verkiezingen** ter discussie hebben gesteld. Voorbeelden hiervan:
 - o Gideon van Meijeren (FvD) die na de Tweede Kamerverkiezing 2021 en de gemeenteraadsverkiezingen 2022 stelde sterke aanwijzingen te hebben dat er gefraudeerd is bij de verkiezingen maar daar geen bewijs voor kon aanleveren.¹⁰

⁸ <https://www.kiesraad.nl/adviezen-en-publicaties/publicaties/2022/2/3/vertrouwen-in-eerlijke-verkiezingen>

⁹ <https://nos.nl/artikel/2373291-meeste-mensen-hebben-vertrouwen-in-de-verkiezingen-enig-wantrouwen-is-van-alle-tijden>

¹⁰ <https://www.ninefornews.nl/gideon-van-meijeren-sterke-aanwijzingen-dat-er-gefraudeerd-is-bij-de-verkiezingen/>

Onze referentie
2023-0000348031
Datum
9 november 2022

- Thierry Baudet (FvD) die oproep om ter controle van de stemtelling *stemfies* op te sturen¹¹ of alleen op woensdag te stemmen (in plaats van maandag of dinsdag). Daarnaast riep hij op om als waarnemer bij het tellen in de stembureaus aanwezig te zijn, om zo de kans te verkleinen dat er iets illegaals met de stemmen gebeurt.¹² Overigens wijst ook het ministerie kiezers er actief op dat zij aanwezig mogen zijn bij de telling en wordt hier ook steeds meer – hoewel in kleine aantallen – gebruik van gemaakt.
- Willem Engel die na de Tweede Kamerverkiezing aangifte deed van verkiezingsfraude en oproep tot nieuwe verkiezingen.
- Onder verschillende websites waar complottheorieën worden gedeeld en waar wordt ingegaan op verkiezingsfraude in Nederland. Gemene deler is wantrouwen jegens de procedure voor briefstemmen (bij de Tweede Kamerverkiezing 2021), de opslag van vervroegd uitgebrachte stemmen en het gebruik van programmatuur om de stemtotalen op te tellen en de verkiezingsuitslag te berekenen.

Onze referentie
2023-0000348031

Datum
9 november 2022

¹¹ <https://nl-nl.facebook.com/thierrybaudet83/videos/ga-vandaag-stemmen-stem-fvd-en-stuur-een-foto-van-je-stembiljet-identiteitsbewij/481893669838777/>

¹² <https://www.youtube.com/watch?v=Ymp-F5XOWmw>

Rijksoverheid

Analyse NOOIT.nl

Onderzoekperiode: 11-01-2020

Wat is NOOIT.nl?

Rijksoverheid

- Op NOOIT.nl worden **(kritisch) berichten over het coronavirus** en alles daaromheen geplaatst (testen, vaccineren, etc.), maar er staan ook artikelen op over andere onderwerpen, zoals Farmers Defence Force of de Amerikaanse verkiezingen. In een deel van de berichten wordt naar zogenaamde complottheorieën verwezen (bijv. over Bill Gates en vaccins).
- NOOIT.nl **kopieert de huisstijl van NU.nl**.
- NOOIT.nl is een initiatief van [Stichting Restschuld Eerlijk Delen](#) (RED) uit Den Haag, een stichting die opkomt voor belangen van huizenbezitters met een restschuld (opgericht in 2012). Dat is dan weer het initiatief van zelfstandig jurist **Sven-Ake Hulleman**.

'Een Oorlog Reeds Verloren' en NOOIT.nl

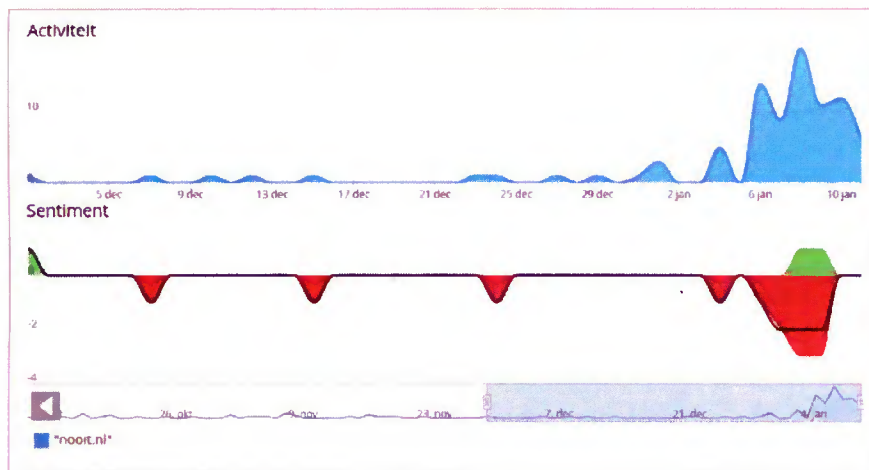
Rijksoverheid

- Sven-Ake Hulleman, die initiatiefnemer lijkt van NOOIT.nl, is **ook verbonden aan Een Oorlog Reeds Verloren**, waarvoor Hulleman een podcast maakt over "de huidige systeemcrisis en haar wortels" en waarin complottheorieën worden besproken.
- Een Oorlog Reeds Verloren (EORV) heeft op zowel Twitter als Facebook iets meer dan 6.500 volgers. Op 6 januari deelde EORV voor het eerste een YouTube-video op hun Facebook-pagina waarin het NOOIT.nl-logo prominent te zien is.
- Op YouTube zijn een aantal video's te vinden over de **lancering van NOOIT.nl op 4 september 2020**. Tijdens deze lancering sprak Hulleman een groep mensen toe op het strand van Scheveningen, met name over zijn kritiek op de **spoedwet**. De groep werd ook aangespoord om een brief met kritische vragen m.b.t. de spoedwet te ondertekenen en naar de Tweede Kamer te sturen. Er waren ook andere critici aanwezig die volgens de beschrijving van een YouTuber gelieerd zijn aan EORV, zoals **Lange Frans**, Sander Compagner (van 'de Andere Krant') en Jordy Zwarts (van 'Nationale bond tegen overheidszaken'). De enkele YouTubers die de video delen over de oprichting van NOOIT.nl delen ook video's over bijv. Willem Engel.

NOOIT.nl op sociale media (1)

Rijksoverheid

- NOOIT.nl linkt vanuit de website door naar hun [Facebook-account](#) (174 likes), waar echter nog geen posts geplaatst zijn. Het Twitter-account waarnaar ze verwijzen op hun website is niet meer actief. Op Twitter is wel een [NOOIT.nl-account](#) te vinden dat is aangemaakt in januari 2021, maar het account heeft **nog geen tweets of volgers**.
- Een zoekopdracht in Coosto laat zien dat er **pas zeer recentelijk (sinds 6/01/2021) meer berichten** verschijnen op social media waarin NOOIT.nl genoemd wordt of waarin links van NOOIT.nl worden gedeeld (zie afbeelding). Hierbij moet worden opgemerkt dat het nog steeds om **zeer weinig berichten** gaat (max. 19 per dag). Tussen 01/12/2020 en vandaag (11/01/2021) werd NOOIT.nl 89 keer genoemd op sociale media, blogs en nieuwssites. Ter vergelijking: NU.nl werd in deze periode meer dan 12.000 keer genoemd. Het lijkt er dus op dat NOOIT.nl pas sinds kort voet aan de grond probeert te krijgen.

NOOIT.nl op sociale media (2)

Rijksoverheid

- De verwijzingen naar NOOIT.nl komen van een **zeer beperkt aantal persoonlijke Facebook-accounts** (tot nu toe maximaal tien) die zich in discussies mengen onder berichten op Facebookpagina's van nieuwssites of politici. Voorbeelden zijn het bericht van [Metro](#) over Rosanne Hertzberger en Baudet in Op1 en de [video](#) van de persconferentie van premier Rutte van 8 januari. Aan de hand van links naar verschillende externe sites, waaronder NOOIT.nl, wordt beargumenteerd waarom bijv. de lockdown direct beëindigd moet worden. Ook wordt in deze berichten vaak naar de mainstream media verwezen als 'onbetrouwbaar'.

[illegible]

Docnr7

From: "512e"
Sent: Wed, 9 Nov 2022 16:15:07 +0200
To: "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>
Subject: FW: Nota: voorlopige uitslagen Midterms + gewelddadig extremisme
Attachments: Voorlopige uitslagen Midterms VS, duiding gewelddadig extremisme.docx

Van: 512e <512e@minbzk.nl>
Verzonden: woensdag 9 november 2022 08:37
Aan: 512e <512e@minbzk.nl>
CC: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>
Onderwerp: Nota: voorlopige uitslagen Midterms + gewelddadig extremisme

TLDR: 'red rimple' ipv 'red wave'.

Stemmen worden nog volop geteld. Key-states zijn nog uncalled. Too close to call voor zowel senate als house (!).

Hoewel in aanloop naar midterms in toenemende mate sprake was van intimidatie en geweld, verlopen verkiezingen en tellingen tot nog toe rustig.

Komende weken kunnen blijven spannend: hoe reageren de markten en volgen er rechtszaken of nieuwe dreigingen?

En zal de koude oorlog tussen DeSantis en Trump opwarmen?

In de bijlage de nota die vanochtend naar BWP en BR is gegaan.

Met veel dank aan 512e D&B- en OIV collega's!

Groet,

512e

Docnr8

From: "5.12e" <5.12e@rijksoverheid.nl>
Sent: Thu, 3 Nov 2022 20:49:45 +0200
To: "5.12e" <5.12e@rijksoverheid.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>
Cc: "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>
Subject: RE: onze woo-verzoeker heeft gepubliceerd

5.12e is dat. 5.12e

Van: 5.12e <5.12e@rijksoverheid.nl>

Verzonden: donderdag 3 november 2022 16:17

Aan: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>

CC: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: onze woo-verzoeker heeft gepubliceerd

Ook goed om team stass aan te haken @5.12e wie is er vanuit jouw team betrokken hierbij?

Groeten,

5.12e

Van: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>

Verzonden: donderdag 3 november 2022 16:06

Aan: 5.12e <5.12e@rijksoverheid.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>

CC: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: onze woo-verzoeker heeft gepubliceerd

Dank!

Volgens mij is dit nu vooral online. Maar goed om in de gaten te houden.

Ik heb even wat op een rij gezet. Ook handig voor komende weken, mochten er nog meer publicaties volgen over dit onderwerp. We kunnen dit dan nog aanvullen.

Staan nog 2 vragen open. Mochten jullie kunnen kijken, heel fijn.

Grt, 5.12e

Van: 5.12e <5.12e@rijksoverheid.nl>

Verzonden: donderdag 3 november 2022 15:38

Aan: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>

CC: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>

Onderwerp: RE: onze woo-verzoeker heeft gepubliceerd

Urgentie: Hoog

Hi 5.12e

Het is een stuk van 5.12e aan 5.12e van het NKC, zie hieronder wat context:

Communicatie advies

Ook is een stuk van BZK Communicatie bijgevoegd dat zij op verzoek van het NKC (Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie) gemaakt hebben.

Dit is gebaseerd op het eerdere IWG stuk en is door DenB van commentaar voorzien.

Dit communicatieadvies wordt een dezer dagen besproken in het NKC waar jullie departement

ook in is vertegenwoordigd.

Als we een terugkoppeling ontvangen zullen we die met jullie delen, als je deze al niet eerder kreeg via jullie NKC vertegenwoordiger.

Over de uitwerking van de keuzes van het NKC wisselen we graag dinsdag tijdens de IWG van gedachten.

Van: [redacted] <[redacted]@minbzk.nl>

Verzonden: donderdag 3 november 2022 15:26

Aan: [redacted] <[redacted]@minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]@rijksoverheid.nl>; [redacted] <[redacted]@minbzk.nl>

CC: [redacted] <[redacted]@minbzk.nl>

Onderwerp: onze woo-verzoeker heeft gepubliceerd

Urgentie: Hoog

[WOB: Ministerie BZK had directe invloed op social media – INDEPEN](#)

Zijn tweet wordt veel gedeeld.

[redacted] / [redacted] dat document dat in het artikel wordt gedeeld, wat is daar de context van? Is dat uit die oefening?

Dank!

Met vriendelijke groet,

[redacted]
[redacted]
[redacted]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

[redacted] 2511 DP Den Haag | Z.15.104

Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

From: "5.12.e"
Sent: Thu, 3 Nov 2022 17:16:46 +0200
To: "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>
Cc: "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>
Subject: RE: [Ter informatie] vragen 5.12.f - Woo verzoeken desinformatie

Hierbij nogmaals een mail over dit onderwerp. Aanleiding hiervoor zijn aanvullende vragen door 5.12.f. Wederom ter info de reactie bijgevoegd.

Daarnaast attendeer ik jullie graag op een stuk dat gepubliceerd is n.a.v. het Woo-verzoek over de interdepartementale werkgroep desinformatie (en ander verzoek ingediend door een burger). [WOB: Ministerie BZK had directe invloed op social media – INDEPEN](#)

Woordvoering is hiervan op de hoogte en heeft een woordvoeringslijn klaar indien hier vragen over komen. Artikel bevat namelijk ongegronde conclusies zoals dat wij in de aanpak van desinformatie berichten via Whatsapp meelesen.

Hartelijke groet,

5.12.e

+++++

Ten aanzien van de tweede vraag: hier was ik meer op zoek naar een inhoudelijke reden voor het oprichten van de IWG en het DO.

> Wiens opdracht was dit? Was dit naar aanleiding van Tweede Kamermoties, of omdat dit een wens was van de EU, in het kader van het Rapid Alert System bijvoorbeeld?

Praktische overweging vanuit BZK om ervoor te zorgen dat alle departementen met een rol ook goed aanhaakt werden.

Het antwoord op de laatste vraag is gericht op de IWG, die geen beslissingsbevoegdheid heeft. Het DO heeft dat wel. Kun je de vraag misschien ook beantwoorden wat betreft het DO?

> Waarom is gezien de gevoeligheid van het onderwerp niet gekozen voor meer transparantie en communicatie naar de buitenwereld over het bestaan en de doelstellingen van het DO?

Ook het DO heeft geen beslissingsbevoegdheid. Het DO kan wel richting geven, maar de beslissingsbevoegdheid ligt bij de politieke leiding van ieder departement.

In de documenten komt naar voren dat een 'analist' van de NCTV tussen november 2019 en mei 2020 commentaar gaf op deesignaleerde desinformatie in de Monitor Informatie Domein.

> Hoe waren deze rollen verdeeld? Was er een strikte scheiding tussen andere deelnemers en de NCTV qua signaleren en duiden?

> Na mei 2020 is geen 'commentaar analist' meer te zien. Is de NCTV hiermee gestopt, en zo ja: waarom?

Er was geen strikte scheiding tussen de deelnemers. Wekelijks werd een uitvraag gedaan per mail, op basis van de verzamelde input werd het MID-document opgesteld.

Vanaf dat moment wordt aangegeven dat er inhoudelijk geen aanvullingen zijn, hier wordt geen specifieke reden voor gegeven (dit is ook niet gevraagd)

> Kun je wat zeggen over de rolverdeling met de AIVD en MIVD in het directeurenoverleg? En binnen het DID/de MID?

Er is geen specifieke rolverdeling voor het directeurenoverleg of het DID/MID. Alle aanwezigen nemen vanuit hun eigenstandige rol deel.

Van: [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 2 november 2022 21:41

Aan: [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @rijksoverheid.nl>

CC: [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: [Ter informatie] vragen [redacted] - Woo verzoeken desinformatie

Dank!

Van: [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>

Verzonden: woensdag 2 november 2022 16:14

Aan: [redacted] <[redacted]> @rijksoverheid.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>

CC: [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>

Onderwerp: RE: [Ter informatie] vragen [redacted] - Woo verzoeken desinformatie

Dank je, [redacted] Ziet er goed uit.

Van: [redacted] <[redacted]> @rijksoverheid.nl>

Verzonden: woensdag 2 november 2022 15:56

Aan: [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>

CC: [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>

Onderwerp: [Ter informatie] vragen [redacted] - Woo verzoeken desinformatie

Beste [redacted] en [redacted]

Via deze weg stuur ik jullie ter informatie graag de reactie op vragen die gesteld zijn door [redacted] n.a.v. twee recente Woo-besluiten. Beide besluiten hebben betrekking op het werk van het desinformatie-team, meer specifiek de interdepartementale werkgroep desinformatie (IWG) en het directeurenoverleg desinformatie (DO).

Een onderzoeksjournalist van [redacted] heeft een Woo-verzoek ingediend over het DO. Op 28 juli heeft een specificeringsgesprek plaatsgevonden en is op achtergrond basis gesproken over het desinformatiebeleid. Hierbij waren woordvoering, CZW/JA en ikzelf als betrokken beleidsmedewerker aanwezig. Waar [redacted] in eerste instantie vanuit ging dat het DO opgericht was rondom Covid-19, heb ik in het gesprek kunnen schetsen dat het DO al sinds februari 2019 bestaat. De beginperiode van het Woo-verzoek is hierdoor verschoven van december 2019 naar februari 2019, zodat zij een compleet beeld hebben van de activiteiten van het DO en hier een reconstructie van kunnen maken.

Op basis van dit gesprek, en vooruitlopend op het besluit dat afgelopen maandag genomen is, heeft de betreffende journalist vorige week maandag een aantal vragen gesteld. De reactie wil hij gebruiken ter voorbereiding op een publicatie over dit onderwerp. De reactie is goedgekeurd en afgestemd met dirD&B en woordvoering en zijn reeds verzonden naar [redacted]. De antwoorden zijn samengesteld op basis van de stukken die vrijgegeven zijn in het Woo-verzoek van [redacted] en het Woo-verzoek over de IWG waar vorige week een eerste deelbesluit op genomen is. Daarnaast is ook geput uit eerdere Kamerbrieven of reactie op Kamervragen. De reactie heb ik hieronder bijgevoegd.

Over beide Woo-verzoeken zijn de minister, staatssecretaris en de SG geïnformeerd. Digidoc-linkjes naar de Woo-verzoeken:
[Wob verz \[redacted\] van inzake opvraag alle communicatie inzake de interdepartementale Werkgroep Desinformatie gedurende de Covid - 19 crisis](#)
[Woo verz \[redacted\] \(namens onderzoeksjournalist \[redacted\]\) betreffende alle documenten waaronder interne communicatie inzake Directeurenoverleg Desinformatie vanaf december 2019 tot heden.](#)

Hartelijke groet,

[redacted]
.....
Afdeling Democratie

E 512e @minbzk.nl
M 512e

++++++

Reactie op vragen van 512i

IWG = Interdepartementale werkgroep desinformatie

DO = Directeurenoverleg desinformatie

1. Wanneer is de werkgroep opgericht?
 - IWG: oprichtingsbijeenkomst 24 januari 2019
 - DO: oprichtingsbijeenkomst 14 februari 2019
2. Om welke reden en met welk doel gebeurde dit?
 - IWG: Interdepartementaal overleg naast afstemming benutten voor bespreking thematische onderwerpen (voorbereid door enkele deelnemers)
 - DO: voor afstemming en overblijvende discussiepunten.
3. Hoe vaak komen de interdepartementale werkgroep en het directeurenoverleg bijeen?
 - IWG: de IWG kwam 3-wekelijks bij elkaar, meer recent is de frequentie gedaald en komt de IWG ad-hoc bij elkaar wanneer nodig.
 - DO: het DO kwam 6-wekelijks bij elkaar, meer recent is de frequentie gedaald en komt het DO ad-hoc bij elkaar wanneer nodig
4. Zijn de doelstelling en de werkwijze veranderd na/naar aanleiding van het uitbreken van de coronapandemie?
 - Met name de werkwijze is veranderd. Waar het eerst meer draaide om elkaar informeren of afstemmen, werd de casuïstiek concreter en veranderde het werk van de interdepartementale werkgroep naar een adviserende rol. Zoals ook duidelijk wordt uit de stukken is de interdepartementale werkgroep bijeengeroepen om gezamenlijk advies uit te brengen over de aanpak van desinformatie rondom Covid-19.
5. Welke ministeries, bestuursorganen en organisaties nemen deel aan de werkgroep? Is dit sinds het oprichten veranderd?
 - IWG:
 - Bij oprichting: BZK, NCTV, OCW, BZ, EZK, DEF
 - Uitbreiding: AIVD, MIVD, JenV, VWS
 - DO:
 - Bij oprichting: BZK, NCTV, OCW, BZ, EZK, AIVD, DEF, (AZ agendalid)
 - Uitbreiding: MIVD, JenV, VWS
6. Hoe is die samenstelling ontstaan?
 - Op basis van overlappende verantwoordelijkheden zoals veiligheid, verkiezingen, internationale afstemming, bewustwording/mediawijsheid, regulering techbedrijven en digitaliseringsbeleid.
7. Kun je benoemen welke resultaten de werkgroep heeft behaald? Zijn er bijvoorbeeld concrete rapporten, adviezen of beleid uit gekomen?
 - Zie hiervoor een aantal Kamerstukken zoals:
 - Kamerbrief beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie inclusief bijlagen met acties en rapporten:
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019D41916&did=2019D41916
 - Kamerbrief nieuwe ontwikkelingen beleidsinzet bescherming democratie tegen desinformatie inclusief bijlagen met tips om desinformatie te herkennen en een rapport over het juridisch kader:
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020D18454&did=2020D18454
8. Wat voor casussen zijn er besproken in de werkgroep?
 - Zie bijvoorbeeld de casus rondom Covid-19 waarover ook oefeningen zijn gehouden.
9. In een interne mail van VWS uit oktober 2020 (uit het Woo-deelbesluit aangaande Overleg VWS over de periode september 2020) is te lezen dat dat ministerie voorheen 'agendalid' was van het directeurenoverleg, maar dat het zich dan aansluit. Is de rol van VWS groter geworden of veranderd sinds de coronapandemie?

- Ja. Ieder departement is zelf verantwoordelijk voor het eventueel ondernemen van acties tegen desinformatie als deze specifiek gaat over een thema binnen de verantwoordelijkheden van dat ministerie. Het ministerie van VWS heeft m.b.t. covid-19 daarom enkele acties ondernomen om desinformatie over het corona virus te adresseren en hierover de Kamer geïnformeerd. Zie bijvoorbeeld: [Kamerstuk 25295, nr. 1468 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officiëlebekendmakingen.nl\)](#)

10. In datzelfde Woo-deelbesluit zit een agenda van het directeurenoverleg, waarin wordt gesproken over een oefening van (in ieder geval) BZK, NCTV, Defensie en VWS. Is dit dezelfde oefening als de 'table top exercise' waarover staatssecretaris Van Huffelen vragen van Tweede Kamerlid Van Haga heeft beantwoord (26 september)?
 - Ja dat klopt.
11. Kun je nader uitleggen wat deze oefening inhield en hoe deze in zijn werk ging? Wie heeft deze bedacht en georganiseerd, waren dit ambtenaren of externe mensen? Wat waren de resultaten van de oefening?
 - Het is een interne, interdepartementale oefening geweest, georganiseerd door ambtenaren. Tijdens deze oefening is een vrije inventarisatie gemaakt van wat de *mogelijke* handelingsopties zouden kunnen zijn i.r.t. de aanpak van desinformatie. De opgehaalde mogelijke handelingsopties van deze oefening zijn op papier gezet en aangeboden aan het Directeurenoverleg Desinformatie.
12. Zijn er meer oefeningen gehouden? Zo ja: welke? Wat waren daarbij de scenario's, doelen en resultaten?
 - Ja, er heeft nog één andere interdepartementale oefening plaatsgevonden. Hierbij zijn zowel beleidsmedewerkers als communicatiemedewerkers aanwezig geweest. Scenario's en resultaten zijn terug te vinden in de documenten van het Woo-verzoek.
13. Bemoeienis van de overheid met de verspreiding van (des)informatie ligt gevoelig omdat dit raakt aan de vrijheid van meningsuiting. Welke afwegingen en keuzes zijn er gemaakt op dat vlak? Zijn er afspraken gemaakt over de rol van de werkgroep en het directeurenoverleg om dit te voorkomen?
 - Bij het opstellen van beleid zijn ook uitgangspunten vastgelegd. Het eerste uitgangspunt is: "Rechtsstatelijke waarden en grondrechten staan voorop: vrijheid van meningsuiting, vrijheid van pers, het recht op informatie en het bevorderen van transparantie."
 - Uit de zes uitgangspunten volgt dat het adresseren van desinformatie niet primair als taak wordt gezien van de overheid. Wel geven we aan dat hier een rol ligt voor de journalistiek en de wetenschap, al dan niet in samenwerking met internetdiensten. Dit betekent ook dat het bestempelen van desinformatie als dusdanig en dit 'fact-checken' geen primaire taak is van de overheid.
 - De overheid moet kunnen optreden wanneer nationale veiligheid, politieke, maatschappelijke en/of economische stabiliteit in het geding is. Hieruit volgt dat de overheid soms desinformatie tegensprekt.
 - Bij de afweging al dan niet te reageren wordt ook de afweging meegenomen of een bericht al in de reguliere media ontkracht is. Tevens is er een rol voor de overheid in het actief communiceren over haar eigen beleid. Dit is te zien in de context van Covid-19 waar het kabinet zich in eerste instantie richt op officiële kanalen, zowel voor gezondheidsinformatie over het virus als voor informatie over het overheidsbeleid en ontwikkelingen en gebeurtenissen om ons heen. Het blijft daarbij altijd aan burgers zelf om informatie, ook die van de overheid, op waarde te schatten.
14. Er is vrijwel geen informatie over de werkgroep te vinden. Waarom is gezien de gevoeligheid van het onderwerp niet gekozen voor meer transparantie en communicatie naar de buitenwereld over het bestaan en de doelstellingen van de werkgroep?
 - De interdepartementale werkgroep desinformatie is een groep van beleidsmedewerkers onder voorzitterschap van BZK. Het is een werkgroep zonder beslissingsbevoegdheid, oftewel een informele werkgroep. In dit verband informeren we elkaar o.a. over Kamerstukken, praten we elkaar bij over ontwikkelingen op het gebied van desinformatie en bespreken we mogelijk handelingsperspectief.

Docnr10

From: "5.12.e"
Sent: Tue, 4 Oct 2022 09:18:43 +0200
To: "5.12.e" @mindef.nl" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" <5.12.e@rijksoverheid.nl>
Cc: "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>
Subject: RE: Informatieverstrekking commissie Brouwer
Attachments: Bijlage 4 MID berichten.pdf

Ik heb net zitten zoeken maar kan die IWG mail niet vinden. @ 5.12.e jij wel?

Het MID kan trouwens twee dingen betekenen. Het adviesstuk wat je al stuurde, maar ook updates van het nieuws en fact-checks die we een tijdje tijdens corona hebben bijgehouden. Zie bijlage. Ik weet niet welke ze bedoelen?

Groeten,

5.12.e

Van: 5.12.e @mindef.nl <5.12.e@mindef.nl>
Verzonden: maandag 3 oktober 2022 17:51
Aan: 5.12.e <5.12.e@minbzk.nl>; 5.12.e <5.12.e@rijksoverheid.nl>
CC: 5.12.e <5.12.e@minbzk.nl>
Onderwerp: Informatieverstrekking commissie Brouwer

Ha 5.12.e en 5.12.e

Het secretariaat van de commissie Brouwer (LIMC) belde mij vanmiddag. Ze lazen in de LIMC-tijdslijn - Wob-besluit van oktober 2021 - over het MID en wilden hier indien mogelijk meer informatie over ontvangen. Ik zal gevoegd adviesstuk met hen delen met de opmerking dat dit geen geaccordeerd stuk is en alleen op werkniveau is besproken.

Verder nog de vraag of jullie het IWG-verslag van 22 maart 2020 met mij kunnen delen. Tijdens deze IWG sloot namelijk een medewerker van het LIMC aan. Ik meen deze nog niet in de Woo-stukken voorbij te hebben zien komen (of ik heb niet goed gekeken). Kunnen jullie dit document met mij delen t.b.v. de commissie Brouwer?

Dank alvast!

Groet,

5.12.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "5.12e"
Sent: Thu, 10 Feb 2022 11:23:35 +0200
To: "5.12e" <5.12e@minezk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" @mindef.nl" <5.12e@mindef.nl>; "5.12e" @nctv.minjenv.nl" <5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e" @nctv.minvenj.nl" <5.12e@nctv.minvenj.nl>; "5.12e" @minocw.nl" <5.12e@minocw.nl>; "5.12e" <5.12e@minbuza.nl>; "5.12e" - BD/DRC/CV" <5.12e@minjenv.nl>; "5.12e" - BD/PSD" <5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e" - BD/PSD" <5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e" @minbuza.nl" <5.12e@minbuza.nl>; "5.12e" @minvws.nl"; "5.12e" @mindef.nl" <5.12e@mindef.nl>; "5.12e" - BD/PSD" <5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e" <5.12e@minezk.nl>; "5.12e" @mindef.nl" <5.12e@mindef.nl>; "5.12e" @minvws.nl"; "5.12e" @minjenv.nl" <5.12e@minjenv.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" @mindef.nl" <5.12e@mindef.nl>; "5.12e" <5.12e@minvws.nl>; "5.12e" @mindef.nl" <5.12e@mindef.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbuza.nl>
Cc: "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@rijksoverheid.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>
Subject: Kennisupdate desinformatie 15/01-09/02
Attachments: Kennisupdate desinformatie 15 januari 2022 - 09 februari 2022.pdf

Goedemorgen,

Hierbij weer een nieuwe kennisupdate van 15 januari tot 09 februari.

Zoals altijd kunnen jullie met vragen of opmerkingen bij mij terecht😊

Groet,

5.12e

5.12e

Stagiair team desinformatie

.....

Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

.....

E 5.12e@minbzk.nl
M 5.12e

.....

Kennisupdate desinformatie

15 januari – 09 februari 2022

Highlights

- Er zijn weer verschillende onderzoeken verricht op het gebied van desinformatie. Zo heeft the [policy department for external relations](#) van het EP onderzoek gedaan naar hoe autoritaire regimes gebruik hebben gemaakt van sociale media en andere communicatiekanalen om de publieke opinie te beïnvloeden en in te grijpen in democratische processen. Uit ander [onderzoek](#) blijkt dat socialemediabedrijven bewezen desinformatie over vooraanstaande virologen in de helft van de gevallen niet verwijderen. Ook zijn er [onderzoeken](#) gedaan naar de psychologie achter het geloven van misinformatie en de weerstand om dit te corrigeren.
- [Twitter](#) gaat een functie uitbreiden, die gebruikers uitnodigt om onjuiste informatie die ze op het platform tegenkomen te melden - waaronder zaken als verkiezingsgerelateerde of COVID-19 misinformatie. Dit staat tegenover de keuze van Twitter met het [stoppen](#) met nemen van maatregelen om de verspreiding van onwaarheden over de verkiezingen van 2020 te beperken.
- Op het gebied van beleid en regulering heeft het [Europees Parlement](#) ingestemd met de Digital Services Act (DSA) die onder andere illegale content en desinformatie moet aanpakken en meer opties voor trackingvrije advertenties moet bieden. Daarnaast heeft de [Europese Commissie](#) een verklaring opgesteld over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium. Hiermee wilt de Commissie in een reeks beginselen vaststellen voor digitale transformatie waarbij de mens centraal wordt geplaatst.
- Ook wij hebben niet stilgezeten en hebben een [handreiking](#) gemaakt voor medeoverheden om de impact van desinformatie te verminderen en geeft aan wat organisaties kunnen doen als ze ermee te maken krijgen.
- De desinformatiecampagnes van Rusland rondom de situatie in Oekraïne zijn de afgelopen weken veel in het nieuws geweest. [EUvsDisinfo](#) heeft een analyse gemaakt over de pro-Kremlin desinformatie campagnes richting Oekraïne waarin met name wordt beweerd dat de VS de boosdoener is, die heel Europa beheerst en controleert en nu Oekraïne in een oorlog met Rusland zou hebben geduwd. Ook hebben de Amerikaanse inlichtingendiensten bewezen gevonden dat de Russen een [vervalste video](#) over een Oekraïense volkerenmoord op Russisch sprekende mensen wilden fabriceren als voorwendsel voor een invasie. Dit zou het motief moeten zijn voor Rusland om het buurland binnen te vallen.
- Volgens Alliance for Securing Democracy zijn er indicaties dat Rusland en China [samenwerken](#) in hun desinformatie campagnes over de Verenigde Staten en de westerse democratieën. De twee landen vertonen veel gelijkenissen in hun propaganda- en desinformatiecampagnes, zowel vanuit tactisch als narratief oogpunt.
- De [Commissie INGE](#) van het EP doet een oproep om Europa weerbaarder te maken om buitenlandse inmenging in democratische processen tegen te houden. De commissie verbaast zich over hoe weinig Europese beleidsmakers zich er rekenschap van geven dat ze mogelijk worden beïnvloed.
- Staatssecretaris Alexandra van Huffelen wilt dat [Spotify](#) meer moet doen om de verspreiding van desinformatie tegen te gaan. Ze roept het bedrijf op zich aan te sluiten bij de Europese gedragscode voor online platformen. Spotify is veel in het nieuws geweest nadat muzikant Neil Young Spotify had verzocht zijn muziek te verwijderen wegens de desinformatie over het coronavirus, die volgens de zanger via het platform wordt verspreid, zoals via de podcasts van Joe Rogan. Hierop volgde ook andere artiesten zoals Joni Mitchell, David Crosby en Stephen Stills. Spotify heeft gereageerd op de kritiek met het uitbrengen van hun "Platform Rules". Daarnaast gaat Spotify labels plaatsen bij podcasts over het coronavirus met een link naar meer informatie over het virus. Ook heeft Spotify afleveringen van *The Joe Rogan Experience* met racistische uitspraken van presentator verwijderd. De controversiële afleveringen met desinformatie over het coronavirus en vaccins staan nog wel online.

Onderzoek

- **The misuse of social media platforms and other communication channels by authoritarian regimes: Lessons learned**

The policy department for external relations van het Europees Parlement heeft onderzoek gedaan naar hoe autoritaire regimes in Iran, China en Rusland gebruik hebben gemaakt van sociale media en andere communicatiekanalen om de publieke opinie te beïnvloeden en in te grijpen in democratische processen in Jemen en Syrië, Taiwan en Georgië. Uit de gedane casestudies zijn de volgende conclusies genomen:

- 1) Desinformatieactoren maken gebruik van een breed scala aan kanalen, waaronder schijnbaar onafhankelijke websites en frontmedia die geen zichtbare band hebben met de desinformatieactoren.
- 2) Plaatselijke nuances en polarisatie van samenlevingen zijn essentieel voor het begrijpen van de desinformatie omgeving.
- 3) Er is een aanzienlijk verschil in middelen tussen enerzijds de actoren op het gebied van desinformatie en anderzijds de maatschappelijke organisaties die tegen hun activiteiten optreden. Het ontbreekt de actoren van het maatschappelijk middenveld aan middelen om desinformatieactiviteiten te analyseren en tegen te gaan, en hun werk wordt bemoeilijkt door binnenlandse politieke actoren die gebruik maken van desinformatie.
- 4) Er is geen onderzoek naar het meten van de impact van desinformatieactiviteiten, wat een belemmering kan vormen voor van het maatschappelijk middenveld om desinformatie tegen te gaan.
- 5) Betrouwbare media die effectief optreden tegen de op desinformatie gerichte "media" zijn in het nadeel ten opzichte van de verkooppunten die zich richten op de verspreiding van desinformatie.
- 6) Proactieve campagnes om desinformatie van tevoren te voorkomen en te neutraliseren (met behulp van memes en humor) zijn doeltreffend gebleken bij het tegengaan van desinformatie.
- 7) Een maatschappelijk brede aanpak van desinformatiebestrijding helpt, maar deze schiet tekort als het gaat om het beperken van de effectiviteit van desinformatiebestrijdingsactiviteiten (directorate general for external policies 01-12-2021).

- **Improving EU Institutional Design to Better Supervise Digital Platforms**

CERRE heeft een rapport uitgebracht om bij te dragen aan het debat over effectieve handhaving van de DMA en DSA. In het rapport wordt de balans opgemaakt van de bestaande institutionele modellen, wordt elk model geëvalueerd door de doeltreffendheid en consistentie ervan te bestuderen, en worden verbeteringen van het algemene systeem aanbevolen om te zorgen voor meer samenhang in de handhaving en meer doeltreffendheid van de EU-platformwetgeving.

De auteurs trekken drie belangrijke conclusies uit hun studie:

Ten eerste heeft Europa behoefte aan een nauwe samenwerking tussen de verschillende nationale autoriteiten bij de regulering van digitale diensten, die vaak grensoverschrijdend worden aangeboden (zoals de Consumer Protection Cooperation (CPC) Network).

Ten tweede heeft Europa behoefte aan een betere coördinatie tussen regelgevers die belast zijn met verschillende rechtsstelsels, bijvoorbeeld de toezichthouder voor gegevensbescherming die samenwerkt met de mededingingsautoriteit (zoals het Britse Digital Regulatory Cooperation Forum (DRCF)).

Tot slot zou het centraliseren van de handhaving op EU-niveau nuttig kunnen zijn voor de grootste grensoverschrijdende platforms (Centre on Regulation in Europe 17-01-2022).

- **Socialemediabedrijven laten bewezen desinformatie over virologen in bijna helft van de gevallen staan**

Uit een onderzoek dat het activistische platform Avaaz blijkt dat socialemediabedrijven bewezen desinformatie over vooraanstaande virologen in de helft van de gevallen niet verwijderen. Hoewel onafhankelijke factcheckorganisaties zoals Factcheck.org en Politifact bij bepaalde berichten snel aantoonde dat de inhoud van het bericht helemaal niet strookte met de werkelijkheid, bleef het bericht toch gewoon en zonder waarschuwing online staan (NWS 02-02-2022).

- **The psychological drivers of misinformation belief and its resistance to correction**

In Nature Reviews Psychology is een onderzoek gepubliceerd over de psychologische drijfveren van misinformatie-overtuigingen, de verspreiding ervan en de weerstand om dit te corrigeren.

Volgens de onderzoekers ontstaan valse overtuigingen over het algemeen via dezelfde mechanismen als de juiste overtuigingen. Wanneer mensen beslissen wat waar is, zijn ze vaak bevooroordeeld om te geloven in de geldigheid van informatie, en gaan ze op hun gevoel en intuïtie af in plaats van te overleggen. Daarnaast zijn de drijfveren van valse overtuigingen veelvoudig en worden grotendeels over het hoofd gezien door een eenvoudig model van het informatietekort. Deze factoren zijn onder meer cognitieve factoren, zoals intuïtief denken en geheugenfouten; sociale factoren, zoals het vertrouwen op broninformatie om de waarheid te achterhalen; en affectieve factoren, zoals de invloed van stemming op goedgelovigheid.

Wel werd er opgemerkt dat er nog veel werk worden verzet om de psychologie achter misinformatie volledig te begrijpen. Zo moeten de onderzoeksmethoden op het gebied van desinformatie worden verbeterd. Onderzoekers zouden zich minder moeten baseren op kleinschalige studies die worden uitgevoerd in het laboratorium of op een klein aantal onlineplatforms, vaak op niet-representatieve (en voornamelijk in de VS gevestigde) deelnemers. Daarnaast heeft het meeste onderzoek zich gericht op expliciete misinformatie en op tekst gebaseerd materiaal. Niet-tekstgebaseerde content en correcties, zoals video's of cartoons, verdienen ook meer onderzoek. Ook is aanvullend onderzoek nodig om vragen over causaliteit te onderzoeken, waaronder de causale effecten van misinformatie en correcties op overtuigingen en gedrag. Ten slotte, toekomstig empirisch en theoretisch werk zou baat hebben bij de ontwikkeling van een overkoepelend theoretisch model dat cognitieve, sociale en affectieve factoren tracht te integreren, bijvoorbeeld door gebruik te maken van agent-based modelling benaderingen ([Nature Reviews Psychology](#) 12-01-2022).

Ondernomen acties

- **Twitter expands misinformation reporting feature to more international markets**

Twitter heeft afgelopen augustus een nieuwe functie in de VS geïntroduceerd, die gebruikers uitnodigde om onjuiste informatie die ze op het platform tegenkwamen te melden - waaronder zaken als verkiezingsgerelateerde of COVID-19 misinformatie. Nu gaat Twitter deze functie uitbreiden naar meer landen zoals, Australië en Zuid-Korea, waar de functie al live was gegaan, en uit naar gebruikers in Brazilië, Spanje en de Filipijnen. In de EU landen is deze functie er nog niet ([TechCrunch](#) 18-01-2022).

- **Wet inzake digitale diensten: veiligere digitale platforms voor gebruikers**

Het Europees Parlement heeft ingestemd met de Digital Services Act (DSA) die onder andere illegale content en desinformatie moet aanpakken en meer opties voor trackingvrije advertenties moet bieden.

De DSA eist dat illegale content, diensten en producten sneller offline worden gehaald door betere samenwerking met opsporingsautoriteiten en factcheckers. Ook worden platforms tot veel meer transparantie gedwongen en moeten *very large online platforms* (VLOPS) worden verplicht jaarlijks een risicoanalyse te verrichten waarbij wordt onderzocht voor welke systemische risico's de diensten die zij aanbieden vatbaar zijn. Onder systemische risico's valt ook desinformatie ([EuropaNu](#) 20-01-2022).

- **Declaration on European Digital Rights and Principles**

De Europese Commissie heeft een verklaring opgesteld over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium. Hiermee wilt de Commissie in een reeks beginselen vaststellen voor digitale transformatie waarbij de mens centraal wordt geplaatst.

In de verklaring worden gedeelde beleidsvoornemens vastgesteld voor burgers, bedrijven, overheidsdiensten en beleidsmakers. De beginselen zijn bedoeld als fundamentele concepten, gebaseerd op gemeenschappelijke Europese waarden, en dienen als leidraad voor een mensgerichte, veilige, inclusieve en open digitale omgeving, waarin niemand aan zijn lot wordt

overgelaten. Het doel is ervoor te zorgen dat de waarden van de Unie en de rechten en vrijheden van personen, zoals erkend in het recht van de Unie, zowel offline als online worden geëerbiedigd.

De verklaring zal de vorm aannemen van een gezamenlijke plechtige verklaring die door het Europees Parlement, de Raad en de Commissie zal worden ondertekend (European Commission 26-01-2022).

- **Handreiking desinformatie: "meerdere opties om er verantwoord mee om te gaan"**

In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen komt het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met een handreiking over desinformatie om gemeenten, provincies, waterschappen en andere overheidsorganisaties te informeren.

Deze handreiking geeft ambtenaren en bestuurders juridische en praktische tips om de impact van desinformatie te verminderen en geeft aan wat organisaties kunnen doen als ze ermee te maken krijgen (BZK 09-02-2022).

Tactieken

- **Chinese Influence Operations**

Volgens het Institut de Recherche Stratégique de l'Ecole Militaire heeft zich een verschuiving voorgedaan in de Chinese invloedstactiek, namelijk een russificatie van Chinese invloedoperaties, waarbij Peking zich steeds meer op zijn gemak voelt met infiltratie en dwang. Chinese informatieoperaties zijn geëvolueerd van het verleiden en boeien van een buitenlands publiek naar het infiltreren in en dwingen van een verscheidenheid aan doelgroepen, van diasporagemeenschappen tot internationale en binnenlandse media, diplomatieke, economische, educatieve en politieke instellingen - met inbegrip van verkiezingsinmenging. Het rapport bevat vier casestudies (Taiwan, Singapore, Zweden en Canada) om te onderzoeken hoe Chinese operaties, die vaak voor gebruik in Taiwan en Hongkong zijn ontwikkeld, naar de rest van de wereld worden uitgebreid (IRSEM 2021).

- **Europese beleidsmakers hebben geen idee van Russisch nepnieuws over Oekraïne**

De INGE commissie van het Europees Parlement heeft zich de afgelopen anderhalf jaar intensief beziggehouden met de vraag of Europa te duchten heeft van buitenlandse inmenging in democratische processen en boog zich over het onderwerp desinformatie.

Die groep concludeert in een rapport dat Europa snel weerbaarder moet worden, anders gebeuren er grote ongelukken. Na anderhalf jaar intensief onderzoek en gesprekken met tientallen deskundigen weet ze zeker dat buitenlandse mogendheden zich in Europa's democratieën roeren. Rusland en China geven er honderden miljoenen aan uit. Rusland het meest, en dat richt zich vooral op Europa.

In het rapport verbaast de commissie zich over hoe weinig Europese beleidsmakers zich er rekenschap van geven dat ze mogelijk worden beïnvloed. Zij zijn zich net zo min als burgers echt bewust van de mogelijkheid dat boodschappen die ze lezen mogelijk afkomstig zijn van een regime dat vooral tweedracht in Europa wil zaaien. Ze zijn, zo staat er, 'overweldigend onkundig' van de ernst van de situatie (Trouw 25-01-2022. Zie voor het rapport: European Parliament 25-01-2022).

- **The roar of the Russian war machine cannot hide Kremlin insecurities**

EUvsDisinfo heeft een analyse gemaakt over de pro-Kremlin desinformatie campagnes richting Oekraïne. Zo schetsen ze dat er vooral bezorgdheid is om de overleving, nationale integriteit, en voortdurende democratische ontwikkeling van Oekraïne en dat de NAVO een agressieve, dodelijke bedreiging is die van plan is Rusland op elk moment aan te vallen.

De Russische leiders en de pro-Kremlin pers beweren dat de VS de boosdoener is, die heel Europa beheerst en controleert en nu Oekraïne in een oorlog met Rusland zou hebben geduwd. Ook zou

Oekraïne een kunstmatige staat zijn en geen levensvatbare entiteit buiten de grotere Russische sfeer ([EUvsDinsfo](#) 26-01-2022). Zie ook 'As Ukraine conflict heats up, so too does disinformation' ([Politico](#) 27-01-2022).

- **Twitter says it has quit taking action against lies about the 2020 election**

Twitter is gestopt met het nemen van maatregelen om te proberen de verspreiding van onwaarheden over de verkiezingen van 2020 te beperken. Dit deed Twitter op basis van zijn 'civic integrity policy'. Dit beleid bestaat nog steeds, maar het wordt "niet langer" toegepast op de verkiezingen van 2020 in het bijzonder. Dit is omdat het beleid is ontworpen om te worden gebruikt "tijdens de duur" van een verkiezing of een andere burgerlijke gebeurtenis ([CNN](#) 29-01-2022).

- **VS: Russische nepvideo moest aanval op Oekraïne rechtvaardigen**

Volgens Amerikaanse media hebben de Amerikaanse inlichtingendiensten bewijzen gevonden dat de Russen een vervalste video over een Oekraïense volkerenmoord op Russisch sprekende mensen wilden fabriceren als voorwendsel voor een invasie. Dit zou het motief moeten zijn voor Rusland om het buurland binnen te vallen.

De Russische campagne om een steeds waarschijnlijker wordende invasie in Oekraïne te rechtvaardigen wordt steeds opener. Moskou heeft gebruik gemaakt van diplomatie, desinformatie en cyberoperaties om de weg te bereiden voor een door het Kremlin geleide provocatie die zou kunnen worden ontkend of als legitiem zou kunnen worden voorgesteld ([Instick](#) 26-01-2022). De video is hier een voorbeeld van.

De Russen wilden een aanval in scène zetten en filmen. Moskou wilde de video dan gebruiken om Oekraïne te beschuldigen van genocide tegen Russischsprekenden. Het zou een Russische aanval moeten rechtvaardigen. Ook werd overwogen leiders van de opstand in Oost-Oekraïne Moskou te laten vragen om een Russische interventie.

Een recente Russische desinformatiecampagne met valse beschuldigingen van genocide en acties in het Russische parlement om de rebellenregeringen in Oekraïne te erkennen, zouden de geloofwaardigheid van de bewijzen onderstrepen ([ND](#) 03-02-2022).

Zie ook: Propaganda en desinformatie, de krachtigste oorlogswapens van het Kremlin ([VRT](#) 06-02-2022).

- **Are Russia and China Teaming Up Against America in a Global Information War? Yes and No.**

Gezien de gelijke trend van desinformatie campagnes van Rusland en China over de Verenigde Staten en de westerse democratieën is de vraag opgeroepen of de landen hun informatiecampagnes coördineren, of dat hun symbiotische relatie slechts een weerspiegeling is van opportunisme en het op één lijn brengen van belangen.

Een onderzoek van de openlijke propaganda en de heimelijke beïnvloedingsoperaties van de twee landen via de sociale media laat zien dat Rusland en China zeker zullen samenwerken bij het besmeuren van de Verenigde Staten, terwijl ze tegelijkertijd verschillende strategieën en langetermijndoelstellingen in de informatieruimte zullen nastreven. De twee landen vertonen veel gelijkenissen in hun propaganda- en desinformatiecampagnes, zowel vanuit tactisch als narratief oogpunt ([ASD](#) 13-01-2022).

- **Polen heeft zijn eigen Watergate: Pegasus is het topje van de spionage-ijsberg**

Er komt steeds meer bewijs dat de Poolse geheime diensten de oppositie hebben bespioneerd tijdens verkiezingscampagnes. De regering ontkent dit, maar op 7 januari gaf de baas van de PiS-partij, Jarosław Kaczyński, toe dat de Poolse geheime diensten Pegasus wel degelijk gebruiken, waar hij aan toevoegde dat het niet wordt ingezet tegen politieke tegenstanders. De spyware werd gebruikt om foto's, mails, WhatsApp-berichten en informatie te lezen en dit werd gebruikt om berichten te vervalsen en manipuleren. Zo heeft bijvoorbeeld de regeringstelevisie teksten uit zeventien verschillende mails geplakt tot één mail, waarin het beeld werd gecreëerd dat de campagnechef van de oppositie verwickeld was in affaires ([Trouw](#) 03-02-2022).

- **Iran accused of sowing Israel discontent with fake Jewish Facebook group**

De Israëlische desinformatiewaakhond 'Fake reporter' heeft een vermoedelijke Iraanse desinformatie-eenheid ontdekt die zich voordeed als een ultraorthodoxe Joodse nieuwsgroep in een poging de verdeeldheid met de Palestijnen op de sociale media te versterken.

De vermeende buitenlandse inmengingscampagne liep via meerdere sociale mediaplatforms en deed zich voor als een ultraorthodoxe Joodse nieuwsgroep die extreem-rechtse groeperingen steunt. Het doel was om de "godsdiensoorlog" aan te wakkeren door het versterken van "angst, haat en chaos" ([BBC](#) 03-02-2022).

Nieuws

- **Foreign Disinformation Stokes Fears of Violence in US**

Volgens de Amerikaanse DHS's Office of Intelligence and Analysis vindt buitenlandse disinformatie steeds vaker zijn weg naar de mainstream media. Daarnaast vergroten buitenlandse disinformatie-campagnes de kans op binnenlands terrorisme gezien landen als Rusland, Iran en China zich richten op groepen die bereid zijn om geweld te gebruiken ([VOAnews](#) 15-12-2021).

- **Politici bedreigd op Telegram: 'Minder moderatiemogelijkheden dan Facebook'**

In de chatgroep FVD Geluiden in de app Telegram werden door aanhangers van Forum voor Democratie adressen van politici gedeeld en bedreigingen geuit. Deze groep is inmiddels opgeheven. Dit gebeurt vaker op Telegram. De chatapp kwam eind vorig jaar ook al in het nieuws omdat er bedreigende en opruiende berichten werden gedeeld in verschillende kanalen. Daarin werden eveneens bedreigingen gedeeld en adressen van bestuurders gedeeld. De politie sloot de kanalen in opdracht van het Openbaar Ministerie.

Een van de speerpunten van de app is privacy. Hoewel de berichten niet standaard zijn versleuteld, wordt die mogelijkheid wel geboden. Ook kunnen op Telegram grote chatgroepen worden aangemaakt. Deze kunnen bovendien op slot, zodat de beheerder nieuwelingen toegang moet verlenen voordat ze kunnen meelezen. Dat alles kan een bepaald publiek aantrekken.

De Duitse minister van Binnenlandse Zaken Nancy Faeser zei vorige week dat Telegram extreemrechtse groepen harder moet aanpakken, anders wordt een verbod op de chatapp niet uitgesloten. Dat zou dan wel een laatste redmiddel zijn. Eerst wil Duitsland met Europese landen in gesprek om Telegram te reguleren ([nu.nl](#) 25-01-2022).

Ook in Brazilië zijn autoriteiten aan het overwegen om Telegram te verbieden tijdens de aanloop naar de verkiezingen in oktober, omdat Telegram niet heeft gereageerd op het verzoek om de verspreiding van misinformatie te helpen tegengaan ([USnews](#) 20-01-2022).

- **Four proposals to neutralize social media's threat to democracies**

Ram Fish and Chimène Keitner hebben voor Tech Policy Press aanbevelingen gedaan naar wat sociale media platformen verplicht zouden moeten doen. Zij zouden gebruikers maandelijks een 'attention receipt' moeten geven om gebruikers meer bewust te maken hoe lang zijn op hun platform zitten. Ook zouden ze moeten toestaan dat iedereen zich kan verifiëren (niet alleen VIPs). Daarnaast wordt aanbevolen dat sociale media platformen moeten samenwerken met onafhankelijke factcheckers en hun data beschikbaar moeten stellen voor onderzoek ([Tech Policy Press](#) 20-01-2022).

- **Antwoorden op Kamervragen over stand van zaken aanpak zorgverleners bij verspreiding desinformatie over corona**

Minister Kuipers (VWS) geeft antwoord op vragen over de stand van zaken bij de aanpak van zorgverleners die het coronavirus (COVID-19) ontkennen, bagatelliseren, nepnieuws verspreiden of bewust medicatie of behandelingen tegen corona voorschrijven die wetenschappelijk bewezen ineffectief zijn. De vragen zijn gesteld door de Tweede Kamerleden Paulusma (D66) en Kuiken (PvdA) ([Rijksoverheid](#) 24-01-2022).

- **'Docent Groningse universiteit onderwijs in complottheorieën', mag vak niet meer geven**

Een hoofddocent van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) mag een vak niet meer geven, nadat studenten klaagden dat hij hen probeerde te overtuigen van complottheorieën. De docent zou in zijn colleges aan eerstejaarsstudenten niet alleen les hebben gegeven over complottheorieën rond onder meer vaccinaties, 'de dominerende positie van Joden' en de aanslagen op de Twin Towers; maar ook hebben geprobeerd zijn studenten hiervan te overtuigen.

De RUG-woordvoerder stelt dat het een docent van de universiteit „in principe” vrijstaat om zich in de vrije tijd met complottheorieën bezig te houden. In de Universiteitskrant bevestigt het bestuur „na een lange periode van toezicht en observatie” te hebben besloten om het vak van de docent niet meer aan te bieden. De precieze reden voor het besluit wordt niet gemeld ([NRC](#) 26-01-2022).

- **The New Antitrust Bill Contains a Hate and Disinformation Loophole**

In de VS moet de 'American Innovation and Choice Online Act' bedrijven als Apple, Facebook en Google moeilijker maken om mensen te beschermen die online het doelwit zijn van haat en desinformatie.

Het wetsvoorstel zou antitrustinstrumenten gebruiken om zelfverwijzend gedrag van onlineplatforms met enorme aantallen gebruikers of jaarlijkse inkomsten van meer dan een half biljoen dollar te verbieden.

Maar in het wetsvoorstel ligt gevaar bij een antidiscriminatiebepaling die verbiedt discriminatie door deze platforms tussen "gelijksoortige zakelijke gebruikers" - zelfs als het platform zelf niet concurreert met die andere bedrijven. Deze bepaling opent een maas in de wet die het vermogen van techplatforms zou ondermijnen om entiteiten te verwijderen die zich bezighouden met haatdragende, racistische, gewelddadige of anderszins gevaarlijke inhoud. Dit onderdeel zou moeten worden verwijderd voordat het wetsvoorstel de Senaat bereikt ([Tech Policy Press](#) 28-01-2022).

- **Staatssecretaris wil dat Spotify meer doet tegen desinformatie**

Staatssecretaris van Digitalisering Alexandra van Huffelen wilt dat Spotify meer moet doen om de verspreiding van desinformatie tegen te gaan. Ze roept het bedrijf op zich aan te sluiten bij de Europese gedragscode voor online platformen. Spotify is veel in het nieuws geweest nadat Neil Young Spotify verzocht zijn muziek te verwijderen wegens de desinformatie over het coronavirus, die volgens de zanger via het platform wordt verspreid. Spotify moest kiezen tussen zijn muziek of de podcast van de Amerikaanse presentator en komiek Joe Rogan ([NOS](#) 27-01-2022). Hierop volgde ook andere artiesten zoals Joni Mitchell, David Crosby en Stephen Stills ([NWS](#) 02-02-2022). Ook heeft Neil Young Spotify-werknemers opgeroepen ontslag te nemen ([ND](#) 08-02-2022).

Een woordvoerder van Spotify liet onlangs weten dat sinds de start van de coronapandemie ruim 20.000 podcastafleveringen zijn verwijderd vanwege desinformatie. Het lijkt erop dat Nederlandstalige podcasts die dans zijn ontsprongen, want grote hoeveelheden podcasts met daarin onjuiste beweringen over het coronavirus en vaccins, blijven te beluisteren. In sommige gevallen gaat het om content die op andere platforms, zoals Youtube, wél werd verwijderd, omdat het was aangemerkt als desinformatie ([BNR](#) 28-01-2022).

Spotify heeft gereageerd op de kritiek met het uitbrengen van hun "Platform Rules". Ze bestonden al intern zei hij, maar waren te weinig onder de aandacht gebracht. Daarnaast gaat Spotify labels plaatsen bij podcasts over het coronavirus met een link naar meer informatie over het virus ([Spotify](#) 30-01-2022). Ook heeft Spotify inmiddels 70 afleveringen van van *The Joe Rogan Experience* met racistische uitspraken van presentator Joe Rogan verwijderd (de controversiële afleveringen met desinformatie over het coronavirus en vaccins staan nog wel online) ([nu.nl](#) 05-02-2022).

- **'Wapen zorgverleners beter tegen desinformatie'**

Via de gelanceerde campagne 'Goed in gesprek over verkeerde informatie' willen het Practoraat Mediawijsheid en het Netwerk Mediawijsheid mbo-docenten van Zorg en Welzijn en mediaopleidingen stimuleren om meer les te geven over de herkomst en gevolgen van

desinformatie, zodat studenten beter zijn voorbereid op gesprekken waarin dit een rol speelt. De studenten leren al vanuit de beroepspraktijk hoe je met mensen in gesprek moet gaan, bijvoorbeeld over een medische handeling, maar bij het praten over desinformatie speelt onzekerheid een rol, angst voor een welles-nietesdiscussie.

Via goedingesprek.nl en TikTok kunnen studenten ook meedoen aan de Goed in Gesprek Challenge ([AD](#) 08-02-2022).

Overig nieuws

- D66 wil aanpak misleidende info corona in IJsselmonde ([Dagblad010](#) 14-01-2022)
- Wat te doen aan deepfakes? ([binnenlands bestuur](#) 24-02-2022)
- OM start onderzoek na collectieve aangifte tegen Willem Engel ([Cops in cyberspace](#) 24-01-2022)
- Van Huffelens overvolle agenda: van datacenters tot nepnieuws ([FD](#) 14-01-2022)
- Vaccintwijfelaar staat bloot aan desinformatie. Tijd voor deskundige reactie op sociale media ([Trouw](#) 27-01-2022)
- Desinformatie - behalve als het Kuipers uitkomt (column Hertzberger) ([NRC](#) 28-01-2022)
- Tackle scientific misinformation, but don't delete it, says UK Royal Society report ([Politico](#) 19-01-2022).
- GGD GHOR Nederland veroordeelt het beschuldigen van medewerkers ([GGD GHOR](#) 03-02-2022)
- 'Wapen zorgverleners beter tegen desinformatie' ([AD](#) 08-02-2022)

From: "5.12.e"
Sent: Wed, 19 Jan 2022 16:57:53 +0200
To: "5.12.e" <5.12.e@minezk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" <5.12.e@nctv.minjenv.nl>; "5.12.e" <5.12.e@nctv.minjenv.nl>; "5.12.e" <5.12.e@nctv.minvenj.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minocw.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minocw.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbuza.nl>; "5.12.e" - BD/DRC/CV"; "5.12.e" <5.12.e@minjenv.nl>; "5.12.e" <5.12.e@nctv.minjenv.nl>; "5.12.e" - BD/PSD"; "5.12.e" <5.12.e@nctv.minjenv.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbuza.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbuza.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minvws.nl>; "5.12.e" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" - BD/PSD"; "5.12.e" <5.12.e@nctv.minjenv.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minezk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minvws.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minjenv.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minjenv.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minvws.nl>; "5.12.e" <5.12.e@mindef.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>
Cc: "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@rijksverheid.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>; "5.12.e" <5.12.e@minbzk.nl>
Subject: Kennisupdate 7/12-14/1
Attachments: Kennisupdate desinformatie 7 december 2021 - 14 januari 2022.pdf

Dag allen,

Hierbij weer een nieuwe kennisupdate van 7 december tot 14 januari.

Tot morgen bij de IWG!

Groet,

5.12.e

5.12.e

5.12.e

Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

E 5.12.e@minbzk.nl
M 5.12.e

Kennisupdate desinformatie

7 december 2021 - 14 januari 2022

Highlights

- Er is weer veel onderzoek gedaan naar desinformatie op social media platformen. De KU Leuven deed onderzoek naar het labelen van politieke advertenties op Facebook. Deze blijken vaak achterwege te blijven. Daarnaast hebben The Washington Post en ProPublica onderzoek gedaan naar geplaatste berichten in Facebook-groepen waarin de verkiezingsoverwinning van Joe Biden in twijfel werd getrokken. Dat bleken er ongeveer zo'n 650.000 te zijn (gemiddeld 10.000 per dag).
- Ook is er veel vergelijkend onderzoek gedaan. Zo heeft The Center for Democracy and Technology desinformatie bij verkiezingen in de VS, Brazilië en Frankrijk onderzocht, waaruit bleek dat kwetsbaarheden binnen het kiesstelsel van een land de verspreiding van desinformatie over verkiezingen kan helpen verklaren. Ook heeft The European Democracy Hub onderzoek gedaan naar hoe de regeringen van verschillende Europese landen (Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Servië, Zweden en het Verenigd Koninkrijk) hun strategieën tegen desinformatie tijdens de pandemie hebben aangepast. Daarbij werd vastgesteld dat regeringen minder onderscheid maken tussen binnenlandse en buitenlandse desinformatie steeds meer nadenken over het democratische karakter van hun maatregelen tegen desinformatie.
- Nederland doet het goed met factchecken. Volgens onderzoek van Eurostat doen Nederlanders, vergeleken met andere EU-burgers, het vaakst onderzoek of berichten online juist zijn of niet.
- Er is een nieuw rapport van de Tilburg University verschenen over deepfakes. Zij verwachten dat over 5 jaar meer dan 90% van alle online content geheel of gedeeltelijk gemanipuleerd zal zijn. Het rapport stelt dat er al veel juridische wegen zijn om deepfakes aan te kunnen pakken als ze als strafwaardig kunnen worden beschouwd, maar handhaving van de regels blijft achterwege.
- Meerder social media platformen hebben accounts verwijderd of geblokkeerd. Zo heeft Twitter een paar duizend accounts verwijderd gelinkt aan overheden zoals Mexico, China, Rusland, Tanzania, Oeganda en Venezuela die het platform gebruikten om desinformatie te verspreiden of om eigen beleid te steunen en aan te moedigen. Ook is in Nederland het account van Willem Engel tijdelijk opgeschort "wegens schending van ons beleid inzake platformmanipulatie en spam". Daarnaast heeft YouTube opnieuw een Duitstalig kanaal van de Russische staatsomroep RT offline gehaald.
- Er zijn verschillende desinformatie netwerken gevonden dat banden heeft met China. Een netwerk werd gebruikt om desinformatie over het coronavirus te verspreiden. Deze is door Facebook verwijderd. Een ander netwerk dat wordt gebruikt om Chinese propaganda buiten het land te verspreiden is volgens Milburo nog steeds actief.
- Dichterbij huis zijn op Twitter nieuwe FvD accounts gemaakt voor de gemeenteraadsverkiezingen van Tiel. Deze bleken uiteindelijk niet van FvD lijsttrekkers te zijn wat de verkiezingen beïnvloeden door onjuiste informatie te verspreiden.
- Volgens het NRC controleren platforms voor podcasts vaak nauwelijks of de podcasts die er te vinden zijn desinformatie bevatten. Ook is er een open brief naar Spotify gestuurd door een groep van tientallen wetenschappers, artsen en verplegers over het gebrek aan een desinformatiebeleid bij het platform. Ze verwijzen naar de podcast van Joe Rogan, waarin de afgelopen twee coronajaren doorlopend twijfel wordt gezaaid over coronabeleid en de werking van vaccins. Naast de podcast platformen stappen ook veel extremisten en samenzweringsgroepen over naar kleinere hostingbedrijven om te voorkomen dat content wordt verwijderd op grond van het bevatten van des- of misinformatie.
- In ander nieuws zijn Twitter, YouTube, Reddit en Meta gedagvaard door de commissie die onderzoek doet naar de bestorming van het Capitool in Washington. De commissie wil dat de techbedrijven documenten overhandigen waarmee kan worden onderzocht hoe desinformatie en opruiende berichten zich online konden verspreiden in aanloop naar de bestorming. Meta heeft aangegeven mee te willen werken. Wel is in een interview door Andrew Bosworth, een van de topmensen binnen Facebook en Meta, gezegd dat desinformatie rond corona of politiek een maatschappelijk probleem is, in plaats van iets dat wordt uitvergroot door sociale media. Dit laat zien dat Meta weinig verantwoordelijkheid wil nemen voor wat er op het platform gebeurt. Ook YouTube staat onder vuur. Volgens ruim tachtig organisaties uit de hele wereld die zich bezighouden met factchecken is YouTube een belangrijke bron van desinformatie en het bedrijf doet veel te weinig om de verspreiding daarvan tegen te gaan.

Onderzoek

- **A Lie Can Travel: Election Disinformation in the United States, Brazil, and France**

The Center for Democracy and Technology heeft desinformatie bij verkiezingen in de VS, Brazilië en Frankrijk onderzocht, alsmede de maatregelen die gericht zijn op het bestrijden van desinformatie in deze landen. Hieruit bleek dat de unieke kwetsbaarheden van de instellingen binnen het kiesstelsel van een land en de manieren waarop daarvan gebruik wordt gemaakt, de verspreiding van desinformatie over verkiezingen kunnen helpen verklaren.

Het rapport bevat aanbevelingen en lessen voor de aanpak van het probleem van desinformatie over verkiezingen. Zo moeten regeringen de mensenrechten respecteren bij het overwegen van wetgeving gericht op het aanpakken van desinformatie. Overheidsfunctionarissen moeten zich ertoe verbinden geen desinformatie te verhandelen en objectief onjuiste informatie over stemprocessen tegen te gaan. Sociale-mediabedrijven moeten transparanter zijn over hun inspanningen om verkiezingsdesinformatie te bestrijden, de effectiviteit van deze inspanningen, en hoe de rangschikings- en versterkingsalgoritmen van platforms van invloed zijn op de verspreiding van verkiezingsdesinformatie. Sociale-mediaplatforms moeten onderzoekers meer toegang geven tot gegevens om onafhankelijk onderzoek door academici, journalisten, de overheid en het maatschappelijk middenveld te ondersteunen. Ten slotte moet meer onderzoek worden gedaan naar de vraag hoe een effectieve aanpak van de hele samenleving tot stand kan worden gebracht waarbij overheden, het maatschappelijk middenveld, traditionele media, sociale media en eindgebruikers worden gecoördineerd ([Center for Democracy & Technology](#)).

- **AI and the Future of Disinformation Campaigns**

The Center for Security and Emerging Technology heeft onderzocht hoe technologieën op het gebied van artificial intelligence (AI) en machine learning (ML) specifieke desinformatietechnieken kunnen versterken en hoe deze technologieën de huidige trends kunnen verergeren en toekomstige campagnes vorm kunnen geven.

Het rapport bevat een aantal aanbevelingen om desinformatiecampagnes te beperken en tegen te gaan. Deze omvatten het ontwikkelen van technische maatregelen om door ML ondersteunde desinformatiecampagnes te verhinderen en op te sporen, het ontwikkelen van een systeem voor vroegtijdige waarschuwing voor desinformatiecampagnes, het opbouwen van een collectieve netwerkverdediging over de platforms heen, het onderzoeken en ontmoedigen van het gebruik van diensten die desinformatiecampagnes mogelijk maken, het integreren van dreigingsmodellen en red-teaming processen om te waken tegen misbruik, ethische beginselen op te stellen en toe te passen voor de publicatie van AI-onderzoek dat desinformatiecampagnes kan voeden, een proces voor de media op te zetten om over desinformatie te berichten zonder deze te versterken, aanbevelingsalgoritmen die de huidige campagnes hebben versterkt, te hervormen, en het publiek bewuster te maken van en weerbaarder te maken tegen door ML ondersteunde desinformatie ([Center for Security and Emerging Technology](#)).

- **Jabbed in the Back: Mapping Russian and Chinese Information Operations During COVID-19**

Het CEPA heeft onderzoek gedaan naar de verspreiding van desinformatie door China en Rusland tijdens de Covid pandemie. Hoewel er weinig bewijs is van expliciete samenwerking, blijkt uit gevallen van narratieve overlapping en circulaire versterking van desinformatie dat China een Russisch draaiboek volgt met Chinese kenmerken. Rusland leert tegelijkertijd van de Chinese aanpak.

Het grootste verschil tussen de informatie-oorlogstactiek van China en Rusland blijft dat China aandringt op een consistent verhaal, terwijl Rusland een strategie volgt waarbij een grote hoeveelheid onwaarheden wordt verspreid ([CEPA 02-12-2021](#)).

- **Facebook vergeet politieke advertenties aan te duiden: "Dit kan voor meer desinformatie zorgen"**

In 2018 beloofde Facebook om politieke advertenties voortaan uit te rusten met een label, dat ook aangeeft wie ervoor betaalt. Het beloofde label blijkt in veel gevallen echter achterwege te blijven

doordat politieke advertenties vaak niet als dusdanig worden geïdentificeerd. Dat blijkt uit het onderzoek van de KU Leuven.

Adverteerders moeten bij het indienen van een advertentie zelf aangeven dat het om een politieke advertentie gaat. Dat gebeurt soms niet. Van die niet correct aangegeven politieke advertenties wordt er wereldwijd liefst 83 procent verkeerd geïdentificeerd door Facebook ([HLN](#) 09-12-2021).

- **European Democracy and Counter-Disinformation: Toward a New Paradigm?**

The European Democracy Hub heeft onderzoek gedaan naar hoe de regeringen van verschillende Europese landen (Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Servië, Zweden en het Verenigd Koninkrijk) hun strategieën tegen desinformatie tijdens de pandemie hebben aangepast. Daarbij werden twee belangrijke tendensen vastgesteld. Ten eerste realiseren regeringen zich dat het onderscheid tussen binnenlandse en buitenlandse desinformatie steeds meer achterhaald is. Ten tweede beginnen regeringen, naast hun pogingen om online platforms te reguleren, meer na te denken over het democratische karakter van hun maatregelen tegen desinformatie.

Volgens de Hub moet de EU beleid ontwikkelen dat zowel de verspreiding van mis- en desinformatie als de verhalen die erdoor worden gevoed een halt toeroept. Nieuwe regelgeving moet een structurele verandering teweegbrengen in de huidige bedrijfsgerichte informatieorde. Matiging van de inhoud dreigt bij te dragen tot polarisatie en een nadelig effect te hebben op de vrijheid van meningsuiting. Om de narratieven aan te pakken die informatiemanipulatie voeden, moet het bestuur van onlineplatforms gepaard gaan met beleid dat het vertrouwen van het publiek versterkt ([Carnegie Europe](#) 14-12-2021).

- **How many people verified online information in 2021?**

Volgens onderzoek van Eurostat doen Nederlanders, vergeleken met andere EU-burgers, het vaakst onderzoek of berichten online juist zijn of niet. Van de Nederlanders die het Europese statistiekbureau heeft ondervraagd, verifieerd ongeveer 45 procent informatie door andere bronnen op internet of daarbuiten te zoeken, of door het te bespreken met anderen.

Van de inwoners van de EU-lidstaten en drie andere onderzochte Europese landen krijgt gemiddeld 47 procent online misleidende informatie te zien. 23 procent checkt of die klopt. Vooral Oost-Europa scoort laag ([Eurostat](#) 16-12-2021).

- **2021 Disinfo Research Highlights**

The East Stratcom Task Force heeft een overzicht gemaakt van enkele tendensen in verrichte onderzoeken over desinformatie. Het aantal onderzoeken neemt toe, waardoor we veel meer te weten komen over de mechanismen en de gevolgen van desinformatie. Maar er is ook nog steeds veel dat we niet weten en veel aspecten van het fenomeen blijven ongreepbaar.

Veel onderzoekspapers zijn geschreven over COVID-19-gerelateerde desinformatie, die vanuit alle mogelijke invalshoeken werd belicht. Ook zijn er onderzoeken gedaan naar "superspreaders" - een minderheid van invloedrijke gebruikers die het merendeel van de (ook giftige) inhoud genereren, wat op veel platformen voorkomt. Daarnaast wordt ook geschreven hoe inconsistent beleid inzake toegang tot gegevens onderzoekers beperkt in hun mogelijkheden om schadelijke manipulaties van informatie-ecosystemen te bestuderen. Ook zijn er onderzoeken gedaan naar complottheorieën zoals het [Zweedse rapport](#) over COVID-19-complottheorieën, waarin het volledige spectrum van theorie en voorbeelden tot manieren om te reageren aan bod komt ([EUvsDisinfo](#) 28-12-2021).

- **Berichten over vermeende verkiezingsfraude VS massaal gedeeld op Facebook**

The Washington Post en ProPublica hebben onderzoek gedaan naar geplaatste berichten in Facebook-groepen waarin de verkiezingsoverwinning van Joe Biden in twijfel werd getrokken. Hieruit blijkt dat er in totaal zo'n 650.000 zijn berichten geplaatst, waar het gaat om gemiddeld 10.000 per dag.

Volgens de krant en het onderzoeksplatform is er te laat en onvoldoende ingegrepen om de verdere verspreiding van valse beweringen te voorkomen. Daardoor kon een basis worden gelegd voor de gewelddadige rellen van 6 januari 2021.

Meta reageert verontwaardigd op de conclusie van de krant en zegt dat de verantwoordelijkheid voor het geweld van 6 januari niet bij hen ligt, maar bij de mensen die het Capitool aanvielen en bij degenen die ze hebben aangemoedigd ([nu.nl](#) 04-01-2022).

- **Deepfakes: De juridische uitdagingen van een synthetische samenleving**

Er is een nieuw rapport van de Tilburg University verschenen over deepfakes. Zij verwachten dat over 5 jaar meer dan 90% van alle online content geheel of gedeeltelijk gemanipuleerd zal zijn. Volgens hen zijn deepfake-detectietechnologieën beperkt in capaciteit en kunnen slechts een deel van het fakemateriaal automatisch wegfilteren.

De onderzoekers stellen vast dat het huidige recht al veel regels stelt aan deepfakes, maar dat de handhaving van deze regels achter blijft. Zij geven aantal reguleringsopties, zoals het produceren, aanbieden, gebruiken en in bezit hebben van deepfake-technologie te verbieden voor de consumentenmarkt.

Daarnaast stellen de onderzoekers dat een brede politieke en maatschappelijke discussie omtrent de wenselijkheid van deepfakes noodzakelijk is en dat meer bewustwording en regelgeving zou kunnen worden overwogen, vooral ten aanzien van een aantal verkiezingen, de media, rechtsbescherming en non-consensual porn ([Tilburg University](#) 05-01-2022).

Ondernomen acties

- **French press agency and Google team up to fight disinformation in French elections**

Agence France-Presse (AFP) en Google France hebben een programma gelanceerd om desinformatie te bestrijden in de aanloop naar de Franse presidentsverkiezingen van volgend jaar.

Het programma (Objectif Désinfox) heeft tot doel journalisten beter te wapenen tegen het risico van desinformatie die de volgende presidentsverkiezingen zou kunnen beïnvloeden. Zo kunnen journalisten thematische opleidingen volgen. Er zal ook een samenwerkingsplatform worden gecreëerd om journalisten in staat te stellen valse of misleidende inhoud uit te wisselen, te rapporteren en op feiten gecontroleerde inhoud te delen tussen deelnemende redacties ([euractiv](#) 06-12-2021).

- **Meer dan drieduizend Twitter-accounts met overheidsbanden verwijderd**

Twitter heeft een paar duizend accounts verwijderd die het linkt aan overheden die het platform gebruiken voor onder meer desinformatie, manipulatie van de publieke opinie of het versterken van de communicatie van bepaalde actoren. De accounts zijn gelinkt aan Mexico, China, Rusland, Tanzania, Oeganda en Venezuela. Er zijn geen Europese landen of overheden genoemd.

Volgens Twitter worden de accounts worden onder meer gebruikt om overheden te steunen en het aanmoedigen van initiatieven van de overheid. Ook worden de accounts buiten eigen grondgebied gebruikt om standpunten in andere landen te verspreiden ([executive people](#) 06-12-2021).

- **YouTube blokkeert opnieuw kanaal van Russische omroep RT**

YouTube heeft opnieuw een Duitstalig kanaal van de Russische staatsomroep RT offline gehaald. Het medium probeerde de eerder opgelegde blokkade te omzeilen door een nieuw account aan te maken ([Nederlands dagblad](#) 16-12-2021).

- **Twitter schort accounts Nederlandse coronascepticus Willem Engel op**

Het sociale medium Twitter heeft de twee accounts van Nederlandse coronascepticus Willem Engel opgeschort. Twitter laat weten dat het gaat om een tijdelijke opheffing "wegens schending van ons beleid inzake platformmanipulatie en spam" ([VRT](#) 11-01-2022).

Tactieken

- **Facebook: Fake scientist used to spread anti-US propaganda**

Facebook heeft een desinformatie netwerk verwijderd dat banden heeft met China. Het netwerk gebruikte honderden nep social media accounts - waaronder een die toebehoorde aan een fictieve Zwitserse bioloog genaamd Edwards - om een ongegronde bewering te verspreiden dat de Amerikaanse wetenschappers onder druk zijn gezet om China de schuld te geven van het coronavirus.

Binnen een week na het eerste bericht hebben grote mediakanalen in China op de beweringen gereageerd alsof zij door een echte wetenschapper waren gedaan. De operatie kwam aan het licht toen de Zwitserse autoriteiten in augustus aankondigden dat zij geen gegevens hadden over een bioloog met de naam Edwards (AP 01-12-2021).

- **Prominente Egyptische activist Abdel Fattah veroordeeld tot vijf jaar cel**

In Egypte is de activist Alaa Abdel Fattah, een uitgesproken criticus van de Egyptische overheid, veroordeeld tot een celstraf van vijf jaar. De formele aanklacht tegen hem luidt het verspreiden van desinformatie. Dit wordt volgens activisten gebruik om alle dissidente geluiden in Egypte uit te bannen. Volgens mensenrechtenorganisaties zouden tienduizenden onterecht zijn vastgezet, maar de regering ontkent dat er politieke gevangenen zijn (NOS 20-12-2021).

- **Pro-China misinformation group continues spreading messages, researchers say.**

Twee jaar geleden brachten onderzoekers feiten aan het licht over een desinformatienetwerk dat een gecoördineerde strategie volgde om berichten van de Chinese regering buiten het land te verspreiden. Nu zegt Miburo, een ander onderzoeksteam, dat het netwerk nog steeds bezig is, ondanks pogingen van socialemediabedrijven om het te stoppen. Het gecoördineerde netwerk propageren onwaarheden over de ontkenning van mensenrechtenschendingen in de Chinese regio Xinjiang en Covid-19 misinformatie, zoals de samenzwering dat het Amerikaanse leger het coronavirus als biowapen heeft ontwikkeld (New York Times 22-12-2021).

- **Nepnieuws rond de gemeenteraadsverkiezingen? Zorgen om valse accounts Forum voor Democratie in Tiel**

Op Twitter waren nieuwe FvD accounts gemaakt voor de gemeenteraadsverkiezingen van Tiel. Deze bleken uiteindelijk niet van FvD lijsttrekkers te zijn en vermeldden onjuiste standpunten van de partij. Dit kan de verkiezingen beïnvloeden door onjuiste informatie te verspreiden (AD 08-01-2022).

Nieuws

- **How TikTok Reads Your Mind; the media equation**

De New York Times heeft een intern bedrijfsdocument van TikTok bemachtigd dat een nieuw niveau van detail biedt over hoe hun algoritme werkt.

TikTok zegt zelf dat het rekening houdt met factoren zoals 'vind ik leuk' en comments, maar ook met video-informatie zoals captions, geluiden en hashtags. In het interne document wordt uitgelegd dat bij het nastreven van het doel om dagelijks actieve gebruikers toe te voegen, het ervoor heeft gekozen om in de stroom van video's die het aanbiedt, te optimaliseren voor twee nauw verwante metriekgegevens: "retentie" (of een gebruiker terugkomt) - en "bestede tijd". De app wil je daar zo lang mogelijk houden waarbij het algoritme mensen probeert verslaafd te maken in plaats van ze te geven wat ze echt willen.

Volgens Julian McAuley, een professor computerwetenschappen aan de Universiteit van Californië San Diego, komt de voorsprong van het aanbevelingssysteem van het combineren van machine learning met "grote hoeveelheden gegevens van zeer betrokken gebruikers, en een omgeving waar gebruikers ontvankelijk zijn voor het consumeren van algoritmisch aanbevolen. (the New York Times 05-12-2021).

- **Facebook-topman: Desinformatie ligt aan mensen en niet aan Facebook**

Andrew Bosworth, een van de topmensen binnen Facebook en Meta, zegt in een interview dat desinformatie rond corona of politiek een maatschappelijk probleem is, in plaats van iets dat wordt uitvergroot door sociale media. Maar deze uitspraak verdient stevige kanttekeningen en toont aan hoe Facebook problemen veroorzaakt of versterkt door haar platform weg te zetten als een breder maatschappelijk probleem en daar zelf geen verantwoordelijkheid in heeft ([executive people](#) 14-12-2021).

- **Misinformatie in apps voor podcasts**

Volgens het NRC controleren platforms voor podcasts vaak nauwelijks of de podcasts die er te vinden zijn desinformatie bevatten. Er is ook onduidelijkheid over moderatie wat juist een interessant medium maakt voor corona- en vaccinsceptici. Waar andere internetplatformen steeds strenger worden en maatregelen aankondigen om de verspreiding van medische misinformatie tegen te gaan en bijvoorbeeld links toevoegen naar overheidswebsites, gebeurt dit niet op grote podcastplatforms. Er is enige controle, maar hoe die plaatsvindt, en hoe streng die is, is nog onduidelijk ([NRC](#) 29-12-2021).

- **Burgemeester Kats van Veenendaal neemt stappen tegen nepnieuws en 'online bagger' op zijn Facebookpagina**

Burgemeester Gert-Jan Kats van Veenendaal gaat beledigingen en verwijzingen naar desinformatie op zijn persoonlijke Facebookpagina voortaan verwijderen. Wel wilt hij ruimte laten voor discussie en bepaalde berichten ontkrachten zodat deze kunnen blijven staan ([RTVUtrecht](#) 03-01-2022).

- **Some Social Media Sites Don't Mind Being Home To Misinformation**

Nu grotere sociale media platformen zich steeds meer inspannen om gewelddadige extremisten en samenzweringsgroepen als QAnon van hun platforms te weren, zijn veel van deze extreem-rechtse groepen overgestapt naar online ruimtes zoals Gab. Deze alternatieve hostingbedrijven hanteren servicevoorwaarden die het mogelijk maken dat haatdragende en andere onwelgevallige inhoud op hun platforms kan gedijen. De meest bekende van deze alternatieve hosting sites is Epik. Deze verandering is goed om in te gaten te houden, wanneer content niet verdwijnt, maar alleen verplaatst ([Newsy](#) 06-01-2022).

- **'We leven in een synthetische werkelijkheid'**

Menno van Doorn, Sander Duivestijn en Thijs Pepping hebben een boek geschreven genaamd *echt nep*. Het boek gaat over de impact van nieuwe technologie, waaronder deepfakes ([KIJK](#) 08-01-2022).

- **Covid Test Misinformation Spikes Along With Spread of Omicron**

Op social media wordt veel misinformatie verspreid over de werking van covid testen. Er zijn bijvoorbeeld video's te zien dat testen positief uitkomen nadat er kraanwater op wordt gedruppeld. Dit soort misinformatie dreigt de publieke inspanningen om de gezondheids crisis onder controle te houden nog verder te dwarsbomen ([New York Times](#) 10-01-2022).

- **China steps up efforts to ban deepfakes. Will it work?**

China wilt de macht van techbedrijven inperken door het verbieden van 'synthetische' inhoud in aanbevelingen op te nemen op hun platform. In andere landen ligt de verantwoordelijkheid voor het uploaden van valse inhoud grotendeels bij de gebruiker en maker. De nieuwe regels van China leggen deze verantwoordelijkheid bij de platformen.

De regelgeving is gericht tegen de verspreiding van valse informatie die kan leiden tot oplichting of sociale instabiliteit. Maar ook mogelijke wegen voor creativiteit, satire en uitingen van afwijkende meningen kunnen in het sleepnet worden gevangen.

Als blijkt dat platforms de regels overtreden, kunnen ze boetes krijgen tot 100.000 RMB (ongeveer 15.600 dollar), evenals strafrechtelijke vervolging. Afhankelijk van de overtreding moeten ze ook

voldoen aan verzoeken om informatie te corrigeren, updates of het toevoegen van nieuwe inhoud stop te zetten, en zich onderwerpen aan veiligheidsbeoordelingen (rest of world 10-02-2022).

- **'YouTube doet te weinig om desinformatie tegen te gaan'**

Volgens ruim tachtig organisaties uit de hele wereld die zich bezighouden met factchecken is YouTube een belangrijke bron van desinformatie en het bedrijf doet veel te weinig om de verspreiding daarvan tegen te gaan. Zo staan er veel video's met misinformatie over het coronavirus en zijn er ook video's te vinden over de onbewezen bewering dat Trump in 2020 de verkiezingen heeft verloren door fraude.

De organisaties uit onder meer de VS, Spanje, India en Nigeria schrijven dat de en misinformatie vooral te vinden zijn in de niet-westerse, niet-Engelstalige wereld, met andere woorden in Latijns-Amerika, Afrika en Azië (NOS 12-01-2022).

- **'Spotify nalatig in aanpak gevaarlijke desinformatie'**

Een groep van tientallen wetenschappers, artsen en verplegers heeft Spotify een open brief gestuurd over het gebrek aan een desinformatiebeleid bij het platform. Ze verwijzen naar de podcast van Joe Rogan, waarin de afgelopen twee coronajaren doorlopend twijfel wordt gezaaid over coronabeleid en de werking van vaccins. In de brief wordt benadrukt dat de podcast van Joe Rogan met 11 miljoen luisteraars per aflevering een enorme invloed heeft (Villamedia 13-01-2022).

- **Techbedrijven gedagvaard in onderzoek naar Capitoolbestorming**

De commissie die onderzoek doet naar de bestorming van het Capitool in Washington heeft Twitter, YouTube, Reddit en Facebook-moederbedrijf Meta gedagvaard. De commissie wil dat de techbedrijven documenten overhandigen waarmee kan worden onderzocht hoe desinformatie en opruiende berichten zich online konden verspreiden in aanloop naar de bestorming van het Amerikaanse parlamentsgebouw op 6 januari vorig jaar. Behalve berichten en filmpjes van gebruikers gaat het ook om interne documenten over hoe ze optraden tegen eventuele opruiende berichten en desinformatie.

De onderzoekscommissie had de socialemediabedrijven in augustus ook al om informatie gevraagd, maar volgens voorzitter Bennie Thomson hebben ze aan die oproep onvoldoende gehoor gegeven. Daarom komt de commissie nu met een dagvaarding (NOS 14-01-2022).

Overig nieuws

- 'Stories' op Facebook en Instagram: een ideaal medium voor desinformatie (Knack 07-12-2021)
- Telkens weer misvattingen over vaccins en vruchtbaarheid, waar komen die vandaan? (NRC 08-12-2021)
- Halsema: vaccinweigeraars vaak slecht geïnformeerd (AT5 09-12-2021)
- Complottheorieën hinderen steeds vaker gemeenten (Binnenlands Bestuur 10-12-2021)
- Complotexpert Abbie Richards: 'Je kunt altijd ontsnappen aan complotdenken. Altijd' (Volkskrant 10-12-2021)
- De gevaren van deepfakes: Van nepnieuws tot wraakporno (PCMweb 13-12-2021)
- Hier hadden we het over in 2021 #8: Corona en de complotdenkers (villamedia 22-12-2021)
- Twitter blokkeert account Amerikaans Republikeins antivaxer-parlementslid (HLN 02-01-2022)
- Desinformatie blijft VS verdelen: "Het zal eerst nog slechter moeten gaan voor het beter wordt" (VRT 09-01-2022)
- Het belang van betrouwbare data in tijden van crisis (ibestuur 11-01-2022)
- Utrechtse arts bedreigd vanwege uitleg over coronavaccin; 21-jarige verdachte opgepakt (DUIC 12-01-2022)
- Taal niet machtig en hoop desinformatie, daarom nu ook Twijfeltelefoon in het Turks (PZC 12-01-2022)
- Artsen 'terughoudender' in verspreiden desinformatie corona (Zoetermeers Dagblad 13-01-2022)

From: "[REDACTED]"
Sent: Mon, 1 Nov 2021 11:12:35 +0200
To: "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>;
 "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>;
 "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>;
Subject: RE: Discussion COVID-19 and disinformation

Zaterdag stond er een stuk in de NRC van de onderzoekers die we gesproken hebben:

Desinformatie via Facebook bedreigt ook in Nederland het publieke debat

Democratie Facebook heeft te weinig oog voor manipulatie in niet-Engelstalige regio's, schrijft [Ritumbra Manuvie](#).

29 oktober 2021

Leestijd 2 minuten

Demonstratie in Calcutta nadat op verschillende plekken in India geweld was uitgebroken na omstreden Facebook-posts.

Foto Piyal Adhikary/EPA

Met een naamswijziging hoopt het bedrijf achter Facebook op minder negatieve aandacht voor Facebook zelf en meer voor ‘metaverse’, de opvolger van het internet. Maar Facebook heeft niet louter een imagoprobleem. Het socialemediaplatform blijft ondanks aanpassing van algoritmes een grote rol spelen bij de verspreiding van desinformatie, QAnon-complottheorieën, pestgedrag en meer complex borrelend wantrouwen in democratische instituties. Dat wordt vaak gezien als een niet-Nederlands probleem. Ten onrechte.

Ritumbra Manuvie is jurist en leidt aan de Rijksuniversiteit Groningen onderzoek naar het contentbeleid van Facebook in Nederland.

De protesten tegen coronamaatregelen in 2020 in Nederland werden gecoördineerd en kregen massale bijval via Facebook-groepen. Protestleiders als Michel Reijnga, Willem Engel en Elke de Klerk, en groepen als 'Artsen Collectief', 'Nee teen Corona Maatregelen', 'Stop5GNL', 'ReVrouwLutie' en andere vonden allemaal hun achterban op Facebook. Wat aanvankelijk niche-actoren waren, werden al snel leiders voor de massa, toen influencers als Robert Jensen, Lange Frans, en zelfs politiek leiders als Thierry Baudet het vuur van onvrede aanwakkerden.

Het bestaan van deze groepen is op zich geen probleem; iedereen heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Het wordt problematisch wanneer slechts één bepaald type verhaallijn wordt versterkt. En dat gebeurt nog steeds, zo blijkt uit systematisch onderzoek van Nederlandstalige Facebook-groepen.

Met behulp van Facebooks eigen onderzoekstool CrowdTangle is duidelijk te zien dat ontkrachte documentaires, zoals Janet Ossebaards *Fall of Cabal*, populair waren op Nederlandse Facebook-pagina's en groepen. Sterker nog, het aantal *reshares* van deze documentaire was na de Verenigde Staten in Nederland het grootst. In mei 2021 brachten we dit onder de aandacht van Facebook, maar omdat samenzweringen 'Q' en QAnon niet langer werden gezien als bedreiging voor de Amerikaanse democratie werd het effect hiervan ook in andere delen van de wereld genegeerd.

Lees ook: Reusachtige omvang Facebook zorgt ook voor reusachtige problemen

Shock-respons

Sinds juli 2021 wijzen we Facebook erop dat het bedrijf inconsequent is in het toepassen van zijn beleid in niet-Engelstalige regio's. In plaats daarvan versterken de algoritmes regelmatig choquerende stemmen – in Nederland die van de ongevaccineerde minderheid.

Het beleid van de regering om QR-codes en vaccinpaspoorten op te leggen lijkt een shock-respons op een vermeende noodzaak om iedereen te vaccineren. Het opgeblazen lawaai op de sociale media van degenen die niet willen vaccineren heeft een ingebeelde dreiging gecreëerd waarbij overheidsactoren denken dat verplichtingen nodig zijn.

Zo zei minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid, CDA) dat „te veel mensen zich niet laten vaccineren en dat daarom de maatregelen nodig zijn”. Uit cijfers van het RIVM blijkt dat dit niet waar is: 85 procent van de Nederlandse bevolking is al gevaccineerd en 90 procent van de mensen is bereid zich te laten vaccineren. Het opgeblazen geluid van 10 procent vaccin-ontkenners overstemt dus niet alleen de mening van de 90 procent die graag verder wil met het leven, maar ook de stem van kwetsbare mensen die misschien echt niet gevaccineerd kunnen worden.

De Nederlandse regering geeft hiermee blijk van gebrek aan vertrouwen in de rationaliteit van de Nederlandse burgers, terwijl het wantrouwen richting de regering zelf, versterkt door de 'sociale media amplificatie', ook nog toeneemt. Als Facebook en de andere sociale media- en messaging-apps het de informatiestroom ongunstig beïnvloeden, is het makkelijk de publieke opinie te beïnvloeden en loopt het publieke debat in Nederland gevaar.

We moeten ons serieus afvragen wat het betekent dat Facebooks zelfregulering en algoritme-aanpassingen zo jammerlijk lijken te falen. Niet alleen hier, ook elders. De algoritmische amplificatie van Facebook heeft een sterke rol gespeeld bij het bevorderen van haatzaaiende taal en vreemdelingenhaat in bijvoorbeeld Myanmar, Sri Lanka, Ethiopië en India. Deze toon is het nieuwe normaal geworden en wordt gezien als slechts een afspiegeling van de samenleving, wat volstrekt onjuist is voor wie de rol van algoritmen bij amplificatie kent.

Hoe lang nog?

Zijn we op weg naar een gevaarlijker omgeving van vrouwenhaat, racisme en xenofobie? In een westerse democratie als Nederland kunnen we ons nog veilig voelen, maar hoe lang zal het duren voordat de algoritmes van Facebook en het inconsistente beleid van inhoudsmoderatie toelaten dat racistische, vrouwenhatende en xenofobe verhaallijnen hun greep krijgen op onze grotendeels vrije samenleving?

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.12.e <5.12.e>@minvws.nl>

Verzonden: vrijdag 8 oktober 2021 14:52

Aan: 5.12.e; 5.12.e; 5.12.e; 5.12.e; 5.12.e; 5.12.e; 5.12.e; 5.12.e@rug.nl

Onderwerp: Discussion COVID-19 and disinformation

Tijd: vrijdag 15 oktober 2021 12:00-12:45 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.

Locatie: Webex

Dear all,

It seems Friday the 15th of October everyone is available to meet each other and discuss the report of Ritumbra and her colleagues (see attachment).

I would suggest to have a conversation about:

- The recommendations for the Dutch Government (see report)
- The efforts of the Dutch Government on COVID-19 and disinformation
- A short introduction of the 'Denktank (Thinktank) disinformation'

If anyone has other ideas or suggestions, feel free to add! The Webex-link can be found below this message (green button).

Kind regards,

5.1.2.e

5.1.2.e

.....
Programmadirectie COVID-19

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Parnassusplein 5 | 2511 VX | Den Haag

Postbus 20350 | 2500 EJ | Den Haag
.....

M 5.1.2.e

5.1.2.e @minvws.nl

-- De volgende tekst niet verwijderen of wijzigen. --

Wanneer het tijd is, kunt u hier deelnemen aan uw Rijksvideo Vergadering.

Vergaderingsnummer (toegangscode): 5.1.2.i

Wachtwoord voor vergadering: 5.1.2.i

Deelnemen aan vergadering

5.1.2.i

5.1.2.i

5.1.2.i

Als u een host bent, [klik dan hier](#) om hostgegevens weer te geven.

Hebt u hulp nodig? Ga naar <http://help.webex.com>

From: "[REDACTED]"
Sent: Tue, 9 Feb 2021 20:13:34 +0200
To: "[REDACTED]"; "[REDACTED] - BD/PSD"
 <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED] - BD/DRC/CV"
 <[REDACTED]@minjenv.nl>; "[REDACTED] - BD/PSD" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]"
 <[REDACTED]@minezk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl"
 <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>;
 "[REDACTED] BD/PSD" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED]"
 <[REDACTED]@minezk.nl>; "[REDACTED] - BD/PSD" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]"
 <[REDACTED]@minocw.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl"
 <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED] - BD/KA"
 <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED] - BD/KA" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>
Cc: "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>;
 "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]"
 <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: IWG 11-2
Attachments: fenomeenstudie desinformatie rond verkiezingen_definitief v2 08022021.pdf, Agenda
 interdepartement overleg desinformatie 11-02-2021.docx, Verslag interdepartementale werkgroep desinformatie 14-01-
 2021.docx, Kamerbrief ontwikkelingen maatregelen om desinformatie richting de Tweede Kamerverkiezingen tegen te.docx,
 Bijlage Gedragscode transparantie online politieke advertenties.pdf, wk01783.en21.pdf, Flitsbericht RWG Media 8 februari
 2021

Hi allen,

Hierbij de stukken voor de IWG van komende donderdag. De fenomeenstudie desinformatie rond verkiezingen is een departementaal vertrouwelijk stuk, graag niet breed verspreiden dus.

Vandaag zijn de acties zoals aangekondigd in de Kamerbrief van november 'live' gegaan. Met als klapper toch wel de gedragscode rondom transparantie van politieke advertenties welke is ondertekend door 11 politieke partijen en 4 internetdiensten. We zullen de acties donderdag toelichten maar er is gelukkig al veel positieve media aandacht voor! Voor de nieuwsgierigen onder ons alvast wat linkjes:

- www.isdatechtzo.nl
- www.forensicjournalism.nl/tk2021

Ter informatie is vanuit OCW ook de behandeling van het EDAP in de Raadswerkgroep Media van 8 feb als bijlage toegevoegd. Het gaat hierbij om het flitsbericht van de PV over de behandeling van het EDAP en de presentatie van de Commissie van het EDAP.

Graag tot donderdag!

Groet,

[REDACTED]

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

agenda

Interdepartementaal overleg desinformatie

Contactpersoon

5.1.2.e

T 5.1.2.e

Datum

9 februari 2021

Kenmerk

Vergaderdatum en -tijd	11 februari 2021 10:30
Vergaderplaats	Webex

- 1. Opening en mededelingen**
- 2. Rondvraag (allen)**
Toelichting per departement op lopende zaken.
- 3. Analyse verkiezingen (5.1.2.e)**
Mondelinge toelichting op de analyse door de NCTV over verkiezingen.
- 4. Update maatregelen verkiezingen (5.1.2.e)**
Toelichting op de Kamerbrief en de acties die nu 'live' zijn.
- 5. DO terugkoppeling (5.1.2.e)**
- 6. Wvttk**

From: "[REDACTED]"
Sent: Tue, 2 Feb 2021 14:36:51 +0200
To: "[REDACTED]@minaz.nl" <[REDACTED]@minaz.nl>; "[REDACTED]@minbuza.nl" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED]@minbuza.nl" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED]@minjenv.nl" <[REDACTED]@minjenv.nl>; "[REDACTED]@minocw.nl" <[REDACTED]@minocw.nl>; "[REDACTED]@minocw.nl" <[REDACTED]@minocw.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]@minbzk.nl" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]@minezk.nl" <[REDACTED]@minezk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]@minvws.nl" <[REDACTED]@minvws.nl>
Cc: "[REDACTED]@minbuza.nl" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED]@nctv.minjenv.nl" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]@rijksoverheid.nl" <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minocw.nl>; "[REDACTED] BD/PSD" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED] BD/DRC/CV" <[REDACTED]@minjenv.nl>; "[REDACTED] BD/PSD" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minezk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minvws.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED] - BD/PSD" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbuza.nl>; "[REDACTED] - BD/PSD" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minocw.nl>; "[REDACTED]@minbuza.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>; "[REDACTED]" <[REDACTED]@minbzk.nl>
Subject: Agenda Directeurenoverleg desinformatie 04-02-2021
Attachments: Agenda directeurenoverleg desinformatie 04-02-2021.docx, Bijlage 1 Concept verslag DO 1 oktober 2020.docx, Bijlage 2 Presentatie Media Pluralisme European Democracy Action Plan_DO desinfo.pdf, Bijlage 3 Voorstel oprichting projectgroep monitor informatie domein.pdf

Besten,

Bijgaand doe ik u de stukken toekomen voor het Directeurenoverleg desinformatie van aanstaande donderdag 4 februari van 09:00 – 10:00 uur.

De Webex inlog gegevens zijn bij het eerder verstuurd agendaverzoek bijgevoegd.

Mocht u deze niet hebben ontvangen, dan horen wij het graag.

Met vriendelijke groet,

Mede namens [REDACTED]

[REDACTED]
.....
Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

E [REDACTED]@minbzk.nl

M [REDACTED]
.....

From: "5.12e"
Sent: Tue, 24 Nov 2020 17:53:22 +0200
To: "5.12e" <5.12e@minocw.nl>; "5.12e" - BD/PSD"
<5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e" <5.12e@minbuza.nl>; "5.12e" - BD/DRC/CV"
<5.12e@minjenv.nl>; "5.12e" - BD/PSD" <5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e"
<5.12e@minezk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" @mindef.nl"
<5.12e@mindef.nl>; "5.12e" <5.12e@minvws.nl>; "5.12e" @mindef.nl" <5.12e@mindef.nl>;
5.12e - BD/PSD" <5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e" <5.12e@minbuza.nl>; "5.12e"
5.12e" <5.12e@minezk.nl>; "5.12e" - BD/PSD" <5.12e@nctv.minjenv.nl>; "5.12e"
<5.12e@minocw.nl>; "5.12e" <5.12e@minocw.nl>
Cc: "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>;
"5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e"
<5.12e@rijksoverheid.nl>
Subject: Agenda en stukken IWG desinfo 26-11-2020
Attachments: Agenda interdepartement overleg desinformatie 26-11-2020.docx, Verslag interdepartementale werkgroep desinformatie 5-11-2020.docx, Communication on European Democracy Action plan.docx, Samenvatting EDAP.docx, DSA en desinfo highlights EDAP.docx

Beste allen,

Hierbij de agenda en stukken voor de IWG donderdag.
Het overleg zal zoals eerder gemeld via Webex zijn, ik heb jullie een agendaverzoek daarvoor gestuurd.

We hebben twee agendapunten: jullie informatiebehoefte m.b.t. desinfo (denk er alvast over na!) en onze PVEU collega's hebben een gelekte versie van het EDAP weten te bemachtigen.
De officiële versie komt pas volgende week (2 dec), mogelijk dat de DSA delen nog aangepast gaan worden, zeker omdat de DSA zelf pas een week later komt.
Zie met dank aan de PVEU ook een samenvatting en een doc met de DSA en desinfo delen.

Groeten,

5.12e

5.12e

.....
Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

E 5.12e@minbzk.nl
M 5.12e
.....

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Ministerie van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

5.1.2.e

T 5.1.2.e

Datum

4 november 2020

Kenmerk

verslag

Interdepartementaal overleg desinformatie

Vergaderdatum

5 november 2020

Aanwezig

5.1.2.e (BZ), 5.1.2.e (OCW),
5.1.2.e (BZ), 5.1.2.e (JenV), 5.1.2.e
5.1.2.e (EZK), 5.1.2.e (NCTV), 5.1.2.e
5.1.2.e (NCTV), 5.1.2.e (BZK, secr), 5.1.2.e
(BZK), 5.1.2.e (BZK), 5.1.2.e
(DEF)

Afwezig

5.1.2.e (BZK, vz), 5.1.2.e (BZK), 5.1.2.e
5.1.2.e (DEF), 5.1.2.e (NCTV), 5.1.2.e
5.1.2.e (VWS), 5.1.2.e (DEF)

• Opening en mededelingen

- 5.1.2.e en 5.1.2.e hebben zich afgemeld.
- 5.1.2.e heeft gemaaild over deelname bij RAS meetings waarvoor de IWG zich kan aanmelden.
- Mayin is als winnaar van de start-up residence challenge druk bezig met het project en willen graag de uitrol van de plannen delen op 25 november om 13.00 uur. Wordt nog een uitnodiging gestuurd, ook naar andere collega's van OCW.

• Rondvraag (allen)

- 5.1.2.e heeft een update over de AIV en stuurt zo een e-mail rond. Er wordt nog nagedacht over bedrijven die aangeschreven worden.
- 5.1.2.e geeft aan dat er met Sander Dekker gesproken is over een concept beleidsreactie onregelmatige content met een opdracht voor het volgende kabinet. Oproep van OCW om te helpen bij de aanpak en richting m.b.t. vertaling stelsel van internet naar content en wie hier in de lead is.
- 5.1.2.e is vanuit de NCTV bezig geweest met het verkiezingsproject en voorbereiding voor een workshop met daarbij een handreiking over desinformatie. 3 december is een workshop waarbij 5.1.2.e deelneemt vanuit BZK. 5.1.2.e vult aan dat er ook contact is met de VNG-commissie over desinformatie en lokaal bestuur, presentatie desinformatie in samenwerking met BZK.

- NCTV heeft een intern onderzoeksvoorstel van het Jonkers-instituut ontvangen. Dit gaat vooral om de voedingsbodem van complotdenken en verspreiding van desinformatie. Indruk van de NCTV was positief en wordt nog besproken met de IWG of er andere ideeën zijn.
- **5.1.2.e** vertelt over de wijziging van de mediawet en pluriformiteit van omroepen. Per e-mail call for European Digital Media Observatory gestuurd met de vraag of zij wellicht iets toe kunnen lichten. Volgende week wordt de mediamonitor gepubliceerd.
- **5.1.2.e** geeft aan dat de begrotingsbehandeling van EZK nu plaatsvindt. Geen vragen over de Digital Service Act, wel over de Digital Markets Act. In voorbereiding van de DSA bezig met twee verschillende onderzoeken, niet specifiek voor desinformatie. Er wordt gewerkt aan een afstemmingsstructuur voor de DSA en de onderhandelingen.
- **5.1.2.e** geeft terugkoppeling over de startsessie van de verkiezingstafel, bedoeld om aan de voorkant afspraken te maken over de invulling van de verkiezingstafel en thematafels. De Verkiezingstafel is gericht op veiligheidsaspecten van de verkiezingen, waarbij ook desinformatie een relevant thema is. Vanuit de IWG neemt **5.1.2.e** deel aan de tafel. De IWG kan een adviserende rol innemen als het gaat om desinformatie in verkiezingen en het organiseren van een table-top oefening. Er ligt een sterke behoefte om korte lijntjes te hebben met communicatieadviseurs, bijvoorbeeld bij incidenten. Mogelijk kan hier een link worden gelegd met het communicatienetwerk van de IWG. Voor enkele thematafels, bijvoorbeeld een gesprek met techbedrijven, wordt ook een beroep gedaan op de IWG.
- **Terugkoppeling AO**
- **5.1.2.e** en **5.1.2.e** geven terugkoppeling over het AO digitale inmenging en desinformatie 28 oktober. Veel dank aan iedereen voor input op het dossier.
- Nieuwe buzzword dat werd aangesneden is algoritmes, ook n.a.v. actualiteiten en de uitzending van Zondag met Lubach. D66 en CDA vinden dat data en algoritmes een grote rol spelen in de verspreiding van desinformatie en dat grotere transparantie nodig is. Zij overwegen een motie om onafhankelijke toezichthouders onderzoek te laten doen naar de maatschappelijke impact van private algoritmes. De motie is niet ingediend uiteindelijk en lastig uitvoerbaar gezien de onafhankelijke rol van toezichthouders. Wordt stukje over geschreven in de Kamerbrief zodat een VAO en motie (hopelijk) te vermijden is.
- Werd ingegaan op de relatie tussen de vrijheid van meningsuiting en de verspreiding van desinformatie, met daarbij het verschil van de online en fysieke wereld. Hiermee werd bedoeld op de verspreiding van kranten en tijdschriften (Gezond Verstand) in de Bruna. Minister gaf aan dat dergelijke bladen verkocht mogen worden en dat winkels goed moeten nadenken over het schap waarin zij de bladen aanbieden.
- Minister benoemde de aanvullende vier acties richting de verkiezingen. Kamerleden reageerden positief en er waren weinig vragen. Het actieplan met deze vier acties en het stukje over algoritmes wordt volgende week naar de Kamer gestuurd.

- **Kamerbrief (5.1.2.e)**
- 5.1.2.e doorloopt de acties uit de Kamerbrief.
- Voor de gedragscode wordt nog een onafhankelijk partij gezocht. Er wordt commitment uit de Kamer gevraagd om vrijwillig transparant te zijn.
- Voor het intensiveren van detectiemaatregelen wordt een opdracht gegeven aan een onafhankelijke partij om te monitoren en om meer publieke informatie te delen. Gericht op verspreidingsmethoden en niet op de inhoud. Behoeftestelling wordt nog gedeeld met de IWG met de vraag voor suggesties bedrijven of instanties. NCTV suggereert FOX-IT.
- 5.1.2.e vertelt dat ook binnen de overheid nog wordt afgestemd over monitoring gericht op veiligheid en kennisuitwisseling en dat er een open source verband wordt opgericht tussen de KMar, diensten, politie. Link met desinfo staat hier nog niet in.
- De wijziging van de Wfpp raakt niet direct digitale inmenging
- Landingspagina van Netwerk Mediawijsheid wordt opgezet. Er lopen gesprekken over de subsidieaanvraag. Wordt voorgesteld om NCTV-producten te koppelen aan de landingspagina.
- Stuk over algoritmes wordt ook afgestemd met andere departementen. De minister wil graag zien waar algoritmes en desinformatie elkaar raken.
- EZK vertelt dat er voor de DSA aanbevelingsalgoritmes in relatie tot desinformatie wordt gedacht aan: algoritmes in zijn geheel kunnen uitzetten als gebruiker en algoritmes zelf in kunnen stellen.
- Voor EZK geen gegeven dat Agentschap Telecom meedoet aan een onderzoek en verzoekt om goed na te denken over de competentiestrijd tussen de toezichthouders aan de onderzoekstafel.
- ACM heeft contact opgenomen met EZK over de motie omdat voor hen de opdracht onduidelijk is. Goed om specifiek na te gaan wat de motie vraagt en hoe hieraan vorm te geven.
- **MID-evaluatie (5.1.2.e)**
- Volgende week donderdag wordt besluit voorgelegd aan het Directeurenoverleg. MID is geëvalueerd met de stellers en ontvangers. Richting de verkiezingen is een aanvullende duidingsslag nodig en dat lukt niet in de huidige samenstelling. Er wordt commitment van directeuren gevraagd in capaciteit, ook waar dit onder een andere directeur valt.
- De NCTV stelt voor om in te zetten op het traject van Defensie en LIMS Y om capaciteiten te bundelen.
- **Directeurenoverleg (5.1.2.e)**
- 5.1.2.e stuurt de datum en tijd nog door, mogelijk een schriftelijke ronde.
- Besproken wordt het MID en de handreiking TNO. Verder geen suggesties vanuit de IWG.
- **Wvttk**
- 5.1.2.e geeft aan dat Facebook heeft gevraagd of de minister bereid is in gesprek te gaan met 5.1.2.e 5.1.2.e Op 16 november vindt gesprek plaats. Op de agenda staan lopende zaken zoals verkiezingen in

Datum
4 november 2020

de VS, verkiezingen in NL (gedragscode), Europese beleidsontwikkelingen en de Trans-Atlantische relatie.

- Ook de Stass van EZK heeft volgende week een gesprek met Facebook (5.12.e) en (5.12.e). Gaat over een investering die FB wil doen in Nederland en ze willen de DMA en DSA bespreken.
- (5.12.e) kan in het kader van Clingendael onderzoek nagaan bij de posten van BZ wat andere landen doen op het gebied van desinformatie. Graag input hierover, bijvoorbeeld over extra landen.
- (5.12.e) stuurt nog een bericht over pre-event van de IGF.

From: "512e"
Sent: Tue, 10 Nov 2020 18:11:57 +0200
To: "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>;
"512e@nctv.minjenv.nl" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e"
<512e@minbuza.nl>; "512e@mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" <512e@minvws.nl>;
"512e" - BD/KA" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/PSD"
<512e@nctv.minvenj.nl>; "512e@minezk.nl" <512e@minezk.nl>; "512e@rvo.nl"
<512e@rvo.nl>; "512e@rvo.nl" <512e@rvo.nl>; "512e" <512e@minvws.nl>;
"512e" <512e@minvws.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e@minjenv.nl"
<512e@minjenv.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e"
<512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minezk.nl>; "512e@mindef.nl" <512e@mindef.nl>;
"512e" <512e@minbzk.nl>; "512e@mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e"
<512e@minbuza.nl>; "512e@nctv.minjenv.nl" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e"
<512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>;
"512e@minezk.nl" <512e@minezk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e"
<512e@minbzk.nl>
Cc: "512e" <512e@minocw.nl>; "512e" - BD/PSD"
<512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minezk.nl>; "512e@minezk.nl"
<512e@minezk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e"
<512e@rijksoverheid.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>
Subject: MID 10-11-2020
Attachments: MID 10-11-2020.pdf

Beste allen,

Bijgevoegd treffen jullie de definitieve MID over de afgelopen drie weken aan.

Hartelijke groet,

512e
.....
Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag
.....

E 512e@minbzk.nl
M 512e
.....

MID – 10-11-2020

Belangrijkste trend(s) (ongerubriceerd)

- De afgelopen drie weken is het tijdschrift Gezond Verstand veelvuldig in het nieuws geweest. De keuze van enkele winkels zoals AKO en Bruna om het blad te verkopen heeft tot veel reacties geleid, evenals reclame voor het blad dat ingekocht was op Radio 1.¹

Narratieven / actualiteiten**Nederland**

- De Volkskrant meldt dat virusontkenners en andere coronasceptici een steunactie voor zorgmedewerkers hebben gekaapt. Het gaat om een campagne van Artsenfederatie KNMG. Tegenstanders van de coronamaatregelen hebben campagne-hashtag van de dokters, #ditismijnzorg, gebruikt voor hun eigen (complot)boodschappen. Zo is het beeldmerk van de artsen overgenomen in eigen posters met daarop teksten zoals: 'Waarom is de regering er niet voor ons?', 'Zullen mijn kinderen nog wel een leuke toekomst hebben?' en 'Al het geld naar de grote bedrijven?' Met daarbij iedere keer de vermelding: #ditismijnzorg. Het gevolg: de hashtag was zondagavond al trending op Twitter, nog voordat de artsencampagne van start was gegaan. De tegenactie werd in gang gezet door een rondzingend WhatsApp-bericht, dat onder meer van Viruswaarheid-oprichter Willem Engel zou komen.²
- Op 18 oktober heeft Arjen Lubach in een uitzending van zijn programma 'Zondag met Lubach' aandacht besteed aan desinformatie en in het bijzonder de rol van complottheoristen. Lubach wijst op een groeiend wantrouwen richting overheid en media en schrijft dat toe aan het feit dat "een heel circuit" op YouTube "langzaam een eigen parallelle werkelijkheid in wordt gezogen". Algoritmes zouden ervoor zorgen dat kijkers in een tunnel geraken "waar je steeds dieper in vast komt te zitten". Lubach noemt het een 'fabeltjesfuik'.³
- NRC komt met het bericht dat, terwijl Facebook en YouTube actief beleid voeren op het verwijderen van desinformatie, boekhandels AKO en Bruna overgaan tot de verkoop van het blad "Gezond Verstand". Hoewel het blad claimt er te zijn voor iedereen die "objectief en waarheidsgetrouw geïnformeerd" wil worden, beschouwt NRC het blad als desinformatie waarmee complottheorieën verspreid worden. Audax, het moederbedrijf van Bruna en AKO, ziet met het oog op de vrijheid van meningsuiting geen aanleiding om het blad uit de winkels te weren. Pas als de rechter de uitgave zou verbieden, stopt Audax met de verkoop ervan.⁴ Ook Primera biedt het blad aan, maar daar is aan de winkels de mogelijkheid geboden om het blad niet aan te bieden. Ongeveer twee derde van de Primera-winkels heeft gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.⁵
- Ook de Reclame Code Commissie heeft meerdere klachten binnengekregen over een radioreclame voor het tijdschrift Gezond Verstand. Op 28 oktober was in het Ster-blok van het NOS Radio 1 Journaal een aantal keren een reclame te horen voor het blad. De NOS heeft laten weten geen invloed te hebben op wat er wordt uitgezonden in de reclamezendtijd van de Ster. Een woordvoerder van de Ster laat weten: "Wij zagen in dit geval geen reden om te weigeren, zolang het niet tegen de wet of regels ingaat" en "Vrijheid van meningsuiting vinden wij erg belangrijk en in dit geval is beoordeeld dat deze advertentie daaronder valt. Pas als de Reclame Code Commissie na klachten beoordeelt dat het toch niet kan, dan trekken we advertenties terug."⁶
- De Universiteit van Amsterdam neemt afstand van de uitlatingen van oud-hoogleraar Karel van Wolferen in het tijdschrift Gezond Verstand. Volgens de universiteit draagt Van Wolferen bij aan "desinformatie over grote problemen als het coronavirus en klimaatverandering".⁷

¹ <https://www.nu.nl/media/6087761/twee-derde-van-primera-as-gaat-omstreden-blad-gezond-verstand-niet-verkopen.html>

<https://nos.nl/artikel/2354202-klachten-over-reclame-tijdschrift-gezond-verstand-in-ster-blok-op-radio-1.html>

² https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/virusontkenners-en-andere-coronasceptici-kapen-steunactie-voor-zorgmedewerkers~b0e8bc3f/?utm_source=link&utm_medium=app&utm_campaign=shared%20content&utm_content=free

³ https://www.vpro.nl/zondag-met-lubach/speel~POMS_VPRO_16324835~de-online-fabeltjesfuik~.html

⁴ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/10/23/reguliere-boekhandel-gaat-complottijdschrift-verkopen-a4017204>

<https://www.parool.nl/kunst-media/boekwinkels-bruna-en-ako-onder-vuur-om-verkoop-complotblad~ba5c5c48/>

⁵ <https://www.nu.nl/media/6087761/twee-derde-van-primera-as-gaat-omstreden-blad-gezond-verstand-niet-verkopen.html>

⁶ <https://nos.nl/artikel/2354202-klachten-over-reclame-tijdschrift-gezond-verstand-in-ster-blok-op-radio-1.html>

⁷ <https://www.uva.nl/content/nieuws/nieuwsberichten/2020/10/uva-distantieert-zich-van-uitlatingen-emeritus-van-wolferen.html>

Europa / Internationaal

- De NOS meldt op basis van een artikel in The Times dat de Britse inlichtingendienst GCHQ een cyberoperatie is gestart om met name Russische desinformatie over coronavaccins tegen te gaan. De actie is vooral gericht tegen de makers van desinformatie, bijvoorbeeld door hun internetverkeer te blokkeren, om zo de vrijheid van meningsuiting op het internet zo min mogelijk in te moeten perken.⁸
- Facebook heeft een bericht gewist van president Trump, waarin hij beweerde dat de griep dodelijker is dan het coronavirus. Dit is in lijn met het voornemen van het techbedrijf om strenger op te treden bij dergelijke berichten over het coronavirus. Trump plaatste hetzelfde bericht ook op Twitter, waar het nog steeds te lezen is. Wel voegde Twitter een waarschuwing toe, waarin staat dat het bericht desinformatie bevat.⁹

Ondernomen acties

- Het ministerie van VWS heeft in reactie op de grote hoeveelheid onjuiste en verouderde informatie rond het effect van het dragen van niet-medische mondkapjes een tweet geplaatst met tips om desinformatie en nepnieuws te herkennen.¹⁰
- In de uitzending van Lubach gaat ook aandacht uit naar rapper Lange Frans, die met zijn veelbekeken YouTube kanaal twijfel zou zaaien en complottheorieën zou verspreiden. Op 21 oktober heeft YouTube het kanaal van Lange Frans verwijderd. YouTube ontkent dat de uitzending van 'Zondag met Lubach' hiermee samenhangt. Het bedrijf verwijst voor de verwijdering naar de richtlijnen die wereldwijd op 15 oktober zijn aangescherpt om bijvoorbeeld haat, intimidatie en (medische) misinformatie tegen te gaan.¹¹
- DPA factchecking controleert de bewering dat hoe meer mensen een mondkapje dragen, hoe meer besmettingen er zullen plaatsvinden met het coronavirus. Dat veronderstelt een post in de Facebookgroep 'Kappen met Kapjes'. Er wordt niet gespecificeerd waarom mondkapjes tot meer besmettingen zouden leiden. Vooral studenten zouden door het dragen van mondkapjes op het openbaar vervoer na de zomervakantie getroffen zijn door het virus. DPA concludeert dat er geen overtuigend bewijs is dat mondkapjes een averechts effect hebben op de verspreiding van virussen. De facebookpost interpreteert de correlatie van twee variabelen als een causaal verband. Het dragen van mondkapjes wordt in de post beschouwd als de oorzaak van meer besmettingen in België, Frankrijk en Spanje. Hierdoor verwacht de post correlatie met causaliteit.¹²
- Ook beoordeelt DPA factchecking een post op Facebook waarin een officieel ogende kaart, met logo van de Rijksoverheid, gepresenteerd wordt die een "medische vrijstelling voor het dragen van een mondkapje" zou bewijzen. De lezer wordt opgeroepen die uit te printen en te lamineren, iets wat gewoonlijk wordt gedaan met een voorwerp waarvan men regelmatig gebruik maakt. Conclusie is dat de post niet klopt. Zo'n officiële kaart bestaat (nog) niet in Nederland.¹³
- AFP factcheckt een artikel waarin wordt beweerd dat minister De Jonge naar aanleiding van een illegaal feestje in Hilversum waar meer dan 300 mensen aanwezig waren, heropvoedingskampen heeft voorgesteld. "Minister de Jonge: Als mensen niet luisteren, komen er heropvoedingskampen" luidt de kop van het artikel dat in talrijke Facebook-posts is gedeeld. Het artikel werd oorspronkelijk gepubliceerd door een gebruiker genaamd "dewaarheid" op ecency.com, een "blockchain social media netwerk" dat een "ongecensureerd, gratis, onbeperkt, belonend platform voor contentmakers" belooft volgens de FAQ van de website. Het artikel is de eerste en enige post door de gebruiker. Er is geen bewijs dat de minister deze extreme maatregel daadwerkelijk heeft voorgesteld en een andere bewering in de posts, dat het parlement het voorstel deze week heeft besproken, is aantoonbaar onjuist.¹⁴

⁸ <https://nos.nl/artikel/2355856-britse-inlichtingendienst-start-cyberoperatie-tegen-nepnieuws-rond-vaccins.html>

⁹ <https://edition.cnn.com/2020/10/06/tech/facebook-trump-covid-flu-false/index.html>

¹⁰ <https://twitter.com/MinVWS/status/1323224627972362240>

¹¹ <https://twitter.com/YouTubeNL/status/1318960714808176643>

<https://nos.nl/artikel/2353192-youtube-verwijdert-kanaal-van-rapper-en-complotdenker-lange-frans.html>

¹² <https://dpa-factchecking.com/netherlands/201027-99-97529/>

¹³ <https://dpa-factchecking.com/netherlands/201029-99-132993/>

¹⁴ <https://factchecknederland.afp.com/er-nergens-bewijs-dat-de-jonge-heropvoedingskampen-heeft-voorgesteld>

- Op Facebook gaat een bericht rond waarin wordt beweerd dat een mogelijk coronavaccin je DNA beschadigt. Ook op Twitter komen dit soort bewering voor. NUcheckt beoordeelt de uitspraak als onjuist. Het bericht op Facebook bevat naast een korte tekst ook een video van het Duitstalige Klagemauer TV, een online kanaal waarop volgens NUcheckt regelmatig complottheorieën worden gedeeld. Kagemauer TV waarschuwt in het bijzonder voor RNA-vaccins die je DNA blijvend veranderen. Onder de tien potentiële coronavaccins die nu in de laatste onderzoeksfase zitten, zijn twee RNA-vaccins. Het genetisch materiaal in een RNA-vaccin komt wel in menselijke cellen, maar niet in de celkern waar het DNA zich bevindt. Eenmaal in de cel zorgt het vaccin ervoor dat er antigenen worden geproduceerd, waarop het immuunsysteem reageert door de aanmaak van antistoffen. Daarmee verandert er niets aan je DNA.¹⁵
- NUcheckt controleert de bewering, die sinds 10 oktober op Facebook en Twitter rondgaat, dat huisgenoten/gezin automatisch worden meegeteld wanneer één persoon in het huishouden positief test op het coronavirus. Dit is onjuist. Sonja Kloppenburg, woordvoerder van GGD GHOR, legt uit dat alleen mensen bij wie is vastgesteld dat ze besmet zijn met het coronavirus in de dagelijkse coronacijfers terechtkomen. Als één persoon binnen een huishouden positief getest is, dan betekent dit wel automatisch dat het hele huishouden minstens tien dagen binnen moet blijven en geen gasten mag ontvangen. Ook uit de update van de epidemiologische situatie die het RIVM wekelijks publiceert, blijkt dat huisgenoten niet automatisch worden meegeteld. Uit deze cijfers blijkt dat vorige week 7.662 huisgenoten van besmette personen zijn getest. Van hen testte 14 procent positief.¹⁶
- NUcheckt heeft ook gekeken naar berichten op NUij en Facebook waarin wordt gesuggereerd dat in laboratoria keel- en neusmonsters van meerdere personen tegelijk worden geanalyseerd en dat alle monsters als positief worden beschouwd wanneer één persoon positief test. Hiervan is geen sprake. Het klopt wel dat in sommige laboratoria een techniek wordt gebruikt die je gepoold testen noemt. Dit betekent dat je monsters van meerdere personen tegelijk analyseert. Als uit deze groepsanalyse een negatief resultaat komt, dan is in geen van de monsters genetisch materiaal van het coronavirus aangetroffen. Alle personen die werden getest, krijgen dan een negatieve uitslag. Als er een positief resultaat uit de analyse komt, dan is in zeker één van de monsters genetisch materiaal van het coronavirus gevonden. In dit geval worden alle monsters individueel geanalyseerd; alleen de mensen die op basis van deze laatste analyse positief bevonden worden, worden geregistreerd als positief en tellen dus mee voor de cijfers.¹⁷
- NUcheckt beoordeelt de claim dat de WHO zou hebben gezegd dat COVID-19 niet gevaarlijker is dan de griep. Nederlandstalige berichten waarin dit wordt beweerd, zijn op Facebook zeker drieduizend keer gedeeld. In veel van de berichten wordt een artikel van OffGuardian als bron genoemd. Deze Engelstalige website zou regelmatig onwaarheden verspreiden over het coronavirus. Ook in dit geval blijkt de bewering niet te kloppen. De uitleg van een WHO-bestuurslid blijkt verkeerd te zijn geïnterpreteerd door de website. Bovendien blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat de sterfte onder coronapatiënten wel degelijk hoger is dan de sterfte onder griepatiënten.¹⁸

¹⁵ <https://www.nu.nl/nucheckt/6087975/nucheckt-mogelijk-coronavaccin-maakt-je-niet-genetisch-gemodificeerd.html>

¹⁶ <https://www.nu.nl/nucheckt/6087214/nucheckt-misverstanden-over-wie-wordt-meegeteld-in-coronacijfers.html>

¹⁷ <https://www.nu.nl/nucheckt/6087214/nucheckt-misverstanden-over-wie-wordt-meegeteld-in-coronacijfers.html>

¹⁸ <https://www.nu.nl/nucheckt/6084219/nucheckt-who-heeft-niet-gezegd-dat-griep-even-dodelijk-is-als-covid-19.html>

Docnr39

From: "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minocw.nl>
Sent: Fri, 30 Oct 2020 11:29:45 +0200
To: "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minvws.nl>
Cc: "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minocw.nl>
Subject: <https://nos.nl/artikel/2354202-klachten-over-reclame-tijdschrift-gezond-verstand-in-ster-blok-op-radio-1.html>

Hi [5.1.2.e]

Vermoedelijk hadden jullie dit bericht gezien.

We bereiden geen woordvoering voor MBVOM voor tbv uitloop MR om simpele reden dat hij er niet bij is want nog in quarantaine. Wel is er woensdagavond WGO Media (tweede helft van het onderbroken WGO van deze week) waar we QenA's voor maken over dit onderwerp.

Onze lijn zal zijn dat dit een zaak is voor de Ster zelf en de Reclame Code Commissie. Goed om te weten dat er OCW collega's in de RvB van de Ster zitten.

@ [5.1.2.e] hoor graag als jullie meer nodig hebben voor uitloop MR.

@ [5.1.2.e] naar verwachting zal MBVOM woensdagavond op deze casus in gaan tijdens debat. Ik kan me voorstellen dat er bij jullie behoefte is aan tekst en uitleg. Hoor graag als we wat kunnen doen.

Gr.

[5.1.2.e]

From: "Newsroom BZK"
Sent: Wed, 28 Oct 2020 14:08:03 +0200
To: "Undisclosed recipients:"
Subject: Trouw.nl: Minister: verkoop van complotblad mag, wel graag naast Fabeltjeskrant

Minister: verkoop van complotblad mag, wel graag naast Fabeltjeskrant

Trouw.nl, ANP

Boekhandelaren als AKO en Bruna mogen gewoon een 'complotblad' als het tijdschrift Gezond Verstand verkopen. "Dat is ook niet iets dat je wil censureren", zegt minister **Kajsa Ollongren** van Binnenlandse Zaken. Maar de winkels moeten wel opletten hoe ze zo'n blad presenteren. Het past immers eerder naast de Fabeltjeskrant dan tussen de medische literatuur, zegt de bewindsvrouw. "Ik vind het aan bedrijven zelf wat zij wel en niet aanbieden, zolang er niet sprake is van een strafbare inhoud", zegt Ollongren. Verschillende Kamerleden vroegen tijdens een debat met de minister over nepnieuws naar het besluit van enkele boekhandelaren om Gezond Verstand te verkopen. GroenLinks en D66 wijzen op de verantwoordelijkheid van verkopers. Volgens D66'er Kees Verhoeven is het "naïef en kortzichtig" om te doen alsof winkeliers niet over de inhoud gaan.

"Deze discussie gaat natuurlijk over een blad dat gewoon gedrukt kan worden, maar de vraag is of het nou wijsheid is om het te gaan verkopen", zegt Ollongren op haar beurt. "Daar ga ik niet over. Maar als je het aan mij vraagt, zou ik zeggen: let wel even op waar je het in het schap ligt." In de boekwinkel wordt immers ook onderscheid gemaakt tussen fictie en non-fictie. Daarom is het ook belangrijk "dat klanten weten dat er in zo'n blad geen feitelijke informatie staat".

Haar opstelling kwam Ollongren op flinke kritiek van PVV'er Martin Bosma te staan. Bosma vindt het niet aan een minister om boekhandels te adviseren hoe zij hun winkel moeten inrichten. In zo'n blad staat misschien wel onzin, maar volgens het Kamerlid geldt dat net zo goed voor andere bladen. Hij waarschuwt voor een "hellend vlak".

From: "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>
Sent: Wed, 21 Oct 2020 16:44:20 +0200
To: "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" - BD/DBAenV/SB" <512e@minjenv.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" @minbzk.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" @minbuza.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/PNDV" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" @minbuza.nl" <512e@minbuza.nl>; "512e" - BD/DGPenV/PVC/VC" <512e@minjenv.nl>; "512e" - BD/KA" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" @minbzk.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" - BD/KS" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/KS" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" @minbzk.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/KA" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" BD/KA" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" BD/PNDV" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" @minbzk.nl>; "512e" - BD/KS" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" BD/KA" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" @rijksoverheid.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" - BD/KS" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" @minbuza.nl>; "512e" - BD/DEIA/EU" <512e@minjenv.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" @mindef.nl>; "512e" <512e@minezk.nl>; "512e" <512e@minezk.nl>; "512e" - BD/KS" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minocw.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" @minezk.nl>; "512e" - BD/KA" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" BD/DEIA/EU" <512e@minjenv.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/KA" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" @minbuza.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" @minbuza.nl" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/PNDV" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e" - BD/PNDV" <512e@nctv.minjenv.nl>
Cc: "512e" @minbuza.nl" <512e@minbuza.nl>; "512e" DEIA/J&V Attachés" <512e@minjenv.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>
Subject: Instructie HWP Hybrid - thema disinformation
Attachments: wk11388.en20.pdf, wk08228.en20.pdf, PCY Flash 221020.pdf, Instructie HWP hybrid 22 oktober 2020 Thema disinformation.docx

Beste collega's,

Bijgaand treffen jullie de definitieve instructie aan t.b.v. de informele videoconferentie van de HWP Hybrid van morgen.

Met hartelijke groet,

512e

Hartelijke groet

512e

512e

.....
 Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV)
 Ministerie Justitie en Veiligheid
 Turfmarkt 147 | 2511 AD | Den Haag |

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

 instructie HWP hybrid 22 oktober 2020

Thema disinformation

1. Adoption of the Agenda
 - Aanhoren
2. Latest developments in the field of disinformation
 - Presentatie aanhoren
 - Bij discussie over definities:
 - The Netherlands considers mis- and disinformation to be policy terms, not legal terms. For the purpose of this non-paper we regard mis- and disinformation as legal, but potentially harmful content. Certain illegal or unlawful disinformation is already regulated. For example by means of slander, libel or consumer protection legislation. We support the conclusion of the Institute for Information Law (IViR) of the University of Amsterdam that the legal prohibition of certain information, solely based on the fact that this information is incorrect or misleading, without any additional requirements, is difficult to square with the freedom of expression. Therefore, caution is required when taking action against mis- and disinformation.
 - It is important to distinguish between different types of misleading information since these distinctive types should be addressed differently. We support the distinctions made in the Communication Tackling COVID-19 Disinformation. Disinformation, where there is an intention to deceive, to cause public harm or to make economic gain, should be regarded separately from misinformation, where there is no such intention. Additionally, the distinction should be made between illegal content and content that is legal, but harmful. Also the role of disinformation in influence operations should be considered continuous.
 - Indien opportuun:
 1. The Dutch Thinkthank The Hague Centre for Strategic Studies published their research "From Blurred Lines to Red Lines: How Countermeasures and Norms Shape Hybrid Conflict", which you can find [here](#). It describes norm setting in different hybrid conflicts, including disinformation. In particular "Case 2: Responding to Russian Disinformation in Peacetime" would be interesting for this group.
 2. A Dutch paper –nrc- published an article stating that it has found links between a free alternative newspaper (*De Andere Krant/The Other Newspaper*) and Aleksandr Malkevich and the Global Rights of Peaceful People organization, which they respectively link to the IRA and Russian intelligence services. You can find the article [here](#) (dutch).
 3. Besides the sudden rise of *free* newspaper De Andere Krant (edition of 100.000, distributed in the Netherlands monthly), there is also another new monthly magazine *Gezond Verstand "Common Sense"* of which a 100.000 copies were freely distributed beginning of this month. Both papers are free, and contain many popular online conspiracy theories (QAnon, Corona, etc). Do other EU countries also have a sudden rise of free offline conspiracy media? And if so, how do other countries respond to such media?
3. Disinformation related aspects in the work of the Audiovisual Working Party
 - Aanhoren

Toelichting ter info

- De Raadwerkgroep is verantwoordelijk voor de Audiovisuele Mediadiensten Richtlijn (AVMDR / Eng: AVMSD).
 - De AVMSD regelt het vrij verkeer van mediadiensten binnen de EU volgens het land-van-oorsprong beginsel.
 - De AVMSD voorziet in minimum harmonisatie op diverse onderwerpen, bijvoorbeeld het beschermen van minderjarigen en regels over commerciële uitingen (reclame).

- In de herziene AVMSD worden aanbieders van video-sharing-platforms verplicht om praktijkcodes op te stellen en zijn tegengaan van haatzaaien en terroristische uitingen toegevoegd alsmede een verplichting om te "voorzien in doeltreffende maatregelen en instrumenten op het gebied van mediageletterdheid en vergroten van de bekendheid van gebruikers met die maatregelen en instrumenten".
- De Raadswerkgroep toont zich betrokken bij onderwerpen de Digital Service Act, de New Competition Tool en het EU Democracy Action Plan.
- Het Duitse voorzitterschap heeft Council Conclusions over Media Pluralism in voorbereiding. (ter vaststelling in OJCS raad begin December) Enkele discussiepunten:
 - Het maken van onderscheid tussen professionele media en user-generated content. (NL ziet hier geen rol voor overheid)
 - Veranderen van naam naar Media Working Party (NL neutraal)
- Het vorige EU voorzitterschap heeft Council Conclusions on Media Litteracy vastgesteld. Ook hierin was aandacht voor desinformatie en de invloed van online platforms op het publieke debat.

4. Ongoing work at EU level on countering disinformation

- We do not support regulating disinformation as a form of content, but we support transparency regulation on the way it spreads. We therefore think that the current Code of Practice needs to be improved:
 - It should set minimum transparency and reporting standards and common definitions of key concepts, such as disinformation, misinformation, political advertisements and issues ads.
 - We should rely less on reporting by the signatories, the companies' compliance with a new Code of Practice should be subject to independent audits so we can really determine whether they are fulfilling their commitments.
 - We also need to be able to hold signatories accountable for noncompliance, and make participation in the new Code of Practice mandatory for certain online platforms. We invite the European Commission to find or create a legal basis do this.
 - The new Code of Practice should therefore be co-regulatory. In making a new Code of Practice it is important to involve member states, online platforms, civil society and especially experts with proper technical expertise.
- Academics and fact-checkers play an important role in improving societal resilience by improving our understanding of mis- and disinformation and providing contextual information for civilians. Further academic research is essential in order to keep improving our understanding of mis- and disinformation and the way in which digital media amplifies or counteracts it. We support the establishment of the EDMO to facilitate collaboration between fact-checkers, academics and other stakeholders. The EU should continue funding research into the topic and continue facilitating collaboration through the EDMO. In addition, The EEAS StratCom Task Forces and the EU Rapid Alert System (RAS) should continue their important work in identifying mis- and disinformation and information sharing.

5. New tactics and tools of disinformation: technological challenges

- We've asked the Rathenau Institute to look into the digital threats for democracy. Unfortunately the report is currently only available in Dutch, however we are getting it translated into English and will be happy to share it.
- The report gives an overview of technological developments that could play a role in the production and the distribution of disinformation. They name technologies such as text synthesis, voice cloning, deepfakes, micro-targeting and chatbots.
- The researchers conclude that deepfake technology and psychographing (an advanced form of microtargeting) can be deployed in the future by malicious actors to covertly influence the public debate and the democratic process.
- We support the researchers' conclusion that social media platforms in particular have a responsibility to prevent these technologies from being used to spread disinformation. The

government can encourage companies to take measures, such as investing in the detection of deepfakes.

6. Any other business

- Aanhoren

From: "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@nctv.minjenv.nl>
Sent: Tue, 11 Aug 2020 16:30:09 +0200
To: "[5.1.2.e]" - BD/PSD" <[5.1.2.e]@nctv.minjenv.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" - BD/NCC/ECR" <[5.1.2.e]@nctv.minjenv.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@rijksoverheid.nl>; "[5.1.2.e]" - BD/NCC/ECR" <[5.1.2.e]@nctv.minjenv.nl>; "[5.1.2.e]" - BD/PSD" <[5.1.2.e]@nctv.minjenv.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" - BD/PSD" <[5.1.2.e]@nctv.minjenv.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>
Subject: FW: Weekly update [5.1.2.e] des-/ misinformatie van 11 augustus 2020
Attachments: 20200811-DV-LIMC-Weekly_Update_Desinformatie.pdf

Van: [5.1.2.i]@mindef.nl <[5.1.2.i]@mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 11 augustus 2020 16:29
Aan: [5.1.2.i]@mindef.nl
Onderwerp: Weekly update LIMC des-/ misinformatie van 11 augustus 2020

L.S.,

Gevoegd treft u de Weekly Update m.b.t. des- en misinformatie aan, van het Land Information Manoeuvre Center (LIMC) van de Koninklijke Landmacht.

In deze Weekly Update is een verdiepend onderzoek toegevoegd naar de verharding van toon bij berichtgeving in alternatieve- en sociale media die verbonden zijn met anti-COVID-19 actiegroepen. Het LIMC heeft al eerder gerapporteerd over een groeiend anti-overheidssentiment onder desbetreffende actiegroepen maar de afgelopen weken is er een verharding waargenomen in de toon van berichten op bepaalde alternatieve en sociale media, welke ook bedreigender overkomen. Vooral berichten over politici en handhaving worden steeds negatiever, alsmede de reacties onder geplaatste berichten op sociale media.

De update over de huidige desinformatie-narratieven:

- 5G-narratief: Geen nieuwe ontwikkelingen in narratief. In afwachting van het hoger beroep op 18 augustus.
- Bill Gates-narratief: De afgelopen week heeft het 'Bill Gates' narratief zich niet verder ontwikkeld. Hoewel uitspraken van Bill Gates in de afgelopen week op internationale media zijn aangehaald, is dit vooralsnog niet het geval geweest in Nederlandse traditionele media.
- Rusland vs. EU-narratief: Er zijn geen nieuwe COVID-19 gerelateerde berichten die de eensgezindheid van de EU in twijfel trekken. Het blijft echter wel waarschijnlijk dat Rusland de COVID-19 crisis zal blijven gebruiken om desinformatie te verspreiden.
- Het virus narratief: Het is waarschijnlijk dat de weerstand van actiegroepen tegen aangescherpte COVID-19 maatregelen gaat toenemen. Het is waarschijnlijk dat deze weerstand behandeld gaat worden in de traditionele media. Daarnaast is het mogelijk dat de verslechterende economische situatie in toenemende mate gebruikt gaat worden in de argumentatie van dit narratief.

Gedetailleerde analyse en duiding treft u in gevoegde Weekly aan.

Namens commandant LIMC,

Met vriendelijke groet,

[5.1.2.e]
IRM

Land Information Manoeuvre Centre (LIMC)

Voor de curve uit!

Ministerie van Defensie

Luitenant-kolonel Tonnetkazerne (LTK) | Eperweg 141 | 8084 HE | 't Harde 312 e
Postbus 1000 | 8084 ZX | 't Harde | MPC 35C

.....
M 312 e @mindef.nl

T 312 e
.....

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

From: "[REDACTED]" <[REDACTED]@nctv.minjenv.nl>
Sent: Tue, 21 Jul 2020 18:06:43 +0200
To: "Undisclosed recipients:"
Subject: FW: Weekly update LIMC desinformatie van 21 juli 2020
Attachments: 20200721-DV-LIMC-Weekly_Update_Desinformatie.pdf

Geachte heer/mevrouw,

Zie onderstaande en/of de bijlage.

Met vriendelijke groet,

Nationaal CrisisCentrum (NCC)

E [REDACTED]@nctv.minjenv.nl

T + [REDACTED] (algemeen nummer)

T + [REDACTED] (incident nummer)

F + [REDACTED]

Van: [REDACTED]@mindef.nl <[REDACTED]@mindef.nl>

Verzonden: dinsdag 21 juli 2020 16:17

Aan: [REDACTED]@mindef.nl

Onderwerp: Weekly update LIMC desinformatie van 21 juli 2020

L.S.,

Gevoegd treft u de Weekly Update m.b.t. des- en misinformatie aan, van het Land Information Manoeuvre Center (LIMC) van de Koninklijke Landmacht.

In deze Weekly Update is, naast de vier heersende desinformatie-narratieven, onderzoek gedaan naar de invloed van het Amerikaanse complottheorieën-platform QAnon op Nederlandse actiegroepen zoals VirusWaaanzin. Dit 'New World Order' narratief is relevant omdat het mogelijk is dat de verschillende actiegroepen zich meer gaan verenigen. Het is waarschijnlijk dat de alternatieve narratieven van de verschillende actiegroepen een meer anti-overheid boodschap gaan dragen, in plaats van specifiek gericht tegen COVID-19 maatregelen. Dit lijkt hen dichter bijeen te brengen. **Zo heeft Viruswaaanzin al meerdere steunbetuigingen geschreven op Twitter voor de boerenprotesten van Farmers Defence Force (FDF) van morgen (woensdag 22 juli).**

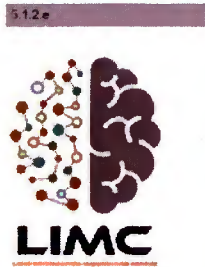
De update over de huidige desinformatie-narratieven:

- 5G-narratief: Dit narratief heeft de afgelopen week weinig aandacht gekregen in de media en verliest aan momentum. De datum van het hogere beroep is nog steeds niet bekend.
- Bill Gates-narratief: Mogelijk betekent de gunstige berichtgeving over de ontwikkeling van het Oxford-vaccin een opleving van dit narratief.
- Rusland vs. EU-narratief: Aanhangers van anti-COVID-19 actiegroepen blijven vatbaar voor desinformatie in verband met het heersende anti-Europees sentiment. Afhankelijk van hoe de precieze vormgeving van het onlangs bereikte EU akkoord over het COVID-19 noodfonds in de media wordt weergegeven, is het mogelijk dat een hernieuwde COVID-19 desinformatiecampagne wordt gestart.
- Het virus narratief: De mate van weerstand tegen de maatregelen lijkt niet toe dan wel af te nemen in de verschillende mediagroepen. Dit komt waarschijnlijk doordat er geen nieuwe maatregelen zijn aangekondigd. Geen van de alternatieve narratieven die gevoed worden door mis/desinformatie zijn doorgebroken in de traditionele media.

Gedetailleerde analyse en duiding treft u in gevoegde Weekly aan.

Met vriendelijke groet,
Namens commandant LIMC,

Met vriendelijke groet,

Land Information Manoeuvre Centre (LIMC)
Voor de curve uit!

Ministerie van Defensie

512e Tonnetkazerne 512e | Eperweg 141 | 8084 HE | 't Harde | 512e
Postbus 1000 | 8084 ZX | 't Harde | MPC 35C

.....
Algehele LIMC contactgegevens

@ 512e @mindef.nl

T 512e
.....

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

From: "512e"
Sent: Tue, 26 May 2020 10:06:37 +0200
To: "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>;
"512e" @minbuza.nl" <512e@minbuza.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e"
<512e@minbzk.nl>; "512e" @minaz.nl" <512e@minaz.nl>; "512e" @minez.nl" <512e@minez.nl>;
"512e" @minocw.nl" <512e@minocw.nl>; "512e" - BD/NCTV" <512e@nctv.minvenj.nl>;
"512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" <512e@minvws.nl>; "512e"
<512e@minvws.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" @nctv.minvenj.nl"
<512e@nctv.minvenj.nl>; "512e" @minaz.nl" <512e@minaz.nl>; "512e" @minbuza.nl"
<512e@minbuza.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e" @mindef.nl"
<512e@mindef.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>
Cc: "512e" <512e@minocw.nl>; "512e" @minbuza.nl" <512e@minbuza.nl>;
"512e" @minbuza.nl"; "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" - BD/DAS/AS"
<512e@nctv.minvenj.nl>; "512e" - BD/DVCB/AGV" <512e@nctv.minvenj.nl>; "512e"
<512e@minez.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@mnbzk.nl>;
"512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e"
BD/PSD" <512e@nctv.minvenj.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e"
<512e@minvws.nl>; "512e" @mindef.nl" <512e@mindef.nl>; "512e"
<512e@rijksoverheid.nl>; "512e" - BD/PSD" <512e@nctv.minjenv.nl>; "512e"
"512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minvws.nl>; "512e"
<512e@minbuza.nl>; "512e" <512e@minbuza.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>
Subject: Agenda Directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020 Z22-32 Curaçao Zaal (Turfmarkt 147)
Attachments: Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020.docx, Bijlage 1 Concept verslag DO 21 november 2019.docx, Bijlage 2 Oplegmemorandum - uitwerking tabel top exercitie.pdf, Bijlage 3 Uitwerking tabel top tabel.pdf, Bijlage 4 MID berichten.pdf

Besten,

Bijgaand doe ik u de stukken toekomen voor het Directeurenoverleg desinformatie van aanstaande donderdag 28 mei van 08:30 – 09:15 uur in de Curaçao zaal (Z22-32, Turfmarkt 147).
Het zal vanwege de vertrouwelijkheid een fysieke bijeenkomst worden.
Het agendaverzoek zal nog aangepast worden naar de correcte locatie en tijd.

Met vriendelijke groet,
Mede namens 512e

512e

Afdeling Democratie
Directie Democratie en Bestuur
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20011 | 2500 EA | Den Haag

E 512e@minbzk.nl
M 512e

Docnr66

From: "512e"
Sent: Mon, 25 May 2020 19:22:45 +0200
To: "512e" <512e@minbzk.nl>; "512e" <512e@minbzk.nl>
Cc: "512e" <512e@rijksoverheid.nl>
Subject: RE: Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020
Attachments: Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020.docx, Bijlage 1 Concept verslag DO 21 november 2019.docx, Bijlage 2 Oplegmemorandum - uitwerking table top exercise.pdf, Bijlage 3 Uitwerking table top tabel.pdf, Bijlage 4 MID berichten.pdf

Beste 512e

Zie hierbij de stukken voor het DO.
De agenda bevat ook de tijdsaanpassing naar 45 min.
512e past na jouw akkoord nog het agendaverzoek aan.

Morgen middag maken we nog een geannoteerde agenda voor je.
Kunnen eventueel ook nog een kort vooroverleg doen woensdag.

Horen graag of je akkoord bent dan versturen we de stukken.

Groeten,

512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>
Verzonden: maandag 25 mei 2020 13:27
Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>
CC: 512e <512e@rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020

Lijkt mij prima te doen.

Van: 512e <512e@minbzk.nl>
Verzonden: maandag 25 mei 2020 13:23
Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>
CC: 512e <512e@rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020

Als we nou 15 min voor de dienst doen? 20 voor table top en 10 voor rondje?
En mensen vragen eerder te komen als ze nog het bericht moeten lezen?

Groeten,

512e

Van: 512e <512e@minbzk.nl>
Verzonden: maandag 25 mei 2020 13:15
Aan: 512e <512e@minbzk.nl>; 512e <512e@minbzk.nl>
CC: 512e <512e@rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020

Ik heb 3 kwartier, kan de agenda korter?

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.12.e <5.12.e@minbzk.nl>

Datum: maandag 25 mei 2020 12:06 PM

Aan: 5.12.e <5.12.e@minbzk.nl>, 5.12.e <5.12.e@minbzk.nl>

Kopie: 5.12.e <5.12.e@rijksoverheid.nl>

Onderwerp: Agenda directeurenoverleg desinformatie 28-05-2020

Hoi 5.12.e en 5.12.e

Hierbij een concept agenda voor het DO donderdag.

De dienst is bereid hun bericht toe te lichten. We kijken nog even of een analist dit komt doen of dat 5.12.e het doet.

Bericht zullen we in ieder geval klaar leggen, zodat iedereen dit kan lezen die dit nog niet gedaan heeft.

5.12.e van OCW is voor eerdere functies gescreend, maar de laatste keer is meer dan 5 jaar geleden (en dus verlopen).

De dienst gaf aan dat dit prima is zolang er maar wel de intentie is om de screening te hernieuwen.

Denk dat het goed is dat we dit aangeven aan OCW dat wij dit wenselijk achten (voor haar of voor het afdelingshoofd 5.12.e of beide) en ook voor 5.12.e de beleidsmedewerker.

5.12.e is daarnaast bezig met het overzicht met de handelingsopties. Ze heeft woensdag een eerste versie rondgestuurd en krijgt hopelijk vandaag alle input.

Ze maakt ook nog een oplegger met wat achtergrond en wat we van het DO vragen.

Zij kan (eventueel samen met 5.12.e van de NCTV) de toelichting voor dit agendapunt doen.

We sturen ook de MID stukken mee, 5.12.e kan daar ook een toelichting over geven qua hoe dit nu loopt en wat het verdere proces is.

Ik kan dit doen voor de recente brief en het SO.

Samen met een rondje van de andere departementen kunnen we het uur dus zeker ruim vullen.

Groeten,

5.12.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 18 May 2020 12:07:12 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>; "5.1.2.e"
 <5.1.2.e@rijksoverheid.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@minbzk.nl>
Subject: FW: Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV
Attachments: DEFINITIEF 1.2.1 (versie 1.0 DepV).pdf

Van: 5.12.e <5.12.e@nctv.minjenv.nl>

Verzonden: maandag 18 mei 2020 11:48

<[redacted]@minszw.nl>; [redacted]>
<[redacted]@mlnbzk.nl>; [redacted]><[redacted]@minbkz.nl>; [redacted]<[redacted]@minbkz.nl>; [redacted]
<[redacted]@minbkz.nl>; [redacted]<[redacted]@minbkz.nl>; [redacted]'
<[redacted]@minbuza.nl>; [redacted]<[redacted]@minbkz.nl>; [redacted]@mindef.nl'
<[redacted]@mindef.nl>; [redacted]@minez.nl'<[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.kn'l
<[redacted]@minez.knl>; [redacted]@politie.nl'<[redacted]@politie.nl>; [redacted]@politie.nl'
<[redacted]@politie.nl>; [redacted]@minaz.nl'<[redacted]@minaz.nl>; [redacted]'
<[redacted]@minbuza.nl>; [redacted]@minbuza.nl'<[redacted]@minbuza.nl>; [redacted]@minbuza.nl'
<[redacted]@minbuza.nl>; [redacted]<[redacted]@minbkz.nl>; [redacted]<[redacted]@minbkz.nl>;
[redacted]@mindef.nl'<[redacted]@mindef.nl>; [redacted]@mindef.nl'<[redacted]@mindef.nl>;
[redacted]@mindef.nl'<[redacted]@mindef.nl>; [redacted]@mindef.nl'<[redacted]@mindef.nl>; [redacted]@minez.kn'l
<[redacted]@minez.knl>; [redacted](AFEP)<[redacted]@minfin.nl>; [redacted](AFEP)
<[redacted]@minfin.nl>; [redacted]) MSIT - BSK <[redacted]@minienw.nl>; [redacted]- FMC
<[redacted]@minienw.nl>; [redacted]@minocw.nl'<[redacted]@minocw.nl>; [redacted]'
<[redacted]@minocw.nl>; [redacted]@minocw.nl'<[redacted]@minocw.nl>; [redacted]<[redacted]@minszw.nl>; [redacted]
[redacted]<[redacted]@minvws.nl>; [redacted]- BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]
<[redacted]@minvws.nl>; [redacted]'<[redacted]@minez.knl>; [redacted]@mindef.nl'
<[redacted]@mindef.nl>; [redacted]'<[redacted]@politie.nl>; [redacted]- BD/PNDV
<[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]- BD/PNDV <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]@minaz.nl'
<[redacted]@minaz.nl>
CC: [redacted]- BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]- BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]
[redacted]- BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]- BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]- BD/PSD
<[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]- BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>

Onderwerp: RE: Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV

Plus de bijlage waar ik in mijn mail naar verwees, met excuus voor de spam

Van: 5.12.e - BD/KS

Verzonden: maandag 18 mei 2020 11:29

Aan: '512e' <512e @minzw.nl>; '512e' @minbuza.nl' <512e @minbuza.nl>; '512e'
<512e @minbzk.nl>; '512e' <512e @minbzk.nl>; '512e' <512e @minbzk.nl>; '512e'
<512e @minbzk.nl>; '512e' <512e @minbzk.nl>; '512e'
<512e @minbuza.nl>; '512e' <512e @minbzk.nl>; '512e' @mindef.nl'
<512e @mindef.nl>; '512e' @minez.nl' <512e @minez.nl>; '512e' @minezk.nl'
<512e @minezk.nl>; '512e' @politie.nl' <512e @politie.nl>; '512e' @politie.nl'
<512e @politie.nl>; '512e' @minaz.nl' <512e @minaz.nl>; '512e'
<512e @minbuza.nl>; '512e' @minbuza.nl' <512e @minbuza.nl>; '512e' @minbuza.nl'
<512e @minbuza.nl>; '512e' <512e @minbzk.nl>; '512e' <512e @minbzk.nl>;
'512e' @mindef.nl' <512e @mindef.nl>; '512e' @mindef.nl' <512e @mindef.nl>;
'512e' @mindef.nl' <512e @mindef.nl>; '512e' @mindef.nl' <512e @mindef.nl>; '512e' @minezk.nl'
<512e @minezk.nl>; '512e' (AFEP) <512e @minfin.nl>; '512e' (AFEP)
<512e @minfin.nl>; '512e' MSIT - BSK <512e @minienw.nl>; '512e' - FMC
<512e @minienw.nl>; '512e' @minocw.nl' <512e @minocw.nl>; '512e'

<[redacted]@minocw.nl>; '[redacted]@minocw.nl' <[redacted]@minocw.nl>; [redacted] <[redacted]@minszw.nl>; [redacted]
[redacted] <[redacted]@minvws.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]
<[redacted]@minvws.nl>; '[redacted]' <[redacted]@minezk.nl>; [redacted]@mindef.nl'
<[redacted]@mindef.nl>; '[redacted]' <[redacted]@politie.nl>; [redacted] - BD/PNDV
<[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted] - BD/PNDV <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]@minaz.nl'
<[redacted]@minaz.nl>
CC: [redacted] - BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted]
[redacted] - BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted] - BD/PSD
<[redacted]@nctv.minjenv.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]@nctv.minjenv.nl>
Onderwerp: RE: Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV

Beste allemaal,

Boodschap is helder. In overleg met een aantal van jullie: eventuele opmerkingen die voor vrijdag 12.00 binnen zijn, kan ik nog verwerken voor verzending aan de CVIN. Graag aan zowel [redacted] als mij sturen, of mij even bellen. Dank aan AZ voor de flexibiliteit m.b.t. de deadline en dank aan allen voor de flexibiliteit in het nog deze week oppakken van dit stuk.

Wellicht ter geruststelling een overzicht van de wijzigingen t.o.v. de nota die klaarlag voor verzending aan de CVIN in maart:

- De volgorde in de nota is aangepast in: aanleiding/advies – uitgelichte dreigingen en kwetsbaarheden – vervolgstappen beleidsopvolging. De paragraaf over de NCTV-analyse is verwijderd en vervangen door een verwijzing naar de bijlage.
- In de beleidsopvolging is op veler verzoek een tussenstap toegevoegd over het komen tot een gezamenlijke definitie van statelijke dreigingen (in juni).
- Voor het verder uitwerken van de beleidsopties is nu het voorstel om t/m september te nemen. Daarmee hebben we meer tijd, maar zijn we nog wel op tijd richting de (aanloop naar de) nieuwe regeerperiode.

[redacted]

Met vriendelijke groeten,

[redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 18 mei 2020 09:39

Aan: [redacted] - BD/KS; '[redacted]@minbuza.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]; [redacted]@mindef.nl'; [redacted]@mindef.nl'; [redacted]@minez.nl'; [redacted]@minezk.nl'; [redacted]@politie.nl'; [redacted]@politie.nl'; [redacted]@minaz.nl'; [redacted]; [redacted]@minbuza.nl'; [redacted]@minbuza.nl'; [redacted]; [redacted]@mindef.nl'; [redacted]@mindef.nl'; [redacted]@mindef.nl'; [redacted]@mindef.nl'; [redacted]@minezk.nl'; [redacted] (AFEP); [redacted] (AFEP); [redacted] MSIT - BSK; [redacted] - FMC; [redacted]@minocw.nl'; [redacted]; [redacted]@minocw.nl'; [redacted]; [redacted]; [redacted] - BD/PSD; [redacted]; [redacted]@mindef.nl'; [redacted]; [redacted] - BD/PNDV; [redacted] - BD/PNDV; [redacted]@minaz.nl'
CC: [redacted] - BD/PSD; [redacted] - BD/PSD; [redacted] - BD/PSD; [redacted] - BD/PSD; [redacted] - BD/PSD; [redacted] - BD/PSD
[redacted] - BD/PSD

Onderwerp: RE: Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV

Hoi [redacted]

Allereerst van harte gefeliciteerd met de geboorte van je dochter! Hopelijk is alles goed gegaan.

Ook voor ons is dit een deadline die we niet gaan halen. We hebben geen internet aansluiting dus we zullen eerst nog het stuk moeten gaan halen. Dat alleen al gaat niet vandaag of morgen lukken.

In ieder geval zal ik zsm contact opnemen met [redacted]

Groet

[redacted] ([redacted]) [redacted]

Taskforce Problematisch Gedrag en Ongewenste Buitenlandse Financiering

.....
Directie Samenleving & Integratie

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Parnassusplein 5 | 2511 LV Den Haag

Postbus 90801 | 2509 LV Den Haag

.....
E [redacted] @minszw.nl

T [redacted]

Vrij op vrijdag

Van: [redacted] - BD/KS <[redacted]> @nctv.minienv.nl>

Verzonden: vrijdag 15 mei 2020 15:39

Aan: '512e' @minbuza.nl' <[redacted]> @minbuza.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>;
[redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>;
[redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbuza.nl>; [redacted]
<[redacted]> @minbzk.nl>; '512e' @mindef.nl' <[redacted]> @mindef.nl>; '512e' @mindef.nl'
<[redacted]> @mindef.nl>; '512e' @minez.nl' <[redacted]> @minez.nl>; '512e' @minez.nl'
<[redacted]> @minezk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minszw.nl>; [redacted] @politie.nl' <[redacted]> @politie.nl>;
'512e' @politie.nl' <[redacted]> @politie.nl>; [redacted] @minaz.nl' <[redacted]> @minaz.nl>; '512e'
[redacted] <[redacted]> @minbuza.nl>; [redacted] @minbuza.nl' <[redacted]> @minbuza.nl>; [redacted] @minbuza.nl'
<[redacted]> @minbuza.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>; [redacted] <[redacted]> @minbzk.nl>;
'512e' @mindef.nl' <[redacted]> @mindef.nl>; '512e' @mindef.nl' <[redacted]> @mindef.nl>;
'512e' @mindef.nl' <[redacted]> @mindef.nl>; '512e' @mindef.nl' <[redacted]> @mindef.nl>; '512e' @minezk.nl'
<[redacted]> @minezk.nl>; [redacted] (AFEP) <[redacted]> @minfin.nl>; [redacted] (AFEP)
<[redacted]> @minfin.nl>; [redacted] MSIT - BSK <[redacted]> @minienw.nl>; [redacted]) - FMC
<[redacted]> @minienw.nl>; [redacted] @minocw.nl' <[redacted]> @minocw.nl>; '512e'
<[redacted]> @minocw.nl>; [redacted] @minocw.nl' <[redacted]> @minocw.nl>; [redacted] <[redacted]> @minszw.nl>; [redacted]
[redacted] <[redacted]> @minvws.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted]
<[redacted]> @minvws.nl>; [redacted] <[redacted]> @minezk.nl>; [redacted] @mindef.nl'
<[redacted]> @mindef.nl>; '512e' <[redacted]> @politie.nl>; [redacted] - BD/PNDV
<[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted] - BD/PNDV <[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted] @minaz.nl'
<[redacted]> @minaz.nl>

CC: [redacted] - BD/PSD <[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted]
[redacted] - BD/PSD <[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted] - BD/PSD
<[redacted]> @nctv.minienv.nl>; [redacted] - BD/PSD <[redacted]> @nctv.minienv.nl>

Onderwerp: RE: Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV

Beste allen,

Mede door de COVID-hectiek heeft de agendering van de beleidsopvolging statelijke dreigingen een tijd stil gelegen. De tussentijd heb ik (naast voor de geboorte van mijn dochtertje) wel benut om met een aantal van jullie te schakelen over de openstaande punten, waardoor in maart besloten was om dit onderwerp toen niet te agenderen. Op basis van die gesprekken is de nota aangescherpt en werken we toe naar bespreking in de CVIN

van 29 mei. Belangrijkste wijziging betreft het voorstel om een gezamenlijke definitie van statelijke dreiging te ontwikkelen en het schrappen van enkele alinea's.

Ik heb degenen die een NL-netaansluiting hebben zojuist de aangepaste nota en bijlage (ongewijzigd) gestuurd. Degenen die geen aansluiting hebben: meld je even bij [5.1.2](#) dan kan ze desgewenst een hard copy leveren.

Graag ontvangen we wensen voor verdere aanscherpingen uiterlijk dinsdag 19/5 close of business i.v.m. de aanlevertermijn voor de CVIN. Graag daarvoor contact opnemen met S.12e (zie cc).

Met vriendelijke groet,

Van: 512.e - BD/PSD <512.e>@nctv.minjenv.nl>

Verzonden: maandag 16 maart 2020 16:42

Aan: '512e @minaz.nl' <512e @minaz.nl>; '512e @minbuza.nl' <512e @minbuza.nl>;
 '512e @minbzk.nl' <512e @minbzk.nl>; '512e @minbzk.nl' <512e @minbzk.nl>;
 '512e @minbzk.nl' <512e @minbzk.nl>; '512e @minbzk.nl' <512e @minbzk.nl>; '512e
 '512e' <512e @minbzk.nl>; '512e' <512e @minbuza.nl>; '512e'
 '<512e @minbzk.nl>; '512e @mindef.nl' <512e @mindef.nl>; '512e @mindef.nl'
 '<512e @mindef.nl>; '512e @minez.nl' <512e @minez.nl>; '512e @minezk.nl'
 '<512e @minezk.nl>; '512e @minszw.nl' <512e @minszw.nl>; '512e @politie.nl' <512e @politie.nl>;
 '512e @politie.nl' <512e @politie.nl>; '512e @minaz.nl' <512e @minaz.nl>; '512e
 '512e @minbuza.nl' <512e @minbuza.nl>; '512e @minbuza.nl' <512e @minbuza.nl>;
 '512e @minbuza.nl' <512e @minbuza.nl>; '512e @minbzk.nl' <512e @minbzk.nl>;
 '512e @minbzk.nl' <512e @minbzk.nl>; '512e @mindef.nl' <512e @mindef.nl>;
 '512e @mindef.nl' <512e @mindef.nl>; '512e @mindef.nl' <512e @mindef.nl>;
 '512e @mindef.nl' <512e @mindef.nl>; '512e @minezk.nl' <512e @minezk.nl>; '512e @minfin.nl'
 '<512e @minfin.nl>; '512e @minfin.nl' <512e @minfin.nl>; '512e @minienw.nl'
 '<512e @minienw.nl>; '512e @minienw.nl' <512e @minienw.nl>; '512e @minocw.nl'
 '<512e @minocw.nl>; '512e' <512e @minocw.nl>; '512e @minocw.nl' <512e @minocw.nl>;
 '512e @minszw.nl' <512e @minszw.nl>; '512e @minvws.nl' <512e @minvws.nl>; '512e - BD/KS
 '<512e @nctv.minjenv.nl>; '512e - BD/PSD <512e @nctv.minjenv.nl>; '512e'
 '<512e @minvws.nl>; '512e' <512e @minezk.nl>; '512e @mindef.nl'
 '<512e @mindef.nl>; '512e' <512e @politie.nl>; '512e - BD/PNDV
 '<512e @nctv.minjenv.nl>; '512e - BD/PNDV <512e @nctv.minjenv.nl>
 CC: '512e - BD/PSD <512e @nctv.minjenv.nl>; '512e - BD/PSD <512e @nctv.minjenv.nl>; '512e
 '512e - BD/PSD <512e @nctv.minjenv.nl>; '512e - BD/PSD <512e @nctv.minjenv.nl>

Onderwerp: RE: Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV

Beste allen,

Dank voor de opmerkingen op de nota. Het onderwerp zal helaas niet geagendeerd worden voor de komende CVIN en ook de sessie in de week van de 23^e vervalt. We komen binnenkort op de lijn met een voorstel voor een nieuw proces en/of een nieuwe datum voor een bijeenkomst.

Groeten,

Van: 5.1.2.e - BD/PSD

Verzonden: vrijdag 6 maart 2020 12:26

Aan: '512e'@minaz.nl' <'512e'@minaz.nl>; '512e'@minbuza.nl' <'512e'@minbuza.nl>; '512e'@minbzk.nl' <'512e'@minbzk.nl>; '512e'@minbzk.nl' <'512e'@minbzk.nl>;

'5.12.e @minbzk.nl' <5.12.e @minbzk.nl>; '5.12.e @minbzk.nl' <5.12.e @minbzk.nl>; '5.12.e
5.12.e' <5.12.e @minbzk.nl>; '5.12.e' <5.12.e @minbuza.nl>; '5.12.e'
<5.12.e @minbzk.nl>; '5.12.e @mindef.nl' <5.12.e @mindef.nl>; '5.12.e @mindef.nl'
<5.12.e @mindef.nl>; '5.12.e @minez.nl' <5.12.e @minez.nl>; '5.12.e @minezk.nl'
<5.12.e @minezk.nl>; '5.12.e @minszw.nl' <5.12.e @minszw.nl>; '5.12.e @politie.nl' <5.12.e @politie.nl>;
'5.12.e @politie.nl' <5.12.e @politie.nl>; '5.12.e @minaz.nl' <5.12.e @minaz.nl>; '5.12.e
5.12.e @minbuza.nl' <5.12.e @minbuza.nl>; '5.12.e @minbuza.nl' <5.12.e @minbuza.nl>;
'5.12.e @minbuza.nl' <5.12.e @minbuza.nl>; '5.12.e @minbzk.nl' <5.12.e @minbzk.nl>;
'5.12.e @minbzk.nl' <5.12.e @minbzk.nl>; '5.12.e @mindef.nl' <5.12.e @mindef.nl>;
'5.12.e @mindef.nl' <5.12.e @mindef.nl>; '5.12.e @mindef.nl' <5.12.e @mindef.nl>;
'5.12.e @mindef.nl' <5.12.e @mindef.nl>; '5.12.e @minezk.nl' <5.12.e @minezk.nl>; '5.12.e @minfin.nl'
<5.12.e @minfin.nl>; '5.12.e @minfin.nl' <5.12.e @minfin.nl>; '5.12.e @minienw.nl'
<5.12.e @minienw.nl>; '5.12.e @minienw.nl' <5.12.e @minienw.nl>; '5.12.e @minocw.nl'
<5.12.e @minocw.nl>; '5.12.e @minocw.nl' <5.12.e @minocw.nl>; '5.12.e @minocw.nl' <5.12.e @minocw.nl>;
'5.12.e @minszw.nl' <5.12.e @minszw.nl>; '5.12.e @minvws.nl' <5.12.e @minvws.nl>; '5.12.e - BD/KS
<5.12.e @nctv.minjenv.nl>; '5.12.e - BD/PSD <5.12.e @nctv.minjenv.nl>; '5.12.e
<5.12.e @minvws.nl>; '5.12.e <5.12.e @minezk.nl>; '5.12.e @mindef.nl' <5.12.e
<5.12.e @politie.nl>; '5.12.e - BD/PNDV <5.12.e @nctv.minjenv.nl>; '5.12.e - BD/PNDV
<5.12.e @nctv.minjenv.nl>
CC: '5.12.e - BD/PSD <5.12.e @nctv.minjenv.nl>; '5.12.e - BD/PSD <5.12.e @nctv.minjenv.nl>; '5.12.e
'5.12.e - BD/PSD <5.12.e @nctv.minjenv.nl>

Onderwerp: Bespreking CVIN en beleidsopvolging ACEV

Beste allen,

5.12.e

5.12.e

Met vriendelijke groet,

5.12.e

.....
Nationaal Coördinator Terrorismedebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Turfmarkt 147 | 2511 DP | The Hague
P.O. Box 20301 | 2500 EH | The Hague

T 5.12.e

M 512e @nctv.minjenv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

Ministerie van Justitie en Veiligheid

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministry of Justice and Security

From: "[5.1.2.e]"
Sent: Sat, 16 May 2020 07:50:24 +0200
To: "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@rijksoverheid.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>; "[5.1.2.e]" <[5.1.2.e]@minbzk.nl>
Subject: Meeus en informatiebommen

Meeus neemt het - als op de social media belaagde vazal van de regering ☺ - op voor de minister.

Informatie, manipulatie, een bom: als een politieke whodunit op komst is (column Tom-Jan Meeus, Ollongren genoemd)

NRC Handelsblad 16 mei 2020

Informatie is een levensader voor de democratie. Maar deze week zag je dat de democratie ook door informatie belaagd kan worden.

Het gebeurde in de VS – maar ik merkte dat de ernst van de zaak meteen tot Haagse politieke en bestuurlijke kringen doordrong.

#Obamagate, het door president Trump met tientallen tweets geconstrueerde schandaal inzake zijn voorganger Obama, raakte aan een angst die al langer in het Haagse systeem sluimert.

De vrees dat politieke prestaties en reputaties ongedaan kunnen worden gemaakt met een informatiebom van miljoenen online posts die een gevoel overbrengen dat niet door feiten wordt geschrapt. Een schandaal dat in je hoofd wordt geplant hoewel het niet bestaat.

Ik zag bijvoorbeeld dat oud-VVD-campagnemedewerker Mark Thiessen, doorgaans een kalme optimist, op het liberale Medium-kanaal De Nieuwe Vrije Eeuw een somber stukje aan de Trump-aanpak wijdde. „Een waarheid kun je tegenwoordig creëren”, schreef hij. „Vanuit het niets. En je kunt er verkiezingen mee winnen.”

Hij voorziet dat kiezers door dit soort technieken steeds lastiger werkelijkheid van ruis kunnen scheiden. Dat een overvloed aan informatie het zicht op feiten, bronnen en hun geloofwaardigheid belemmert.

En hij schreef: „Misschien zeggen ze later over deze tijd: ‘Ze hadden geen democratie meer, maar hielden nog wel verkiezingen’.”

Informatie en manipulatie – het is een klassieke politieke twee-eenheid. „Regeren is doen geloven”, schreef Machiavelli al. Maar anno 2020 is het wel anders. Waar democratie ooit draaide om ideeënstrijd, is het nu verworpen tot informatiestrijd.

Een Haags cliché wil dat manipulatie van informatie door de regering een doodzonde zou zijn: de Kamers dienen ingevolge artikel 68 van de Grondwet juiste en volledige informatie te ontvangen.

Maar deze week zagen we hoe parlementaire zelfverloochening werkt. Minister Bijleveld (Defensie, CDA) kwam voor de vierde keer naar de Kamer wegens onjuiste informatie over een Nederlandse luchtaanval op een IS-wapenopslag in het Iraakse Hawija, in 2015. NRC

en NOS, die de zaak vorig jaar onthulden, meldden vanaf het begin dat er zeventig burgerdoden vielen. Het kabinet wilde dit getal nooit beamen of sprak het tegen. Zelfs nadat NRC

en NOS in december een mail van de Amerikaanse krijgsmacht ontvingen met daarin opnieuw de zeventig burgerdoden, week Bijleveld niet.

Maar in februari meldde het Pentagon de minister alsnog dat die zeventig burgerdoden gewoon in de Amerikaanse statistieken staan. Daarna duurde het tot eind maart – het hoogtepunt van de coronacrisis – voordat zij dit doorstuurde aan de Kamer.

En donderdag liet een meerderheid (VVD, CDA, D66, CU, SGP, FVD, Van Haga) het hele geval passeren. Veel woorden, geen daden.

Conclusie: onjuiste informatie van het kabinet is helemaal geen doodzonde. Ook na vier keer niet.

Het was erger: NRC

en NOS verkregen via de Amerikaanse Wet openbaarheid bestuur (Wob) documenten waaruit bleek dat de luchtmacht

van de VS snel na 'Hawija' voorbereidingsprocedures aanpaste. Hoewel Bijleveld steeds volhield dat bij de voorbereiding van de luchtaanval „geen fouten” waren gemaakt, duidde dit op het tegendeel.

Alleen: de minister had de betreffende documenten nooit aan de Kamer gestuurd. Ze zei achteraf: ze waren door de Amerikanen geclassificeerd als vertrouwelijk. Toch hadden diezelfde Amerikanen de stukken via hun Wob vrijgegeven.

Ook hier stapte de Kamer overheen. Terwijl diezelfde Kamer nog in februari een motie van Omtzigt (CDA) aannam – nota bene in een debat over artikel 68 van de Grondwet – met als stelling „dat het zeer onwenselijk is dat aan een Kamerlid [...] documenten niet worden verstrekt” die op grond van de Wob „wel aan een [...] journalist worden verstrekt”. Precies wat hier was gebeurd. Maar zelfs dit liet de Kamer begaan.

Overigens was één aspect van Bijlevelds kritiek op de Amerikaanse opstelling wel logisch: eerst een document classificeren als vertrouwelijk en het daarna toch vrijgeven aan verslaggevers, is niet het gedrag van een bondgenoot. Het past meer bij de recente strapatsen van Amerika's ambassadeur Pete Hoekstra. Deze week maakte hij op sociale media bekend dat hij in een lunch met Robert Jensen (laatst betrap op 23 onbewezen stellingen in één show) zocht naar 'waarheid' over corona en China. Een ambassadeur die zijn land eerder als querulant dan als bondgenoot representeert.

Uit Jensens verslagje van de ontmoeting begreep ik dat de heren uitvoerig spraken over, jawel, #Obamagate – dat deze week ook trending in Nederland werd gemaakt.

Jensen duidde dit als „het grootste politieke schandaal uit de Amerikaanse geschiedenis”. Twee inlichtingenadviseurs van Obama zouden destijds geen bewijs voor samenzwering van Trump met de Russen hebben gehad, waarna de FBI toch onderzoek begon. Mede „door de leugenachtige media” werd het vuurtje opgestookt maar uit het eindrapport van speciaal aanklager Mueller bleek „dat het een leugen was vanaf het begin!”, aldus Jensen. In De Telegraaf schreef Leon de Winter iets vergelijkbaars.

Het punt is alleen dat het Mueller-onderzoek concludeerde dat de Russische regering „systematisch intervenieerde in de Amerikaanse verkiezingen van 2016”, daarbij „strafbaar handelde” met het oogmerk „de kandidatuur van Trump te ondersteunen”.

Trump zelf werd niet aangeklaagd – maar wel 34 andere personen, onder wie de oud-voorzitter van zijn verkiezingscampagne.

Het ongemakkelijke is nu dat door al dit lawaai de hele techniek van buitenlandse verkiezingsinterventie, door Russen of anderen, als onbetekenend trucje te boek staat.

Met als paradoxaal gevolg dat diezelfde Trump deze week een informatiebom losliet op de eigen bevolking waarvan de omvang zelfs Nederlandse campagnedeskundigen en politici de schrik om het hart sloeg.

Het is niet alles. Twee weken geleden signaleerde ik op deze plaats dat de AIVD voor het eerst in de geschiedenis melding maakte van buitenlandse mogendheden die „proberen binnen te komen” bij „politieke partijen”. Dan zit je al in de buurt van verkiezingsinterventie.

En deze week schreef minister Ollongren (Binnenlandse Zaken, D66) dat op beperkte schaal ook in Nederlandse sociale mediagroepen Russische verhaallijnen circuleren die de Europese verdeeldheid over coronabestrijding proberen op te poken. Ook nogal herkenbaar.

Het ingewikkelde is natuurlijk dat geen enkele democratie zeker weet of ze bestand is tegen de techniek van informatiebommen. Tegelijk merkte ik bij een snelle rondvraag in enkele partijen dat men wel nadenkt over contrastrategieën. Het blijft niet bij verontrusting alleen.

De aanpak waarvan ik het meeste hoorde is dat je tools democratiseert waarmee de herkomst van sociale media-accounts is vast te stellen. „Is Henkie uit Surhuisterveen inderdaad Henkie uit Surhuisterveen?”

Het idee erachter: je bestrijdt niet de (des)informatie maar stimuleert openbaarmaking van bronnen. Desinformatie als basis voor een permanente politieke whodunit. Zo kun je ook tot een weerbericht voor 'trending topics' komen: in welke mate zijn onderwerpen gestuurd door nepaccounts?

Ideeën die de paradox van de week onderstreepten: waar de Kamer onjuiste informatie van het kabinet lichtzinnig accepteerde, bleek eens te meer het potentiële gevaar van de politieke informatiebom.

Het bevestigde dat politiek pure informatiestrijd is geworden. Afzijdig blijven is geen optie meer. Wie niet meedoet heeft sowieso verloren.

From: "5.12e"
Sent: Tue, 7 Apr 2020 10:22:00 +0200
To: "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>; "5.12e" <5.12e@minbzk.nl>
Subject: RE: Actie op onjuiste informatie over relatie tussen Covid-19 en 5G
Attachments: Desinformatie 5G en corona 22032020.docx

Zij hebben ook een stuk aangeleverd voor het MID (wel na de deadline, maar toch). Ging toen ook al over 5G i.r.t. COVID. Sta ook in contact met hun MID-deelnemer, is toevallig een oud-collega van een vorige traineeplek. Zal ik 5.12e en 5.12e (van het MID) even mailen?

Groet,

5.12e

Van: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>
Verzonden: dinsdag 7 april 2020 10:15
Aan: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@rijksoverheid.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>
Onderwerp: RE: Actie op onjuiste informatie over relatie tussen Covid-19 en 5G

Goed dat EZK hier op acteert. Appte vanmorgen al even naar 5.12e / 5.12e dat dit aanleiding zou kunnen zijn om in IWG verband samen te komen. Ik heb zelf niet meteen vol handelingsperspectief, maar nu dit zo fysiek wordt gaat dit zeker ook de volle aandacht van de crisistructuur hebben. Dat zouden we evt. EZK kunnen aanbieden/behoefte vragen?

En winst dat ze zeggen dat ze een lid in het MID hebben (was ook nog niet zo, des te meer reden het MID in leven te houden).

5.12e

Van: 5.12e <5.12e@minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 7 april 2020 10:06
Aan: "5.12e" @mindef.nl <5.12e@mindef.nl>; 5.12e @minjenv.nl; 5.12e <5.12e@rijksoverheid.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e @nctv.minjenv.nl; 5.12e @minbuza.nl; 5.12e @minbuza.nl; 5.12e @minocw.nl; 5.12e @nctv.minjenv.nl; 5.12e @nctv.minjenv.nl; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e @mindef.nl; 5.12e <5.12e@minvws.nl>; 5.12e @nctv.minjenv.nl; 5.12e <5.12e@minvws.nl>
CC: 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e <5.12e@minbzk.nl>; 5.12e @minezk.nl; 5.12e <5.12e@minezk.nl>
Onderwerp: Actie op onjuiste informatie over relatie tussen Covid-19 en 5G

Beste collega's,

In het kader van informatie-uitwisseling kort bericht vanuit EZK. Zoals jullie misschien hebben gelezen leggen sommige mensen inmiddels een verband tussen Covid-19 en 5G. Er zijn zelfs antennes van mobiele netwerkaanbieders in brand gestoken en vernield in zowel Nederland als het VK. Mijn collega 5.12e is inmiddels samen met onze directie communicatie (incl. ons lid van het MID) bezig om daar actief tegen op te treden. Hieronder een korte terugkoppeling van hen.

Indien er vragen zijn dan verneem ik het graag.

Groet,

5.12e

- Er zijn op enkele plekken in het land antennes en masten vernield. Dit heeft zich dit weekend ook voorgedaan in het VK. De desinformatie rondom 5G en het coronavirus lijkt hier in een rol in te spelen. Zo wordt er geclaimd dat 5G bijdraagt aan een snelle verspreiding van het virus doordat het immuunsysteem wordt aangetast en complottheorieën zoals dat 5G als een biologisch wapen wordt gebruikt. De berichten die hierover op het internet circuleren zijn wetenschappelijk ongefundeerd. Er is geen verband tussen 5G en het coronavirus.

- De impact van de vernielingen is groot. In deze crisistijd wordt er alles aan gedaan om de continuïteit van onze telecomnetwerken te garanderen. Dat is cruciaal voor de nood- en hulpdiensten om hun werk te kunnen doen; voor de bereikbaarheid van 1-1-2 en de zorg. Maar we zijn ook massaal aan het thuiswerken, er vindt onderwijs op afstand plaats en we onderhouden contact met familieleden en vrienden via de mobiele netwerken.
- Er is contact gelegd met Facebook en Google (YouTube). Zij hebben aangegeven dat zodra zij URL's van ons ontvangen mbt de pagina's waar desinfo over 5G en corona op staat, zij deze pagina's zullen beoordelen en vervolgens verwijderen of voorzien van een waarschuwing/tag fake news conform het bestaande proces.
- Op dit moment wordt er verder gekeken wat er gecommuniceerd kan worden vanuit de Rijksoverheid. Deze actie loopt nog. Het idee is dat er actief gecommuniceerd moet worden over dit onderwerp gezien bovenstaand belang en het feit dat er signalen zijn dat er actiegroepen zijn die verdere acties willen ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

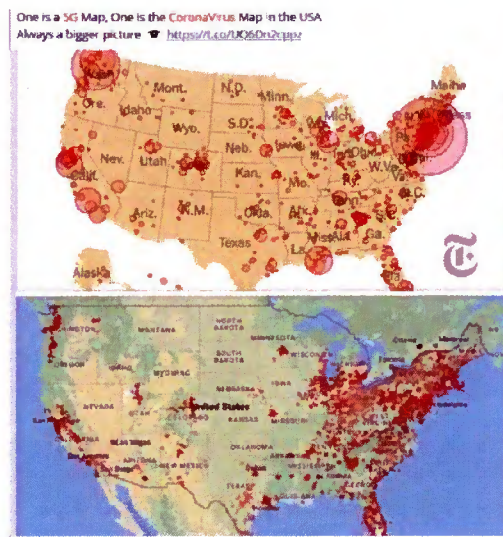
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Desinformatie 5G en het coronavirus

Inhoud:

Op verschillende platforms worden er links gelegd tussen de uitbraak en het coronavirus. De links tussen 5G en het coronavirus is dat de elektromagnetische velden (EMV) van 5G het immuunsysteem aantasten. De energie van de EMV worden geabsorbeerd door cellen in het lichaam en tasten op deze manier het immuunsysteem aan. Het bewijs dat hiervoor geleverd wordt is dat Wuhan als een van de eerste Chinese steden een breed aangelegd 5G-netwerk had. Vaak worden zulke argumenten aangevuld met beeldend materiaal als hier onder.

Meer radicale vormen van het verhaal hebben ook meer elementen van complottheorieën, gedefinieerd als het geloof dat een kleine, machtige groep mensen de loop van de geschiedenis bepaalt. Een aantal van deze verhalen suggereert dat 5G heeft aangetoond dat het als biologisch wapen kan worden ingezet. Neem bijvoorbeeld het volgende stuk van de website Martijnvrijland.nl:

“Als we bedenken dat er mogelijk sprake is van het testen van een (zelfgeschapen) virus en de mogelijkheid van het online overschrijven van data (het genoom van dat virus) vanuit het 5G netwerk (zoals uitgelegd in dit artikel), dan moeten we niet uitsluiten dat dit virus inderdaad bewust op de bevolking losgelaten is als test voor online gene-editing technologie”

Veel artikelen doen een beroep op (pseudo)wetenschappelijke bewijs om een punt te maken. In de ogen van de mensen die informatie over 5G en coronavirus delen, zijn de gevaren juist te verklaren door middel van wetenschap. Wetenschap die juist argumenten geeft tegen hun beweringen worden met argwaan bekeken en bestaat er twijfel over de afhankelijkheid ervan. Dit is te zien in het volgende voorbeeld:

“Wetenschappelijk onderzoek (afhankelijk onderzoek?) naar de biologische effecten van EMV tonen zogenaamd geen reproduceerbare resultaten en heldere relaties tussen oorzaak en gevolg”.

Zo vertelt een artikel op 9forNews over de Belgische huisarts Kris van Kerckhoven die een bericht plaatste op de website Hln.be over de relatie tussen 5G en COVID-19. Het artikel spreekt dat het over honderden artsen die inmiddels hadden aangetoond dat er een relatie bestaat. Het bericht zou door de media zijn verwijderd. Dit toont aan dat het gebrek aan vertrouwen in instellingen als gevestigde wetenschap en de media een belangrijke basis vormen voor het accepteren van valse informatie.

Verzender en kanalen:

Desinformatie over 5G en het coronavirus wordt geproduceerd en verspreid via verschillende kanalen. Verschillende websites en blogs, die doorgaans ook over vergelijkbare onderwerpen schrijven, zijn actief in het plaatsen berichten. Het gaat om zowel Nederlands- als Engelstalige websites. Deze sites worden vaak verspreid door middel van sociale media. Onder dit document staan een aantal websites die veel invloed hadden op Twitter en Facebook.

De volgende gebruikers op Twitter zijn actief in het verspreiden van valse informatie

@Gezond_Verstand
@WatMoetJeErMee_
@bleyenhoeve
@reychler
@sandravogelaar
@Honingpot
@Fakkanl

Uit een tekstnetwerkanalyse van 296 tweets komt naar voren dat de volgende Twitter accounts het meest worden genoemd.

node	degree	frequency
@alwareness	10	3
@barracadablog	10	3
@bartbroeckx	29	4
@benjaminrk	27	3
@blanter23	6	4
@bpschut	30	3
@brazzibroglio	9	2
@chrisogge	21	2
@elsampe	41	14
@essenharm	27	3
@ewindt	9	2
@fakkanl	27	2
@fransje53229178	6	2
@geertwilderspww	11	4

@gerard1945x	9	2
@gezond_verstand	10	5
@guyvanhengel	21	2
@hansstalman	19	2
@jackmarsman	27	2
@jdreport	10	7
@joostniemoller	17	2
@kooij_0	12	2
@minpres	7	3
@mklerx	10	3
@nos	41	6
@nunl	24	3
@openvld	43	12
@pieterjanvl	14	4
@pufpufpafpaf	6	2
@renevanmanen	10	3
@rivm	7	3
@robertjensen	17	5
@rtlnieuws	23	2
@semprescettica	6	2
@thierrybaudet	32	10
@tomaspueyo	12	3
@vonderleyen	27	2
@wierdduk	38	4
@wouterzwart	10	3
@youtube	4	3
@ziltebotte	30	3

Op Facebook zijn bepaalde groepen en leden die actief verhalen over 5G en coronavirus delen.

5G weg uit Groningen
5G-plein
Straling Vervuult de ether
Maastricht Stralingsinfo
Martin Vrijland
9fornews.nl

Doelgroep:

Uit een analyse van de berichtgeving is geen duidelijke doelgroep te vinden.

<http://stralingsleed.nl/blog/heeft-het-coronavirus-een-link-naar-5g/>

<https://www.duurzaamnieuws.nl/is-wuhan-coronavirus-afkomstig-uit-laboratorium-voor-biowapens/>

<https://www.duurzaamnieuws.nl/experimenten-met-coronavirus-al-in-2013-afgewezen-wegens-risicos-voor-volksgezondheid/>

<https://www.natuurdietisten.nl/electromagnetische-velden-en-auto-immuunziekten/>

<https://www.transitiweb.nl/gezondheid/dr-thomas-cowan-5g-is-de-oorzaak-van-de-coronacrisis/>

<https://jdreport.com/dr-thomas-cowan-is-5g-de-oorzaak-van-het-coronavirus/>

<https://www.martinvrijland.nl/nieuws-analyses/veroorzaakt-5g-de-coronavirus-covid-19-effecten-of-is-het-een-biowapen-of-is-het-een-hoax-zoals-trump-stelt/>

<https://www.martinvrijland.nl/nieuws-analyses/boek-uit-2016-the-eyes-of-darkness-sprekt-van-een-wuhan-400-virus-biowapen/>

<https://fakka.nl/kijken-er-zijn-mensen-die-denken-dat-het-coronavirus-is-veroorzaakt-door-5g/>

http://kruiden.hetbewustepad.nl/index.php?pag_id=22

Engelstalig:

https://www.theepochtimes.com/the-mysterious-origin-of-the-wuhan-coronavirus-and-the-call-for-chinese-authorities-to-release-animal-sample-testing-data_3231298.html?fbclid=IwAR0xF7IzUAqCw25vpJjU6XSTi2VbccJVKHYahKQEXURIAE80sVKd45EDLak

https://fourfoldhealing.com/blogs/news/massive-predicted-effects-of-5g?mc_cid=8c817edfbb&fbclid=IwAR1npUjrAxUNnyGxLtqzu78d8NcS9PC_sAU2SA7RyUzKqLcUOO0V_WfOKo

<https://www.naturalnews.com/2020-02-26-5g-rollout-in-wuhan-damage-the-innate-cellular-defense-cells-coronavirus.html>

<https://needtoknow.news/2020/03/large-collection-of-data-on-coronavirus-suggests-the-illness-is-harmless-and-that-deaths-are-caused-by-5g/>

<https://5g-emf.com/wuhan-was-the-province-where-5g-was-rolled-out-now-the-center-of-deadly-virus/>

<https://michaelsalla.com/2020/02/21/is-the-coronavirus-linked-to-chinas-rollout-of-5g-and-biowarfare/>

<https://www.electricsense.com/5g-coronavirus/>

<https://www.rumormillnews.com/cgi-bin/forum.cgi?read=140453>